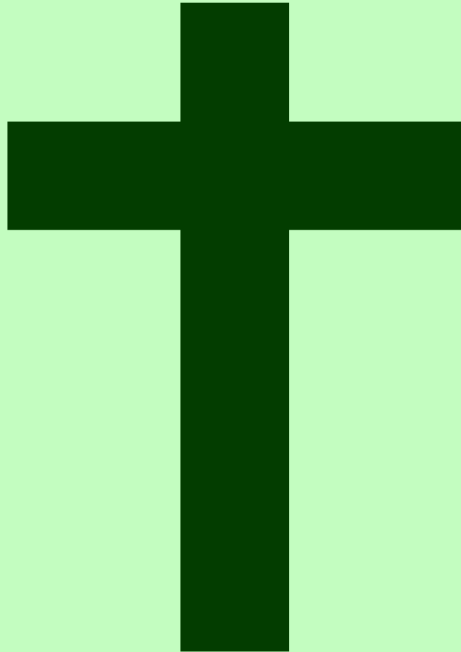

Kuturmi NT Portion

Portions of the New Testament in the Kuturmi language of
Nigeria

Kuturmi NT Portion**Portions of the New Testament in the Kuturmi language of Nigeria**

copyright © 2025 Luke Initiative for Scripture Translation and The Seed Company

Language: (Kuturmi)

Contributor: Luke Initiative for Scripture Translation

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution Share-Alike license 4.0.

You have permission to share and redistribute this Bible translation in any format and to make reasonable revisions and adaptations of this translation, provided that:

You include the above copyright and source information.

If you make any changes to the text, you must indicate that you did so in a way that makes it clear that the original licensor is not necessarily endorsing your changes.

If you redistribute this text, you must distribute your contributions under the same license as the original.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents.

For other uses, please contact the respective copyright owners.

Note that in addition to the rules above, revising and adapting God's Word involves a great responsibility to be true to God's Word. See Revelation 22:18-19.

2025-07-02

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 26 Jul 2025 from source files dated 2 Jul 2025

437deed4-18d6-5993-a562-f9f63620aa30

Contents

Luka	1
----------------	---

Iring ididima kani sini Iluka Wori ni Uyee Ikywi Umi iring ididima Iluka

Ekari utuwa aru woro nokunowo bi ekari uyaa usha, yip aru ni uma sini uyen nge asani Iluka, avuwa ikang nge. Bukiwere ugyurho orokru ededei aru sini onuo Burhan kani imi sini Iyesu si, Iluka ko woro uworo ususa bikiwi Iyesu kani utina nge.

Iring ididima yen ire ni irokyoro ni uyaa usha utina atina Iyesu kani okyoro Ipya ayaa usha aparti yen asani ereying nge wori kyekya eberi ereying dang, Itiyofolus (1:3), aru sini utuwa yen asani, "Aru sini ewei Unung."

Okro ikywi iring ekari iring ididima iyo-oyo ini ekari ushoo oforo Iyesu kani imi sini ikooba adarha ekari ikiri ese men 19:9,10. Ani akywi uring men: Iyesu Kristi ekari oforo, ekari ering ushisha, okwo ni aru sini ani bidoo igara kani oforo aru sini ene kperhimoo Unung.

Bi utumo ukpo Iyesu kani ushine nge, ekari uyaa usha ka shere onoo umer ni ofofuru kani usha aki ikru Unung sini ipri tiremo.

Ubyere Iyesu kani Inijie (1:1—2:52)

Ibaptisma Iyesu kani umarha (3:1—4:13)

Utina Iyesu bi Igalili (4:14—9:50)

Utina Iyesu bi utira kekya Urushelima (9:51—19:27)

Utina Iyesu bi Urushelima (19:28—20:47)

Utana onuo Unung uring sini ukyeba (21:1-38)

Ukpo Iyesu kani ushine nge (22:1—24:53)

Imisini isi Iluka wori uyaa usha wen

¹ Oro momoro Itiyofolus, orokru na pany woro bikiwi uma sini usi bi idoo eri.

² Orokru men wori aru nemer kani sini akung, orong bi tee ni.

³ Imye kam, ipyerhe umamen noshushong nemer wroo bai itee, Irii

ini igyang iworo atananw nemer kani ushoyoni ari momoro Itiyofalus.

⁴ Aki ukperhi nge nashisha asani imisini emer nwu ubrubruwwo.

Ubyere Iyohana aru Ibaptisma

⁵ Akywa dang Iheridus ngee ani ogumo Iyahudiya, Ogoku Unung nwo amisini ayirhi utuwa nge ni Izakariya. Aru sini okuni bai edei una Ogoku Abija. Kanawo eree Alisabatu kaa okuni bai edei Iharuna Ogu ubyen Unung. ⁶ Izakariya kani eree Alisabatu kukumo aki nashisha bite Unung. Asa nemer kani sini ewei bi ogro Ete peri ni.

⁷ Asamo ni onoo, bekei sini Alisabatu saa ni ubyere nge. Eme okoromo kukummo.

⁸ Akywa ka fwa sini Izakariya kani orobyoo amu una Abija ani bi utina, ani owroo usa utina ogoku bi ite Unung.

⁹ Aparti wo oko shoo nu uworo nge kani sini eren uworo ogoku, engee nu raa ubyen Unung Ete aka pya enye unyang ududuma.

¹⁰ Sini akywa upya ekari enye unyang ududuma fwa, kukum orokru ni besing asu sorho Unung.

¹¹ Atina Ete ko kuno bi itee, ka ting ba avu ura unara enye unyang ududuma.

¹² Akywa sini Izakariya rii ekari atina Unung aka kung irung nge asuya owroo

¹³ Atina Unung ka sani, "Izakariya bekya kung irung! Unung kung usorhono, erenw Alisabatu nu byerenw ene erime, inyi nu yirha utuwa nge ni Iyohana.

¹⁴ Anu konyi ofofuru ba, orokru napany nome ni ubyere nge.

¹⁵ Anu shoo oro momoro eberi Ete. Ana usaa omung inabi ko akama, wroo bai idoo ofo akwaa Ering Ushisha nu shoo kani enge nge.

¹⁶ Anu tere aru Isrela na pany ke ba eberi Ete Unung mo.

¹⁷ Anu kpite Ete, akywa sini eye ba, eye ba ni uring kani ikru edei eying ni Iliya. Anu tere ikywi ekperi kya eberi onomo, etere ikywi aru larha amraa ke kya eser ara amraa asa iminisi ini negben, anu kyene orokru okyo asu usha ukye ba Ete."

¹⁸ Izakariya ko gyurho atina Unung ka sani, "Ini sa nenyee ka kperhi ni iring yen nu tire? Imye we ito ekperi, erem kaa okoro nge nagang."

19 Ekəri atina Unung ka sani engɛɛ ni, imyɛ ni Ijebrilu. Ko ikina ikpara ini bi ite Unung. Engɛɛ atomim iba pya onuo ni ɔnwɔ atananw iring ididima yen.

20 Bai kaimen unu rana na kprukpring una su branw upya onuo kekya unung sini uring men nu tire, bi ekei sini unoyorong ni iring mi, imisini inu tire akywaa ba fwa.

21 Bakywa sini atina Unung ku pere ni Izakariya orokru ku shaa besing, akasu woro ofo ikimo yo isi Izakariya derhi nge kan bi ubyen Unung.

22 Akywa sini obo kuno ana braa upya onuo ni ɔmo, orokru ka kperhi ni ara ni ɔmoru bidɔ ubyen Unung, ɔwɔ Izakariya ku pere ni ɔmo ni ivu bau ubra upya onuo.

23 Akywa sini awri utuna nge tire Izakariya kɔɔɔ nge apya.

24 Anakywa naji eree Alisabatu ka kpin ofo kasa iperi itong bau ukuno esing.

25 Aka sani, "Ete karha sam inyen ima," "Ete sam ima ididima, oworom uwaa bi eberi orokru."

Atani ubyere Iyesu

26 Akywa sini ofo Alisabatu fwa iperi iten, Unung ka tuma atina nge Ijebrilu kya apya sini ayirhi utuwa yo ni Inazaret bi ibung Igalili,

27 kya eberi adira sini enekperhi nge ererime sini owo lorho ubarha Isufu eyeri Idouda. Utuwa ekəri adira ni Imeri.

28 Atina Unung kii eberi nge, iku fong, ka sani nge ni, "Unwɔ uni aru sini Unung weinwu nagang! Ete ni kani ɔnwɔɔ."

29 Imeri ka pen uwure nge nagang ni iring nge, kasu woro ofo ni akyina edei ufo ni kan.

30 Ekəri atina Unung ka sani engɛɛ ni, "Imeri bekya kung irung, kii upen yirha eberi Unung.

31 Unu kpara ofo ebyere ɔno ererime, unu yirha utuwa nge ni Iyesu.

32 Anu shoo ɔro mɔmɔru, anu yirha nge ni ɔno Arayaya Unung, Ete Unung nu maa igɔɔru Igumo Ekperi nge Idouda.

33 Anu kong igumo una Iyakubu ishishaa, igumo nge sayo na akurha nge."

34 Imeri ko gyurho atina Unung ni "Iring yen nu shoo nenyee wo, imyɛ aru sini ine kperhim ererime?"

35 Atina Unung ko yoro nge ka sani, "Ering Ushisha nu shuro ba yanw, ikru Unung ara yaya nu franw. Bi kana ɔno sini unu byere anu shoo nashisha, anu yirha nge ni ɔno Unung.

36 Kanawo arupyanw Alisabatu nu byere ɔno bi idɔ ukoro nge. Kani sini akpari ni anasu ubyere nge ni, nechiyen okofo iperi iten,

37 bai ima sini igyi ni Unung usa."

38 Imeri ko yoro ni, "Ina agara Ete nge" kani sini uperi ni ishoo kana bi ikywim. Atina Unung ka shere nge akyaa.

Imeri kyi urong Alisabatu nge

39 Akywa dang, Imeri ko tuno uma akpin utira nekakerhe kyaa ki opyo apya ki oyokro sini ayirhi ni Iyahudiya.

40 Sini afwi ekəri apya, aka raa una Izakariya, oko rong Alisabatu nge ofoo.

41 Ni sini Alisabatu kung ufo Imeri ɔno idɔfoo kayin ni eme, Ering Ushisha karaa nge.

42 Aka takpa ayaya kani: "Unung tanw onuo adaduma. Unung ta ɔno sini unu byere onuo adaduma.

43 Ikisi Unung pri ni uwaami kan, sini ogro Etem nu ba bi owrom?

44 Ikpara sini ikung ihywi oshongnwu, ɔno idɔ ofom ka yin ni eme.

45 Unung ta aru sini oyori ni Ete nusa ima sini eperi bi ikywi nge onuo adaduma!"

Imeri tii ute udo Unung

46 Imeri ka sani, "Ipam dɔɔ Ete nge,

47 kanawo uring mi ku me ni imisini Unung mi arusam oforo sim,

48 kii adirha ni emyɛ agara nge aru sini akpari ukaa atata.

Bai kaimen kukum orokru nu yirham ni aru ofofuru

49 kii Arayaya sam negben.

Utuwa ni ashisha.

50 Ese kung okwo aru sini akung irung nge, bai ituo kyekya ituo.

51 Unung saru uring ujujire ni avuɔ, eyeri aru fwa igong bidɔ ikywimo,

52 oshuro ogumo bi igɔɔru igumo mo, eke shwe aru sini akpari ukamo atata ayaya.

53 Ama aru kung ihywung umududuma,

Aka shirha aru shoo nu umaa avu akuru.
⁵⁴ Ekə she agara nge Isrela,
 ka dirha ni okwo,
⁵⁵ kya eberi Ibraim kəni eyeri nge ishishaa,
 kəni sini atani ekperi aru ni.”
⁵⁶ Imeri kikii kəni Alisabatu nge, etekya
 usa iperi itaru ko shoo nu sɔɔ nge kidɔɔ
 Unaa.

Ubyere Iyohana ari Ibaptisima

⁵⁷ Sini akywa fwi ami ubyere Alisabatu
 ekə byere enɛrimɛ.
⁵⁸ Ariyoyou kəni arɔpyaa akung sini Ete
 kung okwo nge nagang ekə mɛ kəni engɛɛ.
⁵⁹ Sini ɔno fwa awri ochupari, aka ba
 ushoo igang, aka waa uyirha nge ni utɔwa
 ekperi nge Izakariya,
⁶⁰ Akwa ɔno ka sani, “O-o anu yirha nge
 ni Iyohana.”
⁶¹ Aka sani engɛɛ ni, “Bi idɔɔ arupyanw
 araru saa ni utɔwa dang nge.”
⁶² Oko gyurho ekperi ɔno ni ivu uwaa
 ukperhi, ni ukina utuwawɔɔ ewei ni ama
 ɔnoɔ.
⁶³ Ekə yen ni, amaa ima uwɔɔɔ. Iku
 iyang ko gyo avu bi kɔw nisini ɔwɔri,
 “utɔwa ni Iyohana”.
⁶⁴ Akywakywa dang onuo kɔ furɔ irimɛɛ
 ka shire, akasɔ pya onuo, asu dɔɔ Unung
 nge.
⁶⁵ Kukum aru iyoyow ka kung irung,
 kukum bi ibung oyokro Iyahudiya orokru
 ku pɛrɛ uring men kukum.
⁶⁶ Ikuyaa sini akung iring yen akasu
 wɔɔɔ ofo bi ikywimɔ ko gyurho, “ɔno wen
 anushoo ikimɔɔ?” Kii Ete niskəni engɛɛ.

Ute Izakariya

⁶⁷ Uring Ushisha kə tire ekperi nge Iza-
 kariya, ka tana itina Unung:
⁶⁸ “Arɔ dɔ Ete, Unung Isrela,
 kii engɛɛ abii eberi aruo asamɔ oforo.
⁶⁹ Eshine aru ni aru sa oforo erere
 baa uduna agara nge Idouda
⁷⁰ (kəni sini ɛperi uwruwroo ni bi onuo aru
 tana onuo Unung ushisha),
⁷¹ ani engɛɛ nusa aru oforo bai avu aru sini
 atiirɔ bi ite,
 kəni bai ivu aru sini ana waamɔ aru
⁷² ka kung okwo ekperi aru
 aka dirha ni imi sini olorhi iring
 nashisha,

⁷³ ɔkɔ kro ukro kəni ekperi aru Ibraim
 kani:
⁷⁴ anu karha aru bavu aru sini ana waamɔ
 aru,
 sini aru nu sa utina nge bai irung
⁷⁵ aru nu sa utina nge shoo nashisha,
 upɔpɔrhi bite Unung kukum bi ukiki
 aru bi eyesing.
⁷⁶ “Unwɔ, ɔnoɔ, anu yirhanw ni aru tana
 onuo Unung Ayaya,
 unuvo Ete nge ite ukya ukyene nge
 utira,
⁷⁷ unu tana orokru nge ani anu pen oforo
 akywa sini
 Unung nu pɔnanyi uyanyi,
⁷⁸ bekai sini okwo Unung ni ɔgrɔɔ Unung
 nu maru aru sa oforo
 kəni sini Unung nɔta aru baa ayaya ni,
⁷⁹ ata aru shoo idɔɔ eting
 kəni idɔɔ uwru ukpo,
 ekyeng ni aru bi utira uyari ikywi.”

⁸⁰ Ekəri ɔno ko fɔno kasa ikru bi idɔɔ
 uring Unung, aka kiki bi idɔɔ orumo kekya
 akywa sini okuni eyen ukaa owro ɔno
 Isrela.

2

Ubyere Iyesu (Imat 1:18-25)

¹ Ba kywa dang, Agostus, aru sini engɛɛ
 ni Ikaisar okong Igumo ibung Irom, aka ta
 okro asani apara orokru kukum bi igumo
 Irom.
² (Uwen wo uni upara orokru itee sini
 apari akywa sini Ikwirinus okong igumo
 ibung Isiriya.)
³ Ikuyang ka kyaa ki apyaa aki apara
 nge.
⁴ Kənawɔ Isufu sheri Inazaret nge
 bi Igalili kyaa ki Ibetalami bi ibung
 Iyahudiya ba apya Idouda. Okuni baw
 uduna edei Idouda.
⁵ Aki aparamɔ kəni Imeri sini owo lorho
 ubarha nge, akywa dang Imeri kong ofo
 ɔkɔng.
⁶ Akywa sini eshi bi Ibetalami akywa ka
 fwa sini anu byere ɔnoɔ.
⁷ Ekə byere ɔno itee, enɛrimɛ, aka gərha
 nge ni arigidi bi ubɔrɔ upiri anama aka
 yara nge bidɔɔ ukyo, bekai sini baw ubɔrɔ
 bi una ekyeng sini oshuri nge.

Asha kəni atina

⁸ Bi ekəri ibung asha nuo kyi orumo aku sha inaa ni eting.

⁹ Atina Ete ko kuno bi itemo, uyen umumoru Unung ka ta ekərimo, aka kung irung.

¹⁰ Ekəri atina Unung ka sanomoni, “Inyi bekya kung irung. Ikony iring ididima yo ba, imi ofofuru nagang imi orokru kukum.

¹¹ Echiye ebyerenyi arusa oforo kya apya Idouda engəe ni Ikristi, Ete.

¹² Imisini inyi nu rong upə inyi kə kperhi nge a sani Iku tananyi ubrubru wɔɔ, inyi nu darha ɔno agərhi nge ni arigidi aka yara nge bidɔɔ ukyo.”

¹³ Bi akywakywa dang Atina Unung napani ko kuno baa ayaya aba darha Atina Unung itite dang akasu dɔɔ Unung nge a sani,

¹⁴ “Arɔ dɔɔ asa Unung nge ija, bidɔɔ ayaya, ayarhi omung, ofofuru bi eyesing kyekyaa eberi arɔ sini Unung kung idimamo.”

¹⁵ Akywa sini ekəri atina Unung juri kyamo ayaya esheremo asha ka sani opyoomo ni, “Arɔ kyeng ki Ibetalami oyorong uuma men sini usini kəni sini Ete tana arɔ ni.”

¹⁶ Aka kyamo nekəkərhe ko ri Imeri nge kəni Isufu ka darha ɔno yari bidɔɔ ukyo bi uboru anama.

¹⁷ Akywa sini asha roo, aka tana mo, imi sini ekəri Atina Unung tanimo bekai ekəri ɔno.

¹⁸ Kukum arɔ sini ukung iring sini asha pəri, ekə jijire nge.

¹⁹ Imeri kɔɔ uring men kukum kasu wɔɔfomo bidɔɔ ikywie.

²⁰ Ekəri asha ko juro kyamo idɔɔ rumo mo, kasu taa ete ɔdɔɔ Unung nge bekai imi sini akung, orong kəni sini atina tanimoni.

Ami Iyesu utuwa

²¹ Akywa sini ekəri ɔno fwa awri ochupari oko shoo igang ka yirha nge ni Iyesu, utuwa sini Atina Unung mie oko shoo nu ukpara ofoo.

Anai Iyesu nge bidɔɔ ubyen Unung

²² Sini akywa fwa amisini anu kurho inamaa kəni sini ogro Imusa pəri ni Imeri

kəni Isufu nu naa ɔno, oko kong Iyesu nge ki Urushelima aki anaa nge bavɔ Ete,

²³ s(kəni sini ɔwɔri bi ogro Imusa, “ko kina enɛerime sini ebyeri nge bitee anu naa nge nashisha bi avɔ Ete.”*)

²⁴ Aka naa ikara kəni sini ogro Ete pəri asani, “ukrim upari ko ɔno uukure upari.”†

Ute Isimiyon

²⁵ Bi akywa dang opyo orokru nuo bi Urushelima ayirhi utuwa nge ni Isimiyon, ani nashisha ami ikywi bi uring Unung, akusha akywa sini Unung nu ta ɔno Isrela ikru, Ering Ushisha ni kəni nge.

²⁶ Ekəri ering Ushisha kə yennge asani anasu kpoo ba, anu ri ikristi sini Ete tumi.

²⁷ Ering Unung ka kpaa nge kyekya ugba ubyen Unung. Akywa sini arɔ byere nge a rii ni Iyesu aki anaa nge kəni sini ogro Imusa pəri ni,

²⁸ Isimiyon ka yirha nge ko koo bi uvu kɔ dɔɔ Unung nge, ka sani:

²⁹ “Ete kukum, kəni sini upəri ni nɛchiyen, shirha agaranw ni uyari ikywi.

³⁰ Kii ikram rong oforonw,

³¹ amisini ukyeni bi ikra orokru no kukum,

³² engəe nu shoo uyen ufuro ikra arɔ sini enɛkperhimɔ Unung, engəe nu shoo uyen sini unu konw ɔdɔ ba bi owro orokrunw Isrela.”

³³ Ekəri ekperi kəni akwaa ɔno ko gyo avu bi kow kasu wɔɔfo imisini eperi bekai nge.

³⁴ Isimiyon katamo onuo adaduma ka sani Imeri akwaa ni, “ɔno wen nu kong ukpaa ba kəni ushine orokru napani bi Isrela, anushu shoo epə sini orokru nasu waamo.

³⁵ Kənawo anu kperhi imisini ini bidɔɔ ikywi orokru nge. Unu kung ura kəni oturi ikywinw ni Ikama uraa ni.”

Ute Ana

³⁶ Opyo arɔ pəri onuo Unung nuo ayirhi nge ni Ana, ɔno Ipenuwel enere okuni bai Ipya Ashar. ɔkɔɔ nge nagang, a kii ubara kəni erime nge enyee etensara,

³⁷ erime ko kpoo. Aka ki baa ererime kyeba nɛchiyen ani enyee isochupari na narhi. Ko ikina ikpara ani bi ubyen Unung.

* 2:23 2:23 Ukuno 13:2,12 † 2:24 2:24 Lev 12:8

Eting kəni awri aku dɔɔ Unung, ukusɔɔ kəni usɔrhɔ.

³⁸ Aka raa akywa sini Isimyon ku pya onuo akasa Unung nge ija, ka tana aru sha uring bi ikywi ekəri ɔɔɔ asu ku ikra ni ukye ba aru sini anu be shire aru Urushelima.

Ojuri kyamo ki Inazaret

³⁹ Akywa sini Isufu kəni Imeri kywere ikukying sini ogro Ete peri ɔkɔ sɔɔmɔ Igalili kya apyamɔ Inazaret.

⁴⁰ Ekəri ɔɔɔ kɔ fɔɔɔ kasi ikru, kəni amraa, epen uyirha eberi Unung.

Iyesu bi ubyen Unung

⁴¹ Ko kina enyee aru byere nge esekyer ipara ɔwɔɔ bi Urushelima.

⁴² Akywa sini Iyesu ni enyee atarhi na pari aka kya ipara kəni sini asirhi ni.

⁴³ Akywa sini ekyweri ipara aru byere nge kasu kyeng sɔɔ mɔ, ene yemo asani Iyesu ɔɔɔ rana nge be Urushelima.

⁴⁴ Aka su kpaa asani Iyesu ni kəni ɔmɔɔ, bi ekəri ukyeng akywa sini ekyeng okyoro awri eying ono romo nge. Akywa dang oko kuno upyerhe nge owro arupya kəni orokyoro.

⁴⁵ Akywa sini ono rongmo nge oko juro kyamo Urushelima upyerhe nge.

⁴⁶ Akywa sini asi awri ataru aka kya aya darha nge bi idɔɔ ubyen Unung akiki bidɔɔ avwa asu kung mɔ kəni ugyurho mɔ uring.

⁴⁷ Ko iyaa sini akwɔɔ ekə jijire nge bekai ukperhi kəni uyoro uring nge.

⁴⁸ Akywa sini aru byere nge rie ekə jijire nge, akwaa ko gyurho nge, “ɔɔm ikisi usiru kən? Imye kəni ekperinw aru pyerhenw ko kywa ube aru no romo nwa.”

⁴⁹ Iyesu ko gyurho, “**Ikisi inyi ku pyerhem? Inyi ne yeny asani itɔɔyo ishoo bi idɔɔ una Ekperim?**”

⁵⁰ Ene kperhimɔ imisini aku tanamɔ.

⁵¹ Oko juro kyaa Inazaret kəni aru byere nge kakung imisini aruo tani nge akwaa ko kong uring men kukum bi idɔɔ ikywie.

⁵² Iyesu ko fɔɔɔ, kətire ni amraa kə epen uyirha bi owro Unung kəni orokru.

3

Iyohana ari Ibaptisma kyene utira (Imat 3:1-12; Imark 1:1-8; Iyo 1:19-28)

¹ Bidɔɔ enyee atarhi ni ɔtɔng ami igumo Ikaisar aru sini ayirhi nge ni Itibariya, akywa dang Ipontos Ibilatus kən ibung Iyahudiya, Ithridus shoo ogumo Igalili, arupya Ifilibus ku igumo Ituruya kəni Itarakunitas, Ilisanias kaa oshoo ogumo Abiliya.

² Bakywa dang Annas kəni Ikayafas ani ogu ubyen Unung. Bakywa dang Unung ka ma Iyohana ɔɔɔ Izakariya nge itina ikpara sini ani bi idɔɔ orumo.

³ Iyohana kəkəri kukum ɔbung ukəkəri Ugro Ijodan, asu tana irhing Unung, “Inyi tere eshere uya nge aki asany ibaptisma, Unung nupuna uya nyi nge.”

⁴ Kəni sini ɔwori bidɔɔ uyaa usha iring aru pere onuo Unung Ishaya ni:

“Thywi opyo aru ku yirha bi idɔɔ orumo,

‘Kyene Ete nge utira,
kyene nge utira itituku.

⁵ *Ku kəni ukwoo anu tire wa,*
ku kəni ukro kəni ɔvra anu wurho wo okyo neme,

Itira ugugumo nu nawa itituku,
itira ugbragbrarha nu sa igyang.

⁶ *Orokru kukum nu rong oforo Unung.’ ”**

⁷ Iyohana ka sani ushi orokru sini okuni asu kyeng ba aki asamo Ibaptisma ni, “Inyi ɔɔɔ iyow ibibi! Iyaa taniny ni inyi ting anang Unung sini akye ba?”

⁸ Inyi si imi sini inu yen asani inyi tere baa uyany. Inyi bekya tikpa usa nu opyo nyi ni Ibraim nge ni ekperi aru. Kii itani nyi ni Unung nu shu ukyene Ibraim nge ɔɔɔ ni atari yen.

⁹ Ikywerhe karha to ba para ashi, kənawo ku kəni ushi sini uno sumowo ɔɔɔ adaduma anu kpawo efen kidɔɔ ura.”

¹⁰ Ushi orokru ko gyurho, “Aru nu sa nenyee nechiyen?”

¹¹ Iyohana ko yoromo, “Aru sini ani ugbe upari nge ama aru sini asa ni yoo, aru sini oboshoo ni umura nge kaa asa kəna.”

¹² Aru yirha ogon kamo abii aba samɔ Ibaptisma oko gyurho nge, “Avuwa, iki-moyo aru nu sa?”

* 3:6 3:6Isha 40:3-5

¹³ Iyohana kasani moni, “Karhi inyi kya yirha epiri imasini inyi tani uyirha.”

¹⁴ Ikpara dang opyoo aru tɛi iko ko gyurho nge asani, “Aru ni sa nenyee wo?”

Oko yoromo asani, “Karha inyi kya karha ufe bavu araru ni ikru, boshoo orokru sesa ima inyi sani asayo, inyi yoro ni ima sini aku kpurany.”

¹⁵ Orokru kasu yoro usha asu tiri ikywi ni aru sa oforo, kukummo akasu worofo asani kii inushe ushoo asani Iyohana nge ani ekari Ikristi.

¹⁶ Iyohana ka yoro mo kukum, “Isiny Ibaptisma ni omung. Yip opyo aru sini eprimi ni imoru yeba, sini ko iwe ataka nge isamam ushereyo. Anu sany Ibaptisma ni Uring Ushisha kani ura.

¹⁷ Ufuro uperhe nge ni ba avu sini ani puna ugba uperhe nge otuno ikiri ogro asa kidoo ofo, anu pya ekari iwung ni ura sini unokpowo.” ¹⁸ Iyohana ko woo atung ekari orokru bekai uring napany nisini aku tanamo uring Unung.

¹⁹ Yip ni sini Iyohana tani ogumo Ihiridus nge uyaa nge bekai ubara nge kani Ihirudiya ere arupya Ifilibus, kani kukum eteting sini asi,

²⁰ Ihiridus kojo sa opyo eteting ba aya anyan nge. Sini asi aka afri Iyohana nge bidoo uboru eting.

Ibaptisma Iyesu

(Imat 3:13-17; Imark 11:9-11)

²¹ Sini Iyohana kyweri usa orokru Ibaptisma kukum, aka sa Iyesu nge Ibaptisma kaa. Ni sini aku sorho Unung ayaya kayewe.

²² Ering Ushisha ko shuro bayaa ani kani Ikrim ni. Ihywi ko kuno ba ayaya: “Unwuo uni Onom, sini ewei nge; ini ofofuru nge nagang ni unwo.”

Edei Iyesu

²³ Nechiyen Iyesu ukaa ete kyu fwa enyee isitaru aka kpin utona nge. Engae ni ekari ono, orokru kasu yirha nge ni ono Isufu, Isufu nge ni,

ono Iheli

²⁴ Eli nge ni ono Imatthat,

Imatthat nge ni ono Ilevi, Ilevi nge ni ono Imelki

Imelki nge ni ono Ijanni, Ijanni nge ni ono Isufu,

²⁵ Isufu nge ni ono Imattatias, Imattatias nge ni ono Amos,

Amos nge ni ono Inahum ono Esili, Esili nge ni ono Inaggai

²⁶ Inaggai nge ni ono Imaat,

Imaat nge ni ono Imattatias, Imattatias nge ni ono Isemein,

Isemein nge ni ono Ijosech, Ijosech nge ni ono Ijoda,

²⁷ Ijoda nge ni ono Ijowana, Ijowana nge ni ono Irhesa,

Irhesa nge ni ono Izerubbabel, Izerubbabel nge ni ono Isheyatiyel,

Isheyatiyel nge ni ono Ineri,

²⁸ Ineri nge ni ono Imelki,

Imelki nge ni ono Addi, Addi nge ni ono Ikosam, Ikosam

nge ni ono Elmadan, Elmadan nge ni ono Eri,

²⁹ Eri nge ni ono IJoshua, IJoshua nge ni ono Iliyaza,

Iliyaza nge ni ono Ijorim, Ijorim nge ni ono Imattat,

Imattat nge ni ono Ilevi

³⁰ Ilevi nge ni ono Isimiyon,

Isimiyon nge ni ono Iyahuda, Iyahuda nge ni ono Isufu,

Isufu nge ni ono Ijonam, Ijonam nge ni ono Iliyakim,

³¹ Iliyakim nge ni ono Imeleya, Imeleya nge ni ono Imenna,

Imenna nge ni ono Imattata, Imattata nge ni ono Inathan, Inattata nge ni ono Idouda,

³² Idouda nge ni ono Ijesi,

Ijesi nge ni ono Obed, Obed nge ni ono Iboaz,

Iboaz nge ni ono Isalmon, Isalmon nge ni ono Inashon,

³³ Inashon nge ni ono Amminadab, Amminadab nge ni ono Iram,

Iram nge ni ono Ihezron, Ihezron nge ni ono Iperez,

Iperez nge ni ono Ijuda,

³⁴ Ijuda nge ni ono Iyakubu,

Iyakubu nge ni ono Ishaku, Ishaku nge ni ono Ibraim,

Ibraim nge ni ono Iterah, Iterah nge ni ono Inabor,

35 Inabor nge ni ɔɔɔ Iserug, Iserug nge ni ɔɔɔ Ireu,
 Ireu nge ni ɔɔɔ Ipeleg, Ipeleg nge ni ɔɔɔ Iber,
 Iber nge ni ɔɔɔ Ishelah,
 36 Ishelah nge ni ɔɔɔ Ikenan,
 Ikenan nge ni ɔɔɔ Arfaza, Arfaza nge ni ɔɔɔ Ishem,
 Ishem nge ni ɔɔɔ Inuu, Inuu nge ni ɔɔɔ Ilamek,
 37 Ilamek nge ni ɔɔɔ Imetusela, Imetusela nge ni ɔɔɔ Enok,
 Enok nge ni ɔɔɔ Ijared, Ijared nge ni ɔɔɔ Imahalale
 Imahalale nge ni ɔɔɔ Ikenan,
 38 Ikenam nge ni ɔɔɔ Enosh,
 Enosh nge ni ɔɔɔ Iset, Iset nge ni ɔɔɔ Adamu,
 Adamu nge ni ɔɔɔ Unung.

4

Ishari marhi Iyesu nge
(Imat 4:1-11; Imark 1:12-13)

1 Iyesu shere ugro Ijodan nge, ekə tire ni Uring Ushisha, ekəri Uring Ushisha ka kpara nge kyaa idɔɔ rumo.

2 Bi upurha wɔ Ishari ka marha nge bi idɔɔ awri isi narhi. Bi idɔɔ awri dang akyana raa iririma, kyeba ba akurha nge ihywunw ka kpin nge.

3 Ishari kasani nge ni, “Uboshoo ɔɔɔ Unung sani utari wen ni utere oshoo umura.”

4 Iyesu ko yoro nge asani, “**Owori bidɔɔ uyaa usha Unung asani: ‘Saa ni umuramɔɔ eyeyimo orokru nɔ gya ba.’**”*

5 Ishari ka kpara Nge ke kya opyo owro sini ani ayaya bi ukro kəyen Nge kukum igumo eyesing ba anakywa naji.

6 Ishari kasani nge ni, “Inu manw kukum ikru kəni igyang mo kukum. Amam yo kənawo ini shu ma aru sini iwa maa.

7 Ubo kpukporo ɔɔɔm, inu shoo inwɔ nokukum.”

8 Iyesu kə yoro nge asani, “**Shine ben Ishari kii ɔwori bi idɔɔ iring Unung ni: ‘Ete nge eyeyie unu kpukporo asaa utina.’**”†

9 Ishari ka kpara nge kya Urushelima aka saa utiting kya ayaya ubyen Unung, ka

sani engɛɛ ni, “Uboshoo ɔɔɔ Unung, funo baw upen kekya ibung”

10 Kii ɔwori bi uyaa usha Unung ni:

“Anu ma atina nge bekai nwu
 aki asha nwu,

11 Anu konw ni ivumo,
 aki ubekya ogyo ifraa bi utari.‡”

12 Iyesu ko yoro nge, kasani, “**Asini: ‘Bekya marha Ete Unung nwu.’**§”

13 Akywa sini Ishari kweri umarha nge aka shere nge kekya opyo akywa sini anu pen apara.

Atiri mo Iyesu nge bi Inazaret
(Imat 4:12-17; Imark 1:14-15)

14 Iyesu ko ɔɔɔ nge bi Igalili etire ni ikru Uring Unung. Ekəri uring nge ka fwa kukum apya ukukəri.

15 Aka sumer mo bi owro utuno Ayaudiya ikuyang kɔ ɔɔɔ nge.

16 Iyesu ka kya bi idɔɔ Inazaret apyang sini asi ɔkɔng nge. Oshoo awri uwuro Ayaudiya aka raa idɔɔ owro utuno Ayaudiya kəni sini eren usirha ni. Ekə shine awaw upara,

17 Uyaa usha Ishaya aru pere onuo Unung umi sini amie. Nisini aku shireyo, oko rong owro sini ɔwori ni:

18 “**Ering Ete ni bayam,
 kii akarha akyu worom aki
 iya tana iring ididima eberi ara
 ayarha.**

**Atumim itana aru sini afrimo bi ubɔru
 eting aki epen ugya**

**aki aru sini ani ofow epen urong,
 aki aru sini aku rong ayarha bi ivu orokru
 epen ugya,**

19 **Ojo tumam itana ni akywa fwa sini
 Ete nɔ sa aru ne negben.”***

20 Okɔ guno ekəri uyaa usha, ka nawa ɔɔɔ utina ekəri owro utuno Ayaudiya ka kiki. Ikra orokru kukum bi ekəri owro utuno ini bi owroo.

21 Oko shoo nge utana moni, “**Echiye iring Unung tire ba atungnyi.”**

22 Kukummo ekə pere uring ududuma bi ikywie kə jijire nge ni uring sini ukuni bai idɔɔ onuo oko gyurho ni, “Sa ɔɔɔ Isufu nge wee?”

* 4:4 4:40g Im 8:3 † 4:8 4:80g Im 6:13 ‡ 4:11 4:11Ete Ub 91:11-12 § 4:12 4:120g Im 6:16 * 4:19 4:19Isha 61:1-2 (see Septuagint); Isha 58:6

²³ Iyesu kasani mo ni, “Ikperhi nge ni nyi nū tanam igbra yen: ‘Avūwa ikang ma ūkanw ikrū!’ Inyi nū tanam, ‘Sa ben ba apyanw imi sini arū kung ūsi bi Ikafar-nahum.’ ”

²⁴ Oko shoo nge ni ūsani, “Itaniny ūbrūbrūwō, arū tana onuo Unūng ene pen nge ūyirha ba apyaa.

²⁵ Iku tanany ūbrūbrūwō ani erere sini erime mo kpomo agbugbrii bi Isrela ba akywa Iliya, akywa sini afri ayaya akarha avra ūkpaa enyee atarū ni uting nge, akai ihywung ka kpaa be ekəri ibung.

²⁶ Unūng kyana tuma nge Iliya nge eye she ararumo nge ba, yip Unūng katuma nge kekya owro erere sini erime nge kpoo bi Izarifa bai Isidōn,

²⁷ kənawo arū udumo ūkōng†nuwo napani bi Isrela ba akywa Elisha arū tana onuo Unūng, bi kən Unūng na ma ararumo ikrū, Inaaman ari Isiriya nge eyeyie ami ikrū.”

²⁸ Akywa sini kukum orokru sini anu owro utuno Ayaudiya akung imi sini Iyesu peri, akata anang nagang.

²⁹ Ekə shine ōwō kya utumo apya okoo kya aya utung ūvra sini avuri ekəri apya nge kii ewei ūtaa ivū efen ni ikywirhikywi aki okpoo.

³⁰ Yip aka sara bidō ūshi orokru ekyeng kyaa.

*Iyesu yeri Ishari
(Imark 11:21-28)*

³¹ Iyesu kə kyeng shuro nge kyaa Ika-farnahum bidō apya Igalili, akasū mer orokru bi awri uwuro Ayaudiya.

³² Orokru kə jijire ni ūmer nge, kii ūring nge ni ikrū nge.

³³ Bidō owro utuno Ayaudiya opyo orokru nuwo sini ering ishari rii nge. Aka taa akpa ayaya asani,

³⁴ “Shere arū, Iyesu ari Inazaret! Uwei ikying ni arū? Ūbii ūwaa ūpere arū? Ikperhi ūni iyaa. Unwō ūni ami Unūng Ushisha!”

³⁵ Iyesu ka tana ekəri ūring ubibi ūraa nge asani, “Shywi, kuno eshire nge!” Ikpara dang ekəri ūring ishari ko gyo ekəri

orokru bi ibung be itemo kukum ko kuno wo bau saa unuru.

³⁶ Kukum orokru ka jijire kasu sani opyomo, “Akina edei ūring yo ni kən? Ni igumo kəni ikrū atani ering ebebi okuno ekə kuno!”

³⁷ Orokru ka su pere ūring sini Iyesu si ekəri ūring ka fwa kukum apyang ūkəkəri.

*Iyesu mi orokru napani ikrū
(Imat 8:14-17; Imark 1:29-34)*

³⁸ Iyesu sheri owro utuno Ayaudiya nge aka kyeng kya ūna Isimon. Akywa dang akwa kyerhe Isimon saa akru inama nge kasi ipi nagang, ōkō sōrhō Iyesu ni eshe nge.

³⁹ Iyesu ko kpukporo bayaa katana ekəri udumo ni ushere nge, ekəri udumo kə shere nge. Ba kywakywa dang ekəri erere kə shine akpin ūkənemo ūmura.

⁴⁰ Akywa sini unūng ku raawo, orokru ko kuro ni kukum ari idumo ededei ba owro Iyesu. Aka saa avu baya kukina arū udumo aka mamō ikrū.

⁴¹ Ushari ko kuno bi idō orokru napani asu takpa asani, “Ūni ōnō Unūng nge!” Iyesu katana moni ashwi akarhamō nge ūpya onuo, kii ekperhi asani engē ni Ikristi.

⁴² Ni ūbūyere ikywa Iyesu kə kyeng kya owro sini ani akpukpring. Orokru kasu pyerhe nge akywa sini abi bo owro sini ōnuo, oko sōrhō nge ani ebekya kyaa eshere mo.

⁴³ Iyesu ka sani mo ni, “Itōoyo Inu tana iring ididima igumo Unūng kī opyo apya kamo, kii imi sini Unūng tumim nyina.”

⁴⁴ Oko suno nge ūtana ūring Unūng bi idō owro utuno Ayaudiya bi ibung Iyahudiya.

5

*Iyesu yirhi ōnō ūmer nge amitee
(Imat 4:18-22; Imark 1:16-20)*

¹ Upyu unūng sini Iyesu titing bi ikwo irōng Ijennesaret* orokru ko tuno ekəkəri nge asu kung ūring Unūng.

² Iyesu ko rong ōgōrū omung aparti bo onuo omung arū abran sheriyo akyamo ukurho ūkəlimo.

† 4:27 4:27Bi Igrik wroo ba itee ayirhi idumo ūra owro kəni ūbura ūwōw inama nge Udumo ūkōng * 5:1 5:1Iyoo ini Irong Igalili

³ Iyesu ka raa bidɔɔ ɔgɔrɔ uying umi Isimon ka sɔrhɔ engɛɛ ni a taa avu nge naji bau ɔtung ibung. Ikpara dang Iyesu ka kiki kasu mɛr orokru bidɔɔ ɛkɛri ɔgɔrɔ omung.

⁴ Akywa sini ɛkywɛri ɔpya onuo aka sani Isimon nge, **“Ojoying ni ɛkɛri ɔgɔrɔ omung kyaa owro sini ani ikwoo nge efer ukɛli akpin utofuru.”**

⁵ Isimon ko yoro, “Avɔwa, arɔ sa ɔtuna nagang kukum ating baw ukpin iririma. Uba sani kɛna Ini fen ɛkɛri ukɛli.”

⁶ Ni sini asi kɛna, aka kpin ofufuru napany sini ukɛli mo kasu garamo.

⁷ Aka yirha orobyomo sini ani ɔwan ɔgɔrɔ omung ni ivu ni aba ɛshɛmɔ nge, aka ba ɛtire ɛkɛri ɔgɔrɔ apapari ɛtitire sini atu mirimɔ.

⁸ Akywa sini Isimon Ibitrus rii kɛn aka kpaa okpukporo ni orung bi ite Iyesu ka sani, “Kyanw ɛshirem, Ete; Ini arɔya nge!”

⁹ Kii Ingɛɛ kɛni orobyoo ejijire ni akai ofufuru sini akpin,

¹⁰ kɛnawo Iyakubu kɛni Iyohana, ɔno Izebedi, orobyoo ɔtina Ibitrus ejijire nge kamo.

Iyesu kasani Isimon ni, **“Bekya kung Irung, bai kaimen men uni kpir orokru mo.”**

¹¹ Aka wara ɔgɔrɔ omung mo ba bi ɔvra ibung, kɛshere kukum ɔmamɔ ko kroo nge.

Iyesu mi opyo orokru ikrɔ
(Imat 8:1-4; Imark 1:40-45)

¹² Akywa sini Iyesu ni bi idɔɔ opyo apya, opyo orokru ka ba arɔ sini udumo ɔkɔng koo. Ni sini erii Iyesu nge aka kpaa ni itirite be ibung, ɔkɔ sɔrhɔ nge, “Ete, uba yoro ɔmam ikrɔ.”

¹³ Iyesu ka naa avu apya ɛkɛri orokru asani, **“Iyoro, sa akrɔ.”** Akywakywa dang ɛkɛri udumo ɔra owro kɛ shere nge.

¹⁴ Iyesu ko wɔɔ atung asani **“Bekya atana araru. Kya eyeyen ɔkanw eberi ogoku ubyen Unung, ama ikara kɛni sini Imusa tii ogro ni imu kurho,”** Inyina nuyen mo asani upen ikrɔ.

¹⁵ Uring sini asi ka fwa ko kyu ubee bi idɔɔ anakywa, sini ɛshi orokru ka ba ɔkungwɔ adarha upen ikrɔ bai idumo mo.

¹⁶ Iyesu ren ukyya owro sini orokru samɔ nge aya ɔsɔrhɔ Unung.

Iyesu mi orokru sini anabraa ukyeng ikrɔ

(Imat 9:1-8; Imark 2:1-12)

¹⁷ Upyu Unung sini Iyesu ku mɛr, opyo Afarisiya kɛni avɔwa ɔmɛr ogro Imusa onuo akiki burha. A bi bai kukum apyang Igalili kɛni Iyahudiya adarhi Urushelima. Ikrɔ Ete ni kɛni Iyesu nge imu ma arɔ ra ikrɔ.

¹⁸ Opyo orokru ko kong arɔ ɔra ba ba aya aban aka waw ɔraa ne nge bidɔɔ ɔna ayara nge bi ite Iyesu.

¹⁹ Ni sini enepenmo ɔtura ɔsakɛna bekaishu orokru, aka kirhamo ni engɛɛ baya ɔbɔrɔ ka ta igara bi ɔsɔrɔ oko shuro ni engɛɛ bi aya aban nge abarating ushi orokru itituku bi ite Iyesu.

²⁰ Ni sini Iyesu rii ɔma ɔbrɔbrɔmo. Aka sani ɛkɛri arɔ ɔra ni **“Orokyorom apɔnanw ɔyanw nge.”**

²¹ ɛkɛri Afarisiya kɛni Avɔwa ɔmɛr ogro Imusa kasu wɔrɔfo bi idɔɔ opyomo ni, “Iyaa we aku pya onuo kɛni ɔtira nge ni? Iyaa nɔ bra ɔpɔna ɔya nge? Yip Unung nge eyeyie amaa ɔsa kɛna.”

²² Iyesu kperhi ɔwɔrɔfomo nge oko gyurho mo asani **“Ikisi nyi ku wɔrɔfo uring men bi idɔɔ ikywiny?”**

²³ Ikinayo isayo iraa ɔpere, asani: **‘Apɔnanw ɔyanw nge,’** kii asani, **‘Shine a kyanw?’**

²⁴ Yip Iwei ni nyi kperhi nge asani ɔno orokru ni ikrɔ ɔpɔna ɔya nge bi eyesing.” Ni kɛna akasani ɛkɛri arɔ ɔra sini anabraa ukyeng, **“Itananw, shine, akpara aban nwu akyanw ɔduna.”**

²⁵ Akywakywa dang ɛkɛ shine bi itemo, ka kpaa ima ɔsɔ yari nge ka kyaa ɔduna asu dɔɔ Unung nge.

²⁶ Kukum orokru kɛ jijire kasu dɔɔ Unung nge. Aka kung irung nge nagang asani, “Arɔ rong ɔuma ujijire ededei echiye.”

Iyesu yirhi Ilevi nge ka ra ɔmɔra kɛni arɔya nge

(Imat 9:9-13; Imark 2:13-17)

²⁷ Kɛ kywɛrɛ kɛna Iyesu ka kyaa esing ko rong arɔ yirha ogon sini a yirhi ɔtɔwa nge ni Ilevi akiki bi ɔbɔrɔ ɔyirha ogon nge Iyesu kasani engɛɛ ni, **“kroomi nge.”**

²⁸ Ilevi kashine, eshere ūma kukum okroo nge.

²⁹ Ilevi kə kyene Iyesu nge ipara irirə bi idɔɔ ūnaa, ushi aru yirha ogon ūrurə kəni opyoo aru kasu ra ūmura kəni omo nge.

³⁰ Yip Afarisiya kəni avuwa ūmer ogro Imusa ka yen uwure mo bi ikywi ɔno ūmer Iyesu ni, “Ikisi inyi ku ra ūmura asu sa kəni aru yirha ogon adarha aruya men?”

³¹ Iyesu ko yoro mo, “**Aru sini anakru ana waa nge Avuwa ūma ikang, aru sini asaa akru nge ewei avuwa ūma ikang.**

³² **Ise bam uyirha aru sa negben, ibii uyirha aruya aki etere eshere ūya nge.**”

Ugyurho bekai ukusoro

(Imat 9:14-17; Imark 1:18-22)

³³ Opyoo orokru kasani Iyesu nge ni, “**Ɔno ūmer Iyohana akirhi ukusoro kəni usorho Unung kənawo ɔno mer Afarisiya. Yip ɔnwɔ karana asu ra kəni usawo?**”

³⁴ Iyesu ko yoro mo kasani **“Inyi nu sa orokyoro aru sini owo lorho ubara ukusoro aru lorho ubara shoo kəni ɔmɔɔ?”**

³⁵ **Yip akywa yeba ba sini anu kpara orokru sini owo lorho ubara nge baa owromo; ba awri dang moo anu kusoro.**”

³⁶ Iyesu ka tana mo ushoshon wen: **“Baa aru sini anu gara utugbe bi igbe isa onuro bi ititen. Aru sini abasa kəna, anu bura ekəri igbe isa nge, kənawo ekəri utugbe bai igbe isa ūnasu kyawo igbe iteny nge ba.**

³⁷ **Kənawo baa araru sini anu tere asira bidɔɔ obom ūwɔwseteng. Aba sakəna asira nu verhe ekəri obom ūwɔw eteng nge. Ekəri asira nu kuno mo ekəri obom ūwɔw nu burayo.**

³⁸ **Itɔɔɔ akuna asira bidɔɔ obom ūwɔw usa kənawo kukum mo nu ki akru.**

³⁹ **Kənawo ba aru sini ebe kwere usa asira eteng anu waa usa asa, kii asi ni, ‘Eteng ni agyang.’ ”**

6

Umer bekai awri uwuro Ayahudiya

(Imat 12:1-8; Imark 2:23-28)

¹ Opyo awri uwuro Ayaudiya Iyesu kəni ɔno ūmer nge akasu wɔɔɔ bi idɔɔ abyaa ogro, ɔno ūmer nge kasu hywurha akywi ogro ekə wrem ikiri nge asu ra.

² Opyo Afarisiya ko gyurho, “Ikisi inyi kusa imisini isayo nemer ni ogro awri uwuro Ayaudiya?”

³ Iyesu ko yoro mo kasani, **“Inyi se parany imisini Idouda si bakywa sini inge kəni orobyoo akung ihywung?”**

⁴ **Arii Una Unung ka kpara agbankro imu pupuna, aka ra imisini isayo nemer, ogoku ubyen Unung nge eyeyie nushu ūra, kojo ma orobyoo ipyoo.**”

⁵ Iyesu ka tanamo ni, **“Ɔno orokru nge ni Ete awri uwuro Ayaudiya.”**

Aru ra avu

(Imat 12:9-14; Imark 3:1-6)

⁶ Bo opyo awri uwuro Ayaudiya Iyesu kanya owro utuno Ayaudiya kasu mer, opyo orokru sini avu amu raa rhie shoo burha.

⁷ Afarisiya kəni avuwa ūmer ogro Imusa nuwo aku roo asu yara nge, orong kii anu ma ekəri aru ra avu ikru unung uwuro Ayaudiya aki imo kpin nge ni ūya.

⁸ Iyesu kperhi ūwɔɔfomo nge aka sani ekəri aru ra avuni, **“shine aba atiting bi ite ben.”** Ekə shine atiting burha.

⁹ Iyesu ka sani ɔmɔ ni, **“Iwei ugyurhony, ikimɔɔ ogro Imusa tani aru, aru sa imisini inemer awri uwuro Ayaudiya? Asa ima ididima kii ima ibibi? Asa oforo ofo kii abura nge?”**

¹⁰ Oko gyo ikra asu rongmo kukum, aka sani ekəri aru ra avu ni, **“Naa avunw.”** Aka naa, avuɔ kasa akru kəni ushoyo ba akywaa ni.

¹¹ Ekəri Afarisiya kəni avuwa ūmer ogro ka kung anang nge nagang, oko sunomoo ūpere ni opyoomo ani ikimoyo imo nusa Iyesu nge.

Iyesu wori ɔno ūmer atarhi ni apari

(Imat 10:1-4; Imark 3:13-19)

¹² Upyu unung bi idɔɔ awri dang Iyesu ka kyaa usorho Unung ki aya ukro, aka kpara eting okokuro aku sorho Unung nge.

¹³ Ni sini ikywa yeri aka yirha aru kroo nge, ko woro aru atarhi na apari bi idɔɔmo aka yirhamoni ɔno ūmer.

¹⁴ Upya atina nge ni Isimon (aru sini ayirhi nge ni Ibitrus), arupyaa Andirawus, Iyakubu, Iyohana, Ifilibus, Ibatalomi,

¹⁵ Imatiyu, Itoma, kəni Iyakubu, (ɔno Ihaifa), Isimon aru sini ani aru waa ibung nge,

¹⁶ kəni Iyahuda (ɔno Iyakubu) kaba darha Iyahuda Iskariyoti (aru sini agbuni Iyesu nge).

*Iyesu mer ama ikru
(Imat 4:23-25)*

¹⁷ Iyesu kata shuro nge kəni ɔno kaya atiting bi opyo owroo sini asi neterh, ɔno umer nge kukum kəni akai orokru bai kukum owro bi Iyahudiya, kəni Urushe-lima, kəni a marha Ibung Itaya kəni Isidon aru sini ani bi onuo ugro ure

¹⁸ Abii awa ba kuwo epen ikru bai idumo ededei sini iku wuremo. Aru sini ering ebebi kuwuremo ma epen ikru.

¹⁹ Kukum orokru kasu sunomo nge uwaa upya Iyesu nge kii ikru kusu kuno bai owroo kasu mammo ikru kukum mo.

*Onuo adaduma kəni okwo
(Imat 5:1-12)*

²⁰ Oko kong ɔno umer nge ikra ka sani,
"Unung tany onuo adaduma inyi ara ayarha,
kii igumo Unung ni inyiyo.

²¹ Unung tany onuo adaduma inyi aru sini inyi kung ihywunw kaimen men,
kii inyi nu ra oshuro.

Unung tany onuo adaduma inyi aru su utei kaimen men,
kii inyi nu sina.

²² Onuo adaduma ni enyi, akywa sini orokru tirimo nyi,
okyony bi itung,
atirany ayirha utuwa nyi ere etet-ingmo,
Bekai ɔno orokru.

²³ "Inyi sume unung dang ofuno ni eme kii ukara nyi ni ugroo bayaya, kii kənawo ekperimo si ni aru tana onuo Unung bai itee.

²⁴ "Yip okwo ne nyi aru shoo ni ima avu nge,
kii inyi kywere ukung ididima kaimen men.

²⁵ Okwo ne nyi aru sini inyi ra oshuro kaimen men,
kii ihywunw nu rany.

Okwo ne nyi aru su sina kaimen,
kii inyi nu tei kəni ubura ikywi nge.

²⁶ Okwo ne inyi ikpara sini orokru kukum ku tana uring udidima bi ikywiny, kii kənawo ekperimo si ni aru pere onuo Unung upre eteting.

*Uwaa aru sini atirimo nyi
(Imat 5:38-48; Imat 7:12)*

²⁷ "Yip kyeba eberi nyi aru sini inyi ku kung isini: Inyi waa aru sini atirimo nyi, asa aru sini ana waamo nyi negben.

²⁸ Yip aru sini ating onuo ebebi, inyi tamo onuo adaduma aru sini aku sanw ibibi inyi sorho Unung bekaimo.

²⁹ Araru ba gyong bi uwen utama utere nge uwan utama kawo. Araru ba kparanw igbe ire nge bekya karha nge ni imi dɔo nge.

³⁰ Aru sini ɔno sorhonw umaa, aru sini aba kparanw iririma, bekya sani nge ni ojuro amanw.

³¹ Ima sini uwei ni orokru.

³² "Ikimoyo unupen uba waa aru sini eweinwu mo ko aruya sa waa aru sini eweimo kamɔ.

³³ Iboshoo aru sini a sanw negben mo unu samo negben usa kəna nu manw iking? Kənawo aruya sirhi kamɔ.

³⁴ Bushoo aru sini inyi ku utira ikywi anushe ukpurany mo inyi ku mammo ita, ikimoyo inyi nupen bi sakəna, kənawo ere eteting sema aruya uta kəni ukperhi nge asani anu kpura mo napupurhi.

³⁵ Inyi waa aru sini ana waamo nyi, inyi samo negben, inyi mammo uta, oworo ikywiny nge. Ikpara dang inyi nupen ukara nyi napany baa ayaya, inyi nu shoo ɔno Unung Ayaya, kii Unung ni ari agbagba nge eberi aru na sirhi ija kəni ari eteting.

³⁶ Inyi kung okwo kəni sini Ekperiny ni okwo nge ni.

*Inyi bekya kywa araru iring
(Imat 7:1-5)*

³⁷ "Bekya kywa araru iring, kii anasu kywamo nwu iring. Inyi bekya sani araru ni aya, inyi kany anasu samoni inyi ya, inyi pona uya orokru nge, anu pona unyi nge kany.

³⁸ Ma orokru Unung nu maunw kanw etitire isong ojuro ojo sanw nge isu ni-rayo, anu sha uparha eshee akwunanw bi ivu. Kii isong sini umarhi ngeyo anu marhanw niyo."

³⁹ Iyesu ka tanamɔ ushoshɔ wen ofow nuyen ofow itira? Apararimɔ naw kpaamɔ kidɔɔ igara?

⁴⁰ Ɔnɔ umer ne pri nge avuwa, arɔ sini abakya mer nashisha anu shoo kɛni avuwa nge ni.

⁴¹ "Ikisi uku rong isu sini ini bi ikra arupyanw. Yip uyuronwoo ni ukumo ushi sini uni bi ikraunw?

⁴² Unu sanenyewo ka sani arupyanw ni 'Arupya, ting aki iworonw isu bi ikraunw,' ekwere sini unwa unabranw urong ukumo ushi sini uni bidɔɔ ikraunw? Inyi arɔ pre eteting, inyi woro ukumo ushi sini uni bidɔɔ ikranɔ noru orong owro nashisha ko shoo nu uworo isu sini ini bi ikra arupyanw.

Ushi kɛni usumo nge

(Imat 7:17-20; 12:34,35)

⁴³ "Ushi ududuma no sumowo ɔnɔ ebebi, kɛnawo ushi ubibi nosumowo osumo ɔnɔ adaduma.

⁴⁴ Ese kperhi ushinge bi usumo nge. Anau karhamo osumo uwee bi ushi akara, ko inabi bi ikyura oku. ⁴⁵ Orokru adaduma ese sa ima ididima bai idɔɔ ikywi ididima nge. Kɛnawo ere ebebi se sa uring ubibi bai ikywi ibibi. Ima sini inidɔɔ orokru yen imisini inu kuno bi onuonw.

Ari amraa kɛni obobo

(Imat 7:24-27)

⁴⁶ "Ikisi inyi ku yirham ni 'Ete, Ete,' atiranyi usa imi sini Isini inyi sa?

⁴⁷ Arɔ sini aba ba beberim akung uringmi a samɔ, inu yen nyi ushoo mo.

⁴⁸ Ani kɛni orokru sini aku vura una, arɔ sini otumi ibung kyaa idɔɔ asa atari nge aka sai ikpa uvura nge, akywa sini ugro be tire, ugyang ko kuno ogyoo ekari uboru akana brayɔ ukono jurowo beka sini avuri negben.

⁴⁹ Arɔ sini aba kung uringmi atira nge usa utina ni ɔmɔ, ani kɛni orokru sini avuri uboru ba ukyo tumo ibung asa atari nge bai ikpa uvura, akywa sini ugro be tire, ugyang ko kuno ogyoo ekari uboru, uka kpaawo no prob abuburawo."

7

Uyoro opyo ɔrɔmɔmɔrɔ uteiko
(Imat 8:5-13)

¹ Ikpara sini Iyesu kywɛri utana uring men kukum orokru sukuwa, aka raa nge Ikafarnahum.

² Bi upurha agara opyo ɔrɔmɔmɔrɔ arɔ teiko nuwo, arɔ sini epri ni usho iyoyow ni engɛɛ saa akru etekya ukpoo.

³ Ikpara sini ekari ɔrɔmɔmɔrɔ uteiko kung imi sini Iyesu ku sa, aka tuma opyo ɔrɔkɔng Ayaudiya ɔyo sorho nge aba ma agara nge ikru.

⁴ Ikpara sini abii owro Iyesu, ɔko sorho nge nagang, asani "Orokru wen maa sini unushɛɛ nge,

⁵ kii ewei ararɔ aka vura arɔ owro utuno Ayaudiya."

⁶ Iyesu ko kroomo nge.

Eneshie ikarha ni ekari una, ekari ɔrɔmɔmɔrɔ arɔ teiko ka tuma orokyoro nge aya sani engɛɛ ni: "Ete, bekya wure ukanw kii ise mam sini unu bi unam ba,

⁷ uvwa inakparami ukam ni imaa uba eberinw nivum ba. Tana irima agaram nupen ikru.

⁸ Kii ini ari igumo ngee, oshoo ni agara nge ba atata ne emye. Ise sani arɔ wen ni, 'Kya,' akan kyaa; asani awan arɔ ni 'Ba,' akan ba. Ise sani agaram, 'Sakɛn,' akan sayo."

⁹ Ni sini Iyesu kung kɛna, imaa ka maa uvwa ofo nge. Ekɛ tere asani arusu kroo nge ni, "Iku tanany, ko bi ibung Isrela isepenmi uma ubrubru kɛn."

¹⁰ Ekari arɔ sini atumimo oko juro kya bi ekari una aya darha ekari agara nge sa akru.

Iyesu shini ɔnɔ ereere sini erimeɛ kpoo.

(Imat 8:5-13)

¹¹ Ni ukwɛrɛ kɛna Iyesu ka kyaa opyo apya sini ayirhi ni Inayin, ɔnɔ umer nge kɛni orokru napany ko kro nge.

¹² Ni sini aku fwa onuo apya, asu kuno ni ukwung opyoo orokru sini engɛɛ ni ɔnɔ ekari ereere eyeyie, ekari ereere erime nge kpoo, ushi orokru napany bai idɔ ekari apya ni kɛni engɛɛ nge.

¹³ Ni sini Ete rie, aka kung okwoo ka sani engɛɛ ni, "Bekya tei."

¹⁴ Aka kya aya apya ima aban sini okoo nge ekari arɔ sini okowo katiting neding. Iyesu ka sini, "Anagyang, Isini onwɔni, shine!"

15 Ekəri aru ukpo kə shine akiki akasu pya onuo, Iyesu ka kpara nge ama akwaa.

16 Irung ka kpinmo kukummo, ɔko dɔɔ Unung nge akani, "Aru pere onuo Unung erere kuno bi idɔɔ eri!, Unung bushe aru nge."

17 Ushoshoo imi sini Iyesu siyen ka kyawo kokywu ube bi idɔɔ Iyahudiya kəni ubung ukukərimɔ.

*Iyesu kəni Iyohana ari Ibaptisma
(Imat 11:2-19)*

18 ɔno umer Iyohana aru Ibaptisma ka tana Iyohana nge kukum ɔma men Iyesu kusani. Kənawo Iyohana ka yirha ɔno umer nge ara pari,

19 aka tumamo ki iberi Ete oyo gyurho nge asani, "Unwɔɔ uni aru sini aru kusha ukyee baa, kii aru si ikra ni esheshəru?"

20 Ikpara sini ekəri orokru bii owro Iyesu, aka sani, "Iyohana aru Ibaptisma nge atumi aru ni ɔnwɔ ani aru ba gyurhonw, 'Unwɔɔ uni aru sini aru kusha ukyee baa, kii aru si ikra ni esheshəru?' "

21 Bakywakywa dang Iyesu kurhi orokru idumo nge, aru ɔsang ikru, eyeri ering ushari kəni ɔma aru sini ani ofow urong owro.

22 Oko yoro ekəri atina asani, "Inyi juro kya tana Iyohana nge ima sini inyi rii a kung: Ofow pen urong owro, ogoru sa akru, aru udumo ukɔng pen ikru, arang ku kung uring nge, aku shine ikwung, asu tana iring ididima eberi ara ayarha.

23 Onuo adaduma ni ami aru sini ana kpaa bekei mi."

24 Bakywa sini ekəri atina Iyohana kpin utira, Iyesu kasu tana orokru uring bi ikywi Iyohana: "Ikimoyo inyi kii urong bi idɔɔ orumo? Inyi kii urong ubung ugbugbang sini uwroo ku pyawo?"

25 Ibasayo kəna, inyi kii urikimɔyɔ? Araru sini ɔsɔmi ɔma ududuma? O-o aru ɔma ɔsɔmɔ ufe kəni aru ukaadima ani aru kiki bi ozoro mo.

26 Inyi nɛchiyen ikimoyo inyi kuni kya urong? Aru pere onuo Unung? Kənawo, Itananyi, epri atina Unung.

27 Iyohana nge ni aru sini irhing Unung peri bi ikywie asani:

"Inu tuma atinam akpi itenw,
sini anu kyenew utira ukyebanw.

28 Iku tananyi, kukum bi idɔɔ ubyere ereere araru na saange Iyohana. Kukum kəna aru sini ani atang bi idɔɔ igumo Unung sai nge."

29 (Kukum ekəri orokru, kəni aru yirha ogon nge ma, sini akung irhing Iyesu, oko yoro asani utira Unung ni emer, bekaɪ sini Iyohana nge asimo Ibaptisma.

30 Ekəri Afarisiya kəni avɔwa ogro Imusa ka tiramo ɔwɔɔfo Unung bi ikywimo aka tiramo karhi Iyohana kya samɔ Ibaptisma.)

31 Iyesu ko shoo nge, asani, "Ini marha orokru ikparha yen ni ikimoyo nɛchiyen? Ani kəni ikimoyoni?"

32 Ani kəni ɔno sini akiki bi ugba Ize asu yirha opyomo asu sani,

" 'Aru pwiny ipwe,
inyi ka tirany ɔya;
aru ka tany ɔte ukpo,
inyi ka tirany utei.' "

33 Kii Iyohana aru sa Ibaptisma bii ana rii nge ɔmura, ana sirhi nge asira, inyi ka sani, 'Ani ɔshari nge.'

34 ɔno Orokru ka ba asu ra, asu sa, inyi kasani, 'Orong ukuma kəni aru sa ɔma, orokyoro aru yirha ogon kəni aruya.'

35 Ukiki orokru sini ani amraa nge useyen asani amraa nɛmer."

Iyesu ni bidɔɔ una Isimon ubafarisi

36 Upyu Afarisi ko sɔrɔɔ Iyesu nge aya ra ɔmura ɔre kəni engɛ nge, aka kya una ekəri ubafarisi aya kiki eberi ɔrumura.

37 Opyo erere aruya ɔnuo ni ukiki bi ekəri apya, ni sini akung asani Iyesu ku ra ɔmura bi una opyo Afarisi, aka ba burha ni ɔno obom sini akveni ni utari sini ayirhi ni Alibasta etiri ni enye unyang ududuma.

38 Aka ba atiting bi utumo nge bi ishi ifraa kasu tei, kasu rono nge ifraa ni ere, aka punamɔ ni ɔfurhi ikywie ko mo ifraa Iyesu kasu kuna enye unyang ududuma dang bayamo.

39 Ikpara sini ekəri Afarisi sini ɔsɔrhi nge rii kəna, ekə pere bi idɔɔ ikywie asani, "Akyusani orokru wen ni aru pere onuo Unung nge anakyu kperhi nge asani, aki-nadəi ereere ngee akupirha nge, kii aruya nge."

⁴⁰ Iyesu ka sani ekəri ubafarisi ni, “**Isimon, ini imisini iwa tananwu.**”

Aka sani, “Avuwa, tanam.”

⁴¹ “**Opyo orokru nuwo arumita ami arapari utufe ereying kong nge udinari akuma otong awan aru udinari isitong.** ⁴² Sini anabramo ukpura nge ekəri arumita ka punamo utamo nge, nechiyen akina aru nge bi idoomo anupri ni uwaa ekəri arumita?”

⁴³ Isimon ko yoro nge asani, “Aru sini apuna uta nge urure.”

Iyesu ka sani engɛɛ ni, “**Upere nɛmɛr.**”

⁴⁴ Ekə tere ki isha ekəri ereere ka sani Isimon nge ni, “**Urii ereere wen? Ikpara sini irhii unanw, ukjana manw emye omung aki ikurho ifraam nge, yip onni ifraam nge ni eree, apuna ni ufurhi ikyie.**

⁴⁵ Sini irii ben use kanwu emye, uwe wroo bi ikpara sini irii unanw, ereere wen nuwo akumo ifraam.

⁴⁶ Use kunaunw emye enye bi ikywi, eewe akunam enye unyang ududuma bi ifraa.

⁴⁷ Bi kanawo itananw apuna ereere wen akai uya nge, kii eyen mi uwaa nagang, aru sini apuna nge uya naji anu waa naji.”

⁴⁸ Iyesu ka sani ekəri ereere ni, “**Akarha punanw uyanw nge.**”

⁴⁹ Ekyeng sini ani burha akasu pere bi idoo opyomo ni, “Iyaa ewe aru sini ese puna uya nge ni?”

⁵⁰ Iyesu ka sani ekəri erere ni, “**Kii uma ubrubrunw sanw oforo kyanw bidoo ofofuru.**”

8

Erere sini eshi Iyesu ngee

¹ Ni ukwɛrɛ kən, Iyesu ka shine kya asu kəri apyapya kəri apyang asu tanamo iring ididima gaa ni igumo Unung. Ono umer nge atarhi ni apar ni kəri engɛɛ nge,

² adarha opyo erere sini amimo ikru kəri aru sini oworimo ering ushari bidoo inamamo; bidoomo Imeri bai Imadala aru sini owori ushari uten sara bi idoo inama nge.

³ Ijowana ere Ikuza aru sini engɛɛ ani arite ono utina una Ihiridus adarha Isuzana kəri erere napany aru sini aku she

Iyesu ngee kəri ono umer nge ni imisini aniyoo.

Ushosho aru wro (Imat 13:1-9; Imark 4:1-9)

⁴ Ni sini ushi orokru bi owro Iyesu bai apya pya obotuno napany aka tanamo ushosho wen:

⁵ “**Opyo aru wro kii upura irhow. Sini aku zara ipyoo kakpaa baya atira, ekə titee ononung ayaya ka tanayo nge.**

⁶ Ipyoo ka kpa baya ibung atari. Akywa sini emeri ekə ne penyo omung negben ikə rooyo akurayo.

⁷ Ipyoo irhow ka kpa idoo Akara kə mɛrɛ kəri oyo nge ekəri akara ko turoyo a karhayo ufono.

⁸ Ipyoo irhow kakpaa bi ibung ididima. Ikamere ko fono asa akywi ususong epri imisini apuri.”

Sini ekyweri utanamoo, aka sani, “**Aru sini ani atung akung nge, akung.**”

⁹ Ono umer Iyesu ko gyurho nge ikimoyo ekəri ushosho wen ku pere.

¹⁰ Aka sani, “**Eyenyi uma sini osusi bakywa bidoo igumo Unung sini inyi nu kperhi nge, uparha eshe ini pere ni omo ni oshoshoyo,**

“**‘aki, anu ku ikra, anasu romo; anu kungwo, anasu kperhimo.’**

Iyesu yen imi sini ushosho aru wro peri (Imat 13:18-23; Imark 4:13-20)

¹¹ “Imisini ushosho wen peri ye: ekəri irhow yo ini Iring Unung.

¹² Imi sini kpai baya utira, oomoo ani aru sini akung ekəri irhing, ishari ka karhayo nge bi idoo ikywimo, sini anau yoromo epen uya.

¹³ Imisini ikpii baya ibung atari iyoyo ini aru sini akung ekəri iring aka yirhayo ni ofofuru, uwe ese meremo ikang, oyoro ba anakywa umarha ka ba aka kpa.

¹⁴ Irhow sini ikpii bi idoo akara iyoyo ini aru sini akung ka yirha nisini akpin okyoro uwure ukiki eyesing, ukaa aduma kəri ukung ididima ka karhamo nge okoro.

¹⁵ Irhow sini ikpii bi ibung ididima iyoyo ini aru sini akung ekəri iring aka yirha okong nagigi bi idoo ikywi ididima nɛmɛr asu wura ikywi ama ono.

*Ushosho uyen
(Imark 4:21-25)*

16 “Araru nasu ta uyen aka frawo ni isong ba. Kɛnawo araru nasu ta uyen ɔsɔmɔ ba atata Ipro. Aba ta uyen anu sawɔ bi owro ukyo uyen aki aruraa ekɛri una nuruyeng.

17 Kii kukum ima sini ini ususo, anu kuno niyo besing, kɛnawo imisini afriyo, anu furɔyo okoba bi uyen.

18 Inyi sa noshong ni imisini inyi kukung. Aru sini ani ima nge anujo ma; aru sini asa niyo; ko ani ima sini aku worofo ni ingee niyo anu karha.”

*Arupya Iyesu kɛni akwa ubyere nge
(Imat 12:46-50; Imark 3:31-35)*

19 Ikpara dang akwa ubyere kɛni arupya Iyesu kaba owroo, ure orokru kasa ana bramo ufwa nge.

20 Opyo aru ka tana nge a sani, “Akwa ubyerenw kɛni arupyanw titing besing akuwaw urong.”

21 Oko yoromo a sani, “Akwa ubyerem kɛni arupyam ɔmɔmɔ ani aru sini akung iring Unung akasu utina niyo.”

*Iyesu tani uwroo uraa nge uka kwɔɔ
(Imat 8:23-27; Imark 4:35-41)*

22 Upyu Unung Iyesu ka sani ɔno umer nge ni, “Aru bro kyu uwan ubya ugro ure.”

Ikpara dang aka raa ekɛri ugɔru omung aka kpɛn utira.

23 Ni sini akubro umoro ka kpara Iyesu nge. Uwroo avra umi ikrɔ kɛ shine baya omung sini ugɔru ubro omung ugro ure utu tire ni omung aka kpaa eyi nge atu rong asani imo kywɛɛyo.

24 ɔno umer nge kɛye shine nge asu takpa asani, “Arite, Arite, aru tekya umirimɔ!”

Iyesu kashine aka tana ekɛri uwroo avra umi ikrɔ kɛni omung, akayari owro kasa na kprukpring.

25 Iyesu ko gyurho ɔno umer nge, “Eki uma ubrubrunyi?” Akyu tire ni irung asuya owro, akasu gyurho opyomo ani, “Iyaa we sini apyii onuo ni uwroo avra umi ikrɔ kɛni omung aka kwɔɔ.”

*Iyesu wori ushari bi inama opyo orokru
(Imat 8:28-34; Imark 5:1-20)*

26 Iyesu kɛni ɔno umer nge kobro kyamo kii ibung Igarasi sini ini uteri isha irong Igalili.

27 Iyesu ku shuro wurha bi ibung, aka darha opyo orokru bai idɔɔ apya aru sini ushari ni bidɔɔ nge. Orokru wen derhe nge ono sono nge usuma usomɔ ana kiki nge bi idɔɔ uduna aku kiki bi idɔɔ ɔgrɔnmɔ.

28 Ni sini eri Iyesu nge ekɛ fen akpa ayaya ka karhakpaa bi ite, kasu takpa ayaya asu sani, “Iyesu ɔno Unung arayaya, ikimo uwei ni emye, iku sorhonw bekya ogyurhom!”

29 Eperi kɛnawo, kii Iyesu karha kyu tana ering ebebi usho bidɔɔ inama nge ni ukuno. Bekai sini eren uraa nge eshuwe nge efɛn. Kɛni sini ese lorho nge ivu kɛni ifraa ni, okyo asha, akan karha ekɛri itomo nge, ushari kon wɔɔ kyamo idɔɔ orumo nge.

30 Iyesu ko gyurho nge asani, “**Utɔwanw ni iyang?**”

Okoko yoro asani, “Inapany,” eperi kɛnawo bekai sini ushari sini urii inamange unugrɔɔ.

31 Ekɛri ushari kasu sorho Iyesu nge ani ebekya yerimo kidɔɔ ukwoo sini usawɔ ni akurha nge.

32 Ugrii ku piri Iyoyow burha bi obru ukro. Ekɛri ushari ko sorho Iyesu nge ani esheremo imo raa bi idɔɔ ekɛri Ugrii. Iyesu ko Yoromo.

33 Bakwya dang ekɛri ushari ko kuromo bi idɔɔ ekɛri orokru ka raamo idɔɔ ekɛri Ugrii. Kukum ekɛri Ugrii ko shuro ni atara aramo bi idɔɔ ekɛri irong asa omung okyurhomo ekeremo kukum mo.

34 Ni sini aru piri ekɛri Ugrii rii kɛna okoko gyoo atara aya tana imi sini isi kidɔɔ apya kɛni apya ukukɛri mo.

35 Orokru kaba okuno oborong imi sini isi. Ni sini abii eberi Iyesu, aka darha ekɛri orokru sini ushari kuni bi idɔɔ nge akiki bi ite Iyesu ɔsɔsɔmi igbe nge, asa akru. Irung ka kpɛnmo nge.

36 Aru sini ani burha ori imisini isi nge akasu tana aru sini abi bi ututumo, sini owori ekɛri orokru ushari bi inama.

37 Ikpara dang kukum aru ukukɛri ibung Igarasi ko sorho Iyesu nge ani esheremo

apya nge, kii akung irung nge nagang. Iyesu karaa uguru omung soa nge.

³⁸ Ekari orokru sini ushari kuni bi idoo inama ko sorho Iyesu nge a sani ingee nu kroo nge Iyesu ka shirha nge a sani,

³⁹ **"Juro kyanw owro arunw aya tanamo imi sini Unung sinw."** Ekari orokru kakyaa kidoo apya kukum asu tana imi sini Iyesu sie.

Ono Ijairus kani erere sini apyii Igbe Iyesu

(Imat 9:18-26; Imark 5:21-43)

⁴⁰ Ni sini Iyesu juri ba uwan ubya orokru ka yirha nge ni ofofuru kii akaru shaa.

⁴¹ Ani aya usirha kana opyo orokru sini ayirhi utowa nge ni Ijerus, arite owro utuno Ayaudiya kaba okpukporo bi ite Iyesu, asu sorho nge akya udunaa,

⁴² kii ono eying enere aru sini etekya usa enyee atarhi na aparị etekya ukpo.

Ni sini Iyesu nibi utira ushi orokru ko mumun nge.

⁴³ Opyo erere sini aku kung igara ni udumo unira eyi enyee atarhi na aparị, onuo burha. Eperi imi sini aniyoo nge bi ukikie eberi avuwa ikang, ekene pen nge ikru.

⁴⁴ Aka sara bidoo orokru bau utumo Iyesu ka pya afri igbe nge, ba kywakywa dang unira eyi nge kating.

⁴⁵ Iyesu ko gyurho a sani, **"Iyaa apim?"** Orokru kara amaa nge, ikpara dang Ibitrus ka sani, "Avuwa akai orokru men ekakarınw a su tanw ivu bai ikwu ikinisha keba ni onwo."

⁴⁶ Iyesu ka sani ni, **"Araru pyam; ikung sini ikru kuni yo nge bidoomi."**

⁴⁷ Ni sini ekari erere rii anasu braa uso nge, oko kuno ni uyawro aba okpukporo ni orung bi ite Iyesu. Aka tana nashisha imi sini isi ingee pie kani sini eyi ting na kyarh bakywakywa dang.

⁴⁸ Iyesu ka sani engee ni, **"Onom, uma ubrubrunw manw ikru. Kyanw ni ofofuru."**

⁴⁹ Ni sini Iyesu ni aya upya onuo, opyo orokru kaba ni itina bau uni Ijerus, arite una utuno Ayahudiya. Kaba sani Ijerus nge ni, "Ononw kywere ukpoo, bekya ojo ma avuwa nge igara."

⁵⁰ Ni sini Iyesu kung kana aka sani Ijerus nge ni, **"Bekya kung irung; yoro! Anu gya."**

⁵¹ Sini afwi una Ijerus, akya noyoro nge ni araru raa kani engee nge. Ibitrus, kani Iyohana kani Iyakubu adarhi Akwa ono kani ekperi nge mo oyori ni araa kani engee.

⁵² Orokru titiri ekari una asu tei kani uwura ikywi nge bekai ekari ono. Iyesu kasani omoni, **"Shere utei nge ekari ono se kpo ba, aku morowo."**

⁵³ Orokru ka sina nge, sini ekperhi nge asani ekywere ukpoo.

⁵⁴ Iyesu ka kpin nge bavu kasani, **"Onom, shine!"**

⁵⁵ Uring nge ko juro bawo idoo nge eka shine akiki bakywakywa dang. Iyesu ka sani omoni amaa umura ara.

⁵⁶ Aru byere nge kajijire, Iyesu ka sani omoni ebekya tana araru imi sini isi.

9

Iyesu tumi ono umer nge atarhi ni aparị
(Imat 10:5-15; Imark 6:7-13)

¹ Nisini Iyesu yirhi ekari ono umer nge atarhi ni aparị kukum, aka mamọ ikru imu uyeri kukum ushari kani uma ikru.

² Aka tuma mo aya tana iring Igumo Unung ama aruraa ikru.

³ Atanimọ: **"Inyi bakya kpara iririma bi ukyeng nyi, ko ushi ukyeng, uburhu, umura, ufe ko iri igbe."**

⁴ **Uru una sini inyi ba raa, inyi ki burha kekya akywa sini inyi nu shere ekari apya nge."**

⁵ **Ekari orokru bana yirha monyi inyi krikri ifraanyi bi ekari apya eshere mo upe itenomo."**

⁶ Oko tuno ikpara ka kpin utira kyamo bai apyang yen kekya apyang yan, asu tana iring ididima kani uma orokru ikru kokyu ube.

Uwure Ihiridus
(Imat 14:1-12; Imark 6:14-29)

⁷ Ikpara dang Ihiridus ogumo Igalili ka kung kukum imisini iku kyeng nge. Eka pen uwure nge nagang kii opyo aru kusani Iyohana nge eshine.

⁸ Opyo aru susani Iliya nge okuni, opyo aru susani ire ying bi idoo aru pere onuo Unung uwruwroo nge shini.

⁹ Ihiridus kasani, “Ikywa Iyohana nge ikywi nge, yip Iyaa we nechiyen sini ikusu kung edei uring men bi ikywie ni?” Bau upurha akasu waa sini nge nuri Iyesu nge.

Iyesu piri orokru usong utong
(Imat 14:13-21; Imark 6:30-44; Iyo 6:1-14)

¹⁰ Ikpara sini ekəri ɔno umer ngeɛ ojuri, aka tana Iyesu nge kukum imisini imo si. Ikpara dang aka kparamo ususo kya opyo apya sini ayirhi ni Ibasaida.

¹¹ Yip ekəri ushi orokru ka kung owro sini awa kya nge oko kroomo nge. Aka yirhamɔ, ka tanamo irhing igumo Unung, ka ma aruraa ikru.

¹² Ni ukye ba ure ekəri ɔno umer atarhi ni apari ka ba eberi nge ka sani, “Shirha ushi orokru men aki akya kidɔɔ ipyang mo kəni apyang ukukəri aya waa umura kəni owro umoro, kii aru ni ikarha ni apyang.”

¹³ Oko yoromo asani, “**Inyi mamɔ iririma ara.**”

Aka sani, “Upara ikyeɛ utong kəni uto-furu upari mɔɔ aru numɔɔ uwei aru yereɛ kukum ushi orokru men umura?”

¹⁴ (Ereime sini ani burha nusa usong utong.)

Yip akasani ɔno umer nge ni, “**Inyi samɔ akiki esheshi sini anusa isititong.**”

¹⁵ ɔno umer nge kasa kəna, ikuyang ka kiki.

¹⁶ Iyesu ka kpara ekəri upara ikyeɛ ufu-forho utong, kəni utofuru upari kasu ro ayaya, kasa ija, kojujurho. Ka ma ɔno umer nge akaa orokru.

¹⁷ Kukummo aka ra oshushuro, ɔno umer nge ko tuno owurhu nge sini aparhi eshe etire ukoro atarhi ni apari.

Ibitrus tani asani Iyesu nge ni Ikristi
(Imat 16:13-19; Imark 8:27-29)

¹⁸ Upyu Unung Iyesu ka shine kyaa usorho Unung eyeyie. ɔno umer nge mo eyeyimo ani kəni engɛɛ nge. Iyesu ko gyurhomo asani, “**Orokru ku pere asani imye ini iyaa?**”

¹⁹ Oko yoro asani, “Opyo aru sini Iyohana ari Ibaptisma, opyo aru sini Iliya, opyo aru su sani ereying bi idɔɔ aru tana onuo Unung uwruwroo nge shine.”

²⁰ Oko gyurho mo asani, “**Inyi ukany nyi peri asani ini iyaa?**”

Ibitrus ko yoro asani, “Unwɔɔ ni Ikristi amu Unung.”

Iyesu peri edei ukpo sini unu pen nge
(Imat 16:20-28; Imark 8:30—9:1)

²¹ Iyesu ka wɔɔmɔ atung nagang katanamo ebekya tana araru.

²² Aka sani, “**Itɔɔyo ɔno orokru kung igara ededei. Ekperi, ugu ubyen Unung kəni Avuwa umer ogro nu tiramo nge, epere nge. Yip awri umang taru Unung nu shine nge.**”

²³ Ikpara dang akasani kukummo ni: “Kukum aru sini aba waa okroomi nge itɔɔyo atiramo ukamɔ akpara agara mo ko ukina unung okromi nge.

²⁴ Kii aru sini aba waa usha ufer mo anu taawo, aru sini aba taa ufermɔ bi ikywim anu sawo oforo.

²⁵ Ikimɔyo ididima sini orokru nu pen ebe pen kukum eyesing, ataa ufer nge?

²⁶ Aru sini aba kung uwam kəni iring mi, ekəri ɔno Orokru nu kung uwaa bi ikpara sini aba ba bi idɔɔ immɔru nge kəni imumoru Ekperi kəni Atina Unung Ushisha.

²⁷ “Ubrubruwɔɔ itaniny, opyo aru sini atiting bi upen anasu kpomo kekyia ikpara sini oborong Igumo Unung.”

Utere Inama Iyesu
(Imat 17:1-18; Imark 9:2-8)

²⁸ Kekyaa ukpin awri ochupari mɔɔ sini Iyesu peri iring yen aka kpara Ibitrus nge, Iyohana kəni Iyakubu aka kirha kyamo usorho Unung ki aya ukro.

²⁹ Nisini aku sorho Unung itee kə tere suma usomɔ nge kasa navarh kəni uyen unung ni.

³⁰ Akywakywa dang orokru apari ko kuno, Imusa kəni Iliya asu pya onuo ni Iyesu.

³¹ Okuni bidɔɔ imumoru ayaya kasu pere sini Iyesu etekya ushere eyesing nge, imisini itekyu ba tire bi Urushelima.

³² Ibitrus kəni orobyoo kumoro nang, nisini umoru karhamɔ oko rong imumoru nge kəni orokru apari sini atiting kəni engɛɛ nge.

³³ Nisini Imusa kani Iliya ku shere Iyesu nge, Ibitrus kasani engere ni, "Avuwa, ini igyang sini aru ni bi upen. Shere aru tany osoro ataru, uying unwa, uying umi Imusa, uying umi Iliya." (Ene kperhi nge ima usu pere nge.)

³⁴ Ani aya upya onuo, umung ko kuno afraa mo, aka kung irung nge sini arii idoo ekari umung.

³⁵ Ihywi ko kuno bai idoo ekari umung, asani, "Onom nge we, ikarha akyu woro nge, inyi kung imisini atanany!"

³⁶ Ikpara sini ekari ihywi karha apya onuo, oko rong Iyesu ni eyeyie. Ekari onoo umer ko so ekari iring bi idoomo. Bakywa dang akana tanamo araru imisini erii.

Iyesu mi onoo sini uring ubibi rii nge ikru
(Imat 17:14-18; Imark 9:14-27)

³⁷ Uwuni ikywa, sini oshuri baa aya ukro, akai ushi ka darha nge.

³⁸ Opyo orokru bidoo ekari ushi kata onuo ayirha nge, "Avuwa isorhono akyu upyerhe onom, kii engere ni onom eyeyie!"

³⁹ Ering ebebi se raa nge akywakywa akan ta akpa kansu nunaa asu ba ufu bi onuo. Ekari ering sesa ukorho owro bau ushere nge nekakerhe asu gyurho nge.

⁴⁰ Isorho onoo umer nwu oworo nge ekari uring Ishari nge anabramo."

⁴¹ Iyesu ko yoro, "Inyi ipyoo usang uma ubrubru kani ari eteting! Ke kyaa akina akywa yo ini kiki kani enyi nge asu wura ikywi ne nyi? Ko ononw ba ben."

⁴² Nisini ekari onoo ku kyeng ba, ekari ering Ishari kashwe nge ogyo bi Ibung inamaa kasu ya. Yip Iyesu ka tana ekari ering Ishari uraa nge, kama ekari onoo ikru ka naa ekperi nge kyaa.

⁴³ Kukummo ka jijire nge ni ure ikru Onung.

Iyesu jo tana edei ukpoo
(Imat 17:22-23; Imark 9:30-32)

Akywa sini kukum orokru ku jijire ni umasini Iyesu sa, akasani onoo umer nge ni,

⁴⁴ "Inyi kung negben imisini iwa tanany: Anu ma onoo orokru bavu aru sini ana waamo nge."

⁴⁵ Yip ene kperhimoo imisini aku pere. Oswimo nge karha eka kperhi. Aka darha nge akung irung ugyurho nge ekari iring.

Iyaa nu shoo aru erere?
(Imat 18:1-5; Imark 9:33-37)

⁴⁶ Amaa ka shine bi idoo ekari onoo umer asani iyaa nu shoo arite aru.

⁴⁷ Iyesu, kperhi uworofomo nge bi ikywimo, aka kpara onoo ajaji ko kyo atiting bi ikwoo.

⁴⁸ Ikpara dang akasani omoni, "Aru sini aba yirha onoo ajaji wen bidoo utuwam ayirhim imyee; kanawo aru sini aba yirham ayirhi aru sini atumim nge. Kii aru sini ani ara ajaji bi idoo nyi kukum engere ni aru erere."

⁴⁹ Iyohana ko yoro asani, "Avuwa, aru rii araru ku yeri ushari bidoo utuwanw aru kasu karha nge, kii asaa bidoo aru."

⁵⁰ Iyesu kasani, "Inyi bekya akarha nge, kii kukum aru sini abana tiraa enyi ani kani enyi nge."

Orokru opyo apyang Isamariya tirimo Iyesu nge

⁵¹ Nisini ikpara tokyu fwa sini Onung nu kpara nge kekya ayaya, Iyesu ko suno nge ni uwaa ukya Urushelima.

⁵² Aka tuma atina akpi itee, aru sini aki opyo apyang Isamariya otuno nge uma asha ubaa,

⁵³ yip ekari orokru burha ka tiramo yirha nge, kii ani bi utira ukya Urushe-lima wo.

⁵⁴ Nisini onoo umer nge Iyakubu kani Iyohana rii kana, oko gyurho, "Ete, uwei ni aru yirha ura ba ayaya aki uramo nge?"

⁵⁵ Yip Iyesu ka tere atana mo uraa nge.

⁵⁶ Ikpara dang Iyesu kani onoo umer nge oko woro kyamo opyo apyang.

Ukroo Iyesu nge ni uraa nge
(Imat 8:19-22)

⁵⁷ Nisini aku kyeng bi utira, opyo orokru kasani engere ni, "Ini kroo unwa ku kyu ube."

⁵⁸ Iyesu ko yoro nge, "Ibri ni igaramo nge ononung ayaya ni Iboru nge, yip onoo Orokru saa ni owro sini anusomo ikywi nge."

⁵⁹ Akasani opyo orokru ni, "Kroo mi nge."

Ekari orokru ko yoro, "Ete, shere ikya eye mine ekperim noru."

⁶⁰ Iyesu ka sani engɛɛ ni, “Shere arukpo mine opyomo, yip unwo kyanw yasu tana iring igumo Unung.”

⁶¹ Opyo aru ka sani, “Ini kronwuo, Ete, yip shere ikya aya shirha arum noru.”

⁶² Iyesu ka tana nge asani, “Aru sini ewei uwro ni inaa uwro ka kpin ituo inaa, atikpa uwro ikpara dang akasu pyerhe utumo ese maa usa utina bi idoo Igumo Unung ba.”

10

Iyesu tumi orokru isitensara ni aparti

¹ Ekə kywɛɛ Ete, ko woro aru isi tensara na pari ka tuma mo arapapari asu kyeeng ashubaa ki ko kina apya kəni owro sini eye kyaa nge.

² Aka tanamo asani, “Okana ni atana, yip aru tina ni aji. Inyi sorho Unung nge Ete itina akyi a tumanyi ni aru utina.”

³ Inyi kya! Iku tumanyi kəni atam ni bidoo ava orumo.

⁴ Inyi be kya kpəri ipa ufe, uburhu kəni ataka, Inyi bekya fo araru bi utira.

⁵ “Una sini inyi baraa, inyi fomo nge a sani, ‘Unung manyi uyari ikywi.’

⁶ Ekəri aru una ba waa uyeri ikywi anu pen uyari ikywi, aba na waa nge unu juro bawo nu nwo.

⁷ Aba yirhanyi inyi ki burha, inyi ra asa imi sini abamany, kii etiri maa sini ama ufeɛ, bekya su kyeng ukəri ina kya ina.

⁸ “Ko kina kywa sini inyi ba kya arapya aba yirhanyi, inyi ra imi sini aminy.

⁹ Ama aru samo akru, ikru, atanamo asani, ‘Igumo Unung to iyoyow nenyi.’

¹⁰ Apya sini nyi baraa, abana yirhamo nyi, inyi kyany ki tiramo ka tanamo,

¹¹ ‘Ku ukyuro apyany sini ukpin aru bi ifraa aru nu ponanyi mo. Aru weini inyi kperhi nge asani igumo Unung to iyoyow nenyi.’

¹² Iku tani nyi unung ukyerhe uring Unung nu pri nu ukung okwo Isodom ni apya dang.

Apya sini tirimo uyirha

(Imat 11:20-24)

¹³ “Okwo ne nyi aru Ikorazin!, Okwo ne nyi aru Ibasaida!, Ana akyusani, uma

ujijire men asi bidoo nyi ni asamo bi Itaya kəni Isidon. Uwurwro anakyu shere eteting nge a shere uya nge, akiki bi bung, osomo uma ukrukru azara utong bi inamamo.

¹⁴ Inu pri Itaya kəni Isidon unung ukyerhe uring ne nyi.

¹⁵ Inyi ari Ikafarnahum inyi kung anu shwe nyi kya ayaya?. O-o, anu fen nyi kya apya ering.*

¹⁶ “Aru sini aba kuny akum, aru sini aba tiraa nyi, atira eme, aru sini aba tiraa emye atira aru sini atumim.”

Ujuro isitensara ni aparti

¹⁷ Ekəri aru isitensara ni aparti juri ni ume, kasu sani, “Ete ni, ushari sa kung aru, aru ba yirhi utowanw.”

¹⁸ Iyesu kasani omoni, “Iri Ishari kpi kəni iyeyerhi ni ba ayaya.”

¹⁹ Rong!, Imany ikru utɛɛ Iyow kəni Inang kukum, ka manyi ikru kukum bayi aru sini ana waamo nyi, bai rima sini inu rany inama.

²⁰ Inyi bekya eme asani ering eteting kuniny inyi ba waa ume, inyi me asani oworo utowany ba yaya.”

Iyesu tiri ni ofofuru

(Imat 11:25-27; 13:16,17)

²¹ Ba kywa dang Iyesu kə tire ni eme bi idoo uring ushisha, aka sani, “Ekperim, Ete arayaya kəni eyesing! Isanw ija kii uso ereser kəni aru kperhi uring nge ni umamen ka ba eyen Ono ajajirhi. E, kənawo, ekperim uwaanwu wurha.

²² “Ekperim mam ikukin. Ba aru sini ekperhi Ono sai Ekperi. Kənawo baa aru sini ekperhi Ekperi nge sai Ono aru sini Ono bo yoro ni nge anu yen nge Ekperi.”

²³ Iyesu kətere eberi Ono umer nge ususo kani, “Onuo adaduma aru sini erii imisini inyi rong.

²⁴ Itana inyi asani, aru pere onuo Unung kəni ogumo napany awa urong imisini inyi rong onoromo, awa ukung imisini inyi kung ene pen mo ukung.”

Ushosho ari Isamariya sini asi ididima

²⁵ Upyu unung avowa umer ogro Imusa shini awa marhi Iyesu nge. Oko

* 10:15 10:15 Owro aru ukpo wura

gyurho, “Avuwa, ikimoyo inisa ka pen ofo ushishaa?”

²⁶ Iyesu ko gyurho nge, “**Ikimo iring (ogro) Unung peri? Ukp̄erhi nge nenyee wo?**”

²⁷ Ek̄eri orokru ko yoro kasani owori bid̄o iring Unung kasani “ ‘Waa Etenw k̄eni Unung nwu, ni kukum ikywinw, ni kukum Ipanw, ni kukum ik̄r̄, k̄eni kukum ōw̄or̄fonw’, ‘Ka waa ari yoyou ni ōnw̄o k̄eni sini ōw̄ei ōkanw ni.’”

²⁸ Iyesu ko yoro nge kasani, “**Up̄ere n̄emer. Kya ya sak̄ena ōni gya.**”

²⁹ Ek̄eri avuwa ōmer ogro Imusa ka waa ukurho ōkaa, ka gyurho Iyesu asani, “Iyaa ni ari iyoyow ni em̄ye?”

³⁰ Iyesu ko yoro nge ka sani, “**Up̄yu ōn̄ung op̄yo orokru ku kyeng asu tashuro nge bai Urushelima kekyaa Ijeriko, aka kp̄aa ba avu eyi ōtira. Oko woro nge ōma nge, aka kraa otow up̄ere, ka kyamo ni ikpara nge.**

³¹ **Anakywa naji ipyoo ogoku ubyen Unung kasu kyeng bi ōtira dang, ko rong orokru yari aka buban nge kyaa.**

³² **K̄anawo op̄yo eyeri Ilevi bi ko bo roo ka buban akpin ōtira kyaa kaa.**

³³ **Ipyii Isamariya ni bo kyoro nge, ka ba rong orokru sini eyi krie ayari aka kung okwoo.**

³⁴ **Aka kya ka puna nge onuru ka saa enye nge ka saa asira nge, ko lorho nge ni ōt̄ugb̄e. Ka shwe nge a saa bayi Ijaki aya ma op̄yoo ar̄u bi ōna ushuro ekyeng aki asu r̄oo nge.**

³⁵ **Uwunikyaa akaba ma ek̄eri ar̄u ōna ushuro ekyeng udinari †kani enḡe ni ro nge imi sini ube p̄ere nge ini ba kpuranw ib̄ōsōo.**

³⁶ **“Bid̄o arataru men, bid̄o ikywinw, iyaa epri ni iyoyow ni ar̄u sini akpi ba avu eyi ōtira?”**

³⁷ Ek̄eri avuwa ōmer ogro ko yoro ka sani, “Ar̄u sini akung okwo.”

Iyesu kasani enḡe ni, “**Kya ya sa k̄ena kanw.**”

Iyesu kii awraa owro Imeri k̄eni Imata

³⁸ Sini Iyesu mo k̄eni ar̄u kro nge ak̄u kyeng kyamo Urushelima aka fwa anapyang, op̄yo erere sini ayirhi ōtuwa nge ni Imata aka yirha nge bi id̄o ōnaa.

³⁹ Ani ōfor̄o nge sini ayirhi nge ni Imeri ar̄u sini akiki bi ikwo ifraa Ete asu kung ōmer nge.

⁴⁰ Imata kasu shishishii ukyene ōmura, aka ba owro Iyesu kasani enḡe ni, “Ete unorong sini ōfor̄om sherim eyeyim iku sa ōtina? Tana nge aba sham nge!”

⁴¹ Ete ko yoro nge ka sani, “Imata, Imata,” **“Ikywinw burayo uku kung anang ni ōma napany.**

⁴² **Ima iying yo ini ididima, Imeri karha woro imasini ipri ni idima, imi sini ba ar̄u sini anu karha nge bavuo.”**

11

Iyesu mer J̄no ōmer nge sini anu ōs̄or̄ho Unung

(Imat 6:9-13; 7:7-11)

¹ Up̄yu ōn̄ung Iyesu ku s̄or̄ho Unung bi op̄yo owro. Sini ekywere, op̄yo ar̄u bi id̄o J̄no ōmer nge ka sani enḡe ni, “Ete, mer ar̄u sini ar̄u n̄u s̄or̄ho Unung k̄eni sini Iyohana mer J̄no ōmer nge ni.”

² Iyesu ka sani moni, “**Inyi bawaw ōs̄or̄ho Unung, inyi s̄or̄ho k̄en:**

“ ‘Ek̄peri,*

she ar̄u nge ar̄u d̄o ōt̄uwanw, aki igumo nwu ba.†

³ **Maru ōmura sini ar̄u wei ku kina ōn̄ung**

⁴ **puna ar̄u ōyar̄u nge,**

k̄eni sini ar̄u se puna ar̄u ōyar̄u ni.

Bekya kong ar̄u kya iberi ōmarha.‡’ ”

⁵ Iyesu ka sani ōmoni, “Asani araru bi id̄o nyi ani orokyoro nge, aka kya eberi nge ni abarating ating, ka sani enḡe ni, ‘Orokyorom, mam ōta ōmura nge,

⁶ **ima orokyorom sini okuni baa okyoro, uwe isam imisini ini maa aki ara.’**

⁷ Ek̄eri orokyoronw bai ididang ka sani, ‘Bekya ewurem. Akarha afra ōn̄ogro, imye k̄eni ōn̄om ar̄u karha yarim̄o, ina bram ushine amanw iririma.’

10:27 10:27Og Im 6:5 **10:27 10:27** Ilivi 19:18 † **10:35 10:35**Idinari: Idinari iying ni ōf̄e itiri awri eying. * **11:2 11:2**Ipyo iw̄or̄o w̄ori ni ek̄peri ar̄u ayaya † **11:2 11:2**Ipyo iw̄or̄o w̄ori ni. Uwaa nw̄u shoo bi eyesing kinisi ini bimn ayaya ni ‡ **11:4 11:4**Ipyo iw̄or̄o w̄ori ni. Yip woro ar̄u bi avu ishari

8 Isini enyi ni abadana su shine nge amanw umura, bekai sini inyi ni oroky-oromo, yip bekai usang uwanw uko sunonwuo ukwuna onogro nagang anu shine amanw amarha ima sini uwei.

9 “Kənawo itanany: Inyi gyurho kii anu many; Inyi waa Inyi nu pen; Inyi kwuna onogro anu yee nyi.

10 Kii kukum aru sini obo gyurho anu yirha. Aru sini aba waa anu pen. Kənawo aru sini aba kuna onogro anu yee nge.

11 “Akina ekperi nge bi idoo nyi, Onoo bo gyurho nge Itofuru, aka ma Iyow§bi uka Itofuru?

12 Kii obo gyurho nge Ikpa, aka maa Inang?

13 Iboshoo inyi, ereteting kperhi uma Onony iima igigyang nge, ka parha eshe Ekperi nyi kya ayaya anu ma kukum aru sini osorhi nge Ering Ushisha!”

Iyesu kani Ibeelzebul

(Imat 12:22-30; Imark 3:20-27)

14 Upyu unung sini Iyesu ku yeri ishari bi idoo orokru sini anabraa upya onuo. Ni sini ekari ishari kuniyo, ekari orokru sini anabraa upya onuo, kasu kapya onuo, ekari ushi orokru ka jijire.

15 Yip opyo arumo kasani, “Brubru aku yeri ushari. Epen ikru ba eberi Ibelzebul, ogumo ushari.”

16 Opyo aru ka waa umarha Iyesu nge, oko gyurho nge ani eyenmo upe iririma ba ayaya.

17 Iyesu kperhi uworo ofomo nge, aka sa ni omoni: “Igumo sini orokru ku pya okoo ni ipyoo inasu derheyo nge, kənawo una sini ukong oko ni ukawo inu sarhayo.

18 Ishari bating ite ni ukaa anu sane nye igumo nge kating? Igyurhiny kan, bekai sini inyi kpai asani iku yeri ushari ni ikru Ibelzebul yo.

19 Nəchiyen ibeyeri ushari ni ikru Ibelzebul, aru kro nyi nge ku yerimo ni ikru iyangyo? Iboshoo kənawo omomo anushoo aru kyerhe uring nyi.

20 Yip iboshoo iku yeri ushari ni ikru Unung yo, Igumo Unung ba bi idoo nyi wurha.

21 “Akywa sini arikru, ani uma uraa nge ne terh, asusha unaa umaa ni bi uyari ikywi.

22 Yip ikpara sini aru sini epri nge ni ikru be shine okoo ne nge, eyen nge ikru, anu karha nge uma uraa sini atirikywi nge aka kaa ukaadima nge.

23 “Aru sini asaa kani emye nge ating ite ni emye, aru sini asaa sutuno kani emye nge, aru sarha nge.

24 “Ikpara sini ering ishari bo kuno nge bi idoo orokru, ese kya eberi akwakwuru uwaa owro uwuro, abana pen nge, akan sani, ‘Inu juro kyam una sini isheri nge.’

25 Ni sini obo juro anu darha eyerhe ekari una napupurhi okyowo nemer.

26 Ikpara dang anu juro kya aya barha ering ushari eten sara sini epri nge ni eteting aka raa akiki burha. Ukiki ekari orokru bi ikpara dang ka burawo epri umi itee.”

27 Ikpara sini Iyesu naya utana uring men opyo erere ka ta onuo bai idoo ushi orokru, “Unung ta akwa sini ebyerinw, eprinw onuo adaduma.”

28 Iyesu ko yoro nge asani, “Unung pri ni uta aru sini akung irhing nge asu utina niyo onuo adaduma.”

Upe Ijona

(Imat 12:38-42)

29 Ni sini ekari eshi orokru ku fonoo, Iyesu ka sani, “Orokru ipyoo yen ni eteting. Ewei ni eyenmo upe, yip imi sini Inushoo uyenmo iyoyoo ini upe Ijona.

30 Kii kani sini Ijona ni upewo eberi ari Inineva ni, kənawo onoo orokru nushoo upewo eberi ipyoyen.

31 Unung ukyerhe uring, Ogumo erere ibung Isheba anu titing burha kani orokru ipyoyen nge eyen mo ni imi sini akusa isayo igyang. Bekai sini abii bai akurha eyesing kya ki ikakarha ukung ukperhi Ogumo Isolomon. Nəchiyen opyo aru sini ipri Isolomon nge we ani ben.

32 Unung ukyerhe uring ari Inineva nu ting eyen mo ni imi sini akusa isai igyang, kii eshere uya nge akywa sini Ijona tanimo irhing Unung. Uwe nəchiyen aru sini epri Ijona nge we.

Umer bekai uyen kani eting
(Imat 5:15; 6:22-23)

³³ “Araru nasu taa uyen oko kyowo bi owro sini osusi. Araru nasu taa uyen afraawo ni isong. Anu kyowo bi owro ukyo uyen sini aru keba nu ru uyen.

³⁴ Ikranwyo inu uyen inamanw. Ikranw boshoo ikru* Inamanw kukum nu tire ni uyen. Yip iba sayo ikru inamanw kayo inu tire ne eting.

³⁵ Sa sini uyen ushoo bidoonwu naw terewo oshoo eting.

³⁶ Boshoo inamanw kukum itiri ni uyen, eting neshiyo nge bi irisha, inamanw nu tire ni uyen kani sini uyen se ta bayanw ni.”

Ima okwoo ni Afarisiya kani avuwa umer ogro Imusa
(Imat 23:1-36; Imark 12:38-40)

³⁷ Ni sini Iyesu kyweri upya onuo, opyo Afarisi kayirha nge ura umura bidoo unaa; aka kya aya kiki kani omoo bi owro ura umura.

³⁸ Yip ekari Afarisi kajjire ni sini orii Iyesu rii umura baa ukurho ivu.

³⁹ Ikpara dang Ete ka sani engge ni, “Inyi Afarisiya dirhi ni utumo osong kani isong, yip idoo nyi tiri ni uwaa ikywi kani eteting.

⁴⁰ Inyi obobo orokru! Sii Unung nge ekyeni esing ojo kani idoo?

⁴¹ Yip inyi ma aru sini ewei ni ikywi iying imi sini inyi niyo, ikpara dang ikukying nusany napupurhi.

⁴² “Yip okwo nenyi Afarisiya, kii inyi mi Unung nge ima iying bi idoo atarhi bai idoo ani uma ajajirhi sini inyi se pen kani ayaa ukyene umura umu sini inyi wrini, yip inyi kata utumo ni iring ubrubru adarhi uwaa Unung. Imi sini inyi tani usaye bai itee ojo dirha usa uman.

⁴³ “Okwo nenyi Afarisiya, kii inyi pri ni uwaa owro ukiki omomoru bi owro utuno Ayaudiya, awaani orokru fony, ufo umomoru bi ize.

⁴⁴ “Okwo nenyi, kii inyi ni kani ogron sini ana tamo upe nge ni, orokru kasu kyeng bayaa baw kperhi.”

⁴⁵ Opyo avuwa bi idoo avuwa ukperhi ogro, ko yoro Iyesu nge asani, “Avuwa,

utira aru bi ikpara sini uku pere uring men.”

⁴⁶ Iyesu ko yoro, “Inyi avuwa ukperhi ogro, okwo ne nyi kany, kii inyi so lorho orokru ikpara uma sini anabramo ukong, inyi ukarha ikywiny inyi natany mo ani ivu nge.

⁴⁷ “Okwo ne inyi, kii inyi vuri aru pere onuo Unung ogron. Aru sini ekperi nyi mo epyerhimo.

⁴⁸ Kanawo inyi yen asani inyi yoro ni imisini ekperi nyi si. Epyerhi atina Unung inyi ka vura mo ogron.

⁴⁹ Bekai kanawo, Unung bidoo ukperhi nge aka sani, ‘Ini tumamo ni aru tana onuo Unung kani ono umer ami sini opyo aru bi idoomo anu perhemu ama opyo arumu igara.’

⁵⁰ Kanawo eyi kukum aru pere onuo Unung sini epyerhimo wro bai ikpa eyesing, nu shoo baya orokru ipyoyen,

⁵¹ bai eyi Abila kya ki eyi Izakariya, aru sini eperi nge ba para unara kani una Unung. Iku tanany ubrubru, anu waa eyimo kukum bavu ipyoyen.

⁵² “Okwo ne nyi avuwa ukperhi ogro, kii inyi karha akpara umu yee ukperhi nge. Inyi ikywiny na raa nyi akarha arusu raa nge.”

⁵³ Ikpara sini Iyesu kuni nge esing ekari Afarisi kani avuwa umer ogro Imusa kasu tana uring ubibi bi ikywie ni ubura ikywi kasu waa nge ni ogyurho uring adedei,

⁵⁴ asu sha uwaa ukpin nge ni iririma sini anushe upere.

12

Ukwana bekai aru upre eteting
(Imat 10:26-27)

¹ Ni sini, eshi orokru ususong tuni, asu tee opyoomo, Iyesu kasu pere ni ono umer nge noru, aka sa nomoni, “Inyi sa noshong ni edei umer upre eteting Afarisiya use sa orokru ibobomo wurha.

² Akywa yeba amu sini iririma sini afrii anu yee yo, imi sini ini ususo anu kperhi yoo.

³ Kukimo inyi bepere bidoo eting anu kuyo bidoo uyen, imisini inyi bepere

* 11:34 11:34 Ikru bi Igreek ben yen uma uuma

iwerhiwe bi ikuu idang anu tanayo ayaya kyaya usoro uboru aki orokru kukum kuwo.

*Arɔ sini anu kung irung nge
(Imat 10:28-31)*

⁴ “Iku tanany, orokyorom, inyi bekya kung irung arɔ sini anu Peri inamany, bi ukywere anabramo usany iririma.

⁵ Ting itananyi arɔ sini inyi nu kung irung nge; Inyi kung irung arɔ sini, abakyu pereny ani ikru fenneyi nge kidoo igara ura. Iringyo itaniny, inyi kung irung nge.

⁶ Sa onoo ugyurhu otong mo ese gbuna ikiri ufe upari? Ni kana Unung sene yuro nge ni ereyingmo.

⁷ Ko ufurhi ikywiny Unung kperhi uremo nge. Bekya kung irung; Imoriny pri imu ushi onoo ugyurhu.

*Utana opyoo arɔ iring Unung
(Imat 10:32-33; 12:32; 10:19-20)*

⁸ “Itanany ubrubruwaa, arɔ sini anuting bi ite orokru a sani ingee ni arɔ kroo mi nge, Imye Onoo Orokru Inutana bi ite Atina Unung ni ani arɔ kroo mi nge.

⁹ Yip arɔ sini aba tiraa nge emye bi ite orokru, anu tiramo nge bi ite atina Unung.

¹⁰ Kənawo arɔ sini ebepere iring ibibi bi ikywi Onoo Orokru anu puna nge uyaa nge, yip arɔ sini aba tana irhing ibibi bi ikywi Ering Ushisha anasɔ punamo nge uyaa nge.

¹¹ “Akywa sini orokru bokong nyi ba owro utuno Ayaudiya, kəni eberi arɔ ky-erhe uring adarha ari igumo bekya wure ũkanw ni imisini unu yoromo kəni imisini unu tanamo,

¹² kii bakwya dang Ering Ushisha nu mer nwu imasini unutana.”

Ushoshoo obobo ari ima avu

¹³ Opyoo arɔ bi idoo ushi orokru ka sani engee ni, “Avuwa, tana arupyam akaa ũma ekperi arɔ sini okpue amam umye.”

¹⁴ Iyesu ko yoro nge, “Orokyoro, iyaa mim ushoo arɔ kyərhe uring, kii iyaa mim apara ũkaa nyi edei imayen?”

¹⁵ Aka sanomoni, “Inyi sa noshong asha ũkany ni ko kina dāi ũwaa ikywi, kii ofony si ũma sini inyi tuni moo uni ushony ba.”

¹⁶ Aka tanamo ushoshoo wen ka sani: “Abya opyo orokru shuri ikiri negben.

¹⁷ Oko woroo ofo aka sani ũkaa ni, ‘Iki-moyo inisa? Isam ni owro ogroo sini inukyo ũmam nge.’

¹⁸ “Ikpara dang aka sani, ‘Imi sini ini saye, ini verhe ofom nge aka vura okoko, upurhawoo inukyo ũmuram kəni ũma ududumam nge.

¹⁹ Akasa ni ipam ni, “Ini akai ũmura nge, yarinw enyee napany, kpara noshong, asu ra, asu sa, asu kung ididima ũkanw.” ’

²⁰ “Yip Unung ka sani engee ni, ‘Unwuo obobo! Ni eting yen anu waa ofonw. Nəchiyen ũma sini utuni nu shoo umu iyaa?’

²¹ “Kənawo ushoo arɔ sini okywi ũkamo ũma be eyesing, yip oshoo ara ayarha bi ite Unung.”

*Bekya wure ũkanw
(Imat 6:25-34)*

²² Ikpara dang Iyesu ka sani onoo ũmer nge ni: “Ŭwawoo Itaniny, inyi bekya wure ni ũkikiny, imi sini inyi nura kəni imi sini inyi nu somoo bi inamanyi.

²³ Kii ũfenneyi pri imura, inamanyi kayo ipri ũma ũsomoo.

²⁴ Inyi rong ononung. Ana puramo ana kanamo, asamo ni iboru ukyo ũmura nge, asamo ni ofo nge: yip Unung kupirimo. Inyi ne pri nyi ononung ni imimoroo?

²⁵ Iyaa bidoo nyi bidoo uwure nge anushu sai itomo akywa iying nge bi ufer nge?

²⁶ Bushoo inyi nabrany ũsa animawen, ikisi inyi ku wure ũkany ni uparha she ũma?

²⁷ “Inyi rong sini ufurho orumo se merɛ. Ana sirhamoo itina ene kyenemo ũmūsomoo. Yip iku tananyi, ogumo Isolomon kəni imumoroo akai ũmaa dang nge, ese somoo nge edei ũma ũsomoo ududuma kəni ereying bidoo ufurho men ni.

²⁸ Uboshoo kənawo Unung se soroo ũbung orumo, sini uniben echiye, ikywa akwu-namo kidoo ura, anu sane nyee ene pri nge ni ũsoroo nyi ũma? Inyi arɔ larha uyoro!

²⁹ Bi kana bekya wure ũkany ni imisini inyi nura kəni imisini inyi nusa inyi bekya wure ũkany niyo.

³⁰ Kii aru sini enekperhimo Unung bi eyesing mo ese su woro ofo uma men. Ekperiny yoo asani inyi wei uma men.

³¹ Inyi ti uwaa igumo Unung bi ite, kii Unung nu many kukum uma men.

*Utuno ukaadima kya ayaya
(Imat 6:19-21)*

³² “Inyi bekya kung irung, ene eshi arukroo mi nge, kii Ekperi nyi kunegben ni umany ekari igumo.

³³ Inyi gbuna ukaadumanyi nge akaa ara ayarha. Ekyene ukany ipa ufe sini inasu koroyo, ko asani iburayo. Inyi kyo uka aduma nyi kya ayaya umisini unasu kywerewo, owro sini eyi neke baa uyurho adarha nge iyi nasu rayo.

³⁴ Kii owroo sini ukaadumanw nuwo bi upurhawo ikywinw nuwo adarha nge.

*Kyene ukikiny asu sha ukyeba Ete
(Imat 24:45-51)*

³⁵ “Somo uma utina, eshere ifitilany isura ura,

³⁶ kani orokru sini akusha Ete so baa owri ipara ubara, kii ikpara sini abakyuba aba kuna ogro, anu yee nge ogro bakywakywa dang.

³⁷ Agara sini Ete unamo darhimo akusha ukye baa, nukung ididima. Iku tanany ubrubrowo arite nu somo uma uwaa usa utina, anu sa agara kiki aka ba mamu umura.

³⁸ Agara sini aku sha dang anu me, bodoshoo ni abarating etingyo kii uba uyere itikywa.

³⁹ Inyi kperhi irhing yen nge, asani ari una nu kperhi ikpara sini eyi kyeba unaa anau shere nge aki everhe nge una araa.

⁴⁰ Itoyo inyi ukany nu kyene ukikiny, kii imye Ono orokru kyeba bakywa sini inyi ne kperhiny ni ekye ba.”

*Agara sini anu tiri ikywi ne nge
(Imat 24:45-51)*

⁴¹ Ibitrus ko gyurho nge asani, “Ete, uku tana arumo ono umar nwu ushoshoo wen, Kii kukum orokrumo?”

⁴² Ete ko yoro asani, “Nechiyen iyaa ni arite atina aru uyen ubrubru kani eser nge, sini ete una nu shere ufe umura agara nge bavuo amamo bidoo kywa?”

⁴³ Agara dang sini ete unaa bosoo anu darha nge asa utina nge negben, anu kung ididima.

⁴⁴ Itaniny ubrubrowo, aritee nu shere uma unaa kukum bavuo.

⁴⁵ Ikpara sani ekari agara ka kpara bidoo ikywi a sani, ‘Ete unam yo otuturo nge,’ Ikpara dang aka kpin ukra uparha eshe agara ererime kani agara erere, kasu ra kani usa avuvuna.

⁴⁶ Ete una agara dang keba unung sini onokyoo ni ekye ba kani akywa sini ene kperhi nge. Anu kyerhe nge owowurhu emurhe nge ki eberi aru usang uma ubrubru.

⁴⁷ “Agara dang sini ekperhi imisini ete una wei ngeni aka tira nge ukene ukiki, a tira nge usa imisini ete una wei nukung uta uturu ededei.

⁴⁸ Yip agara sini enekperhi nge imisini ete una wei, akasu sa imisini imaa ukra anutaa uturu naji. Aru sini Unung mie napany, anuwaa asani asaa utina napany, aru sini amie epri napany, Unung nuwaa ni asaa utina epri napany.

*Itina Unung nu ku ubana ba
(Imat 10:34-36)*

⁴⁹ “Ibii uturo urawo bi eyesing, asani uwaa miwo una kyusu yirha.

⁵⁰ Ini igara ibaptisma ibibi nge bi item, kani uwure nagang ke kya akywa sini inu tire.

⁵¹ Inyi ku woro ofo ni iku uyari ikywi ba be eyesing? Isayo kana, iku tananyi, iku ubanawo ba

⁵² Bai ukaimen orokru nu shoo otong bi unamo anu bana ating ite ni opyo, ara taru nu ting ite ni ara pari. Ara pari ni ting ite ni ara taru.

⁵³ Anu bana, ekperi nuting ite ni ono, ono nu ting ite ni ekperie akwa nuting ite ni ono, ono nuting ite ni akwaa, akwekyerhe nuting ite ni abara nge, abara nu ting ite ni akwekyerhe nge.”

*Ukperhi Akywa
(Imat 16:2,3; 5:25,26)*

⁵⁴ Iyesu ka sani ekari ushi orokru ni, “Inyi bakyu rong umung kutuno bi ure bakywakywa dang inyi kan sani, ‘Avra nu kpaa,’ akan kpaa.”

⁵⁵ Akywa sini uwroo ba pya baa ata, inyi kan sani, 'anu sa upara,' akan sa.

⁵⁶ Inyi aru pre eteting! Inyi kperhi sini inyi nupere ushoo eyesing nge kani ayaya ayarhi imung. Anu sane nyee inyi ne kperhiny sini inyi nupere enyen akywa amukai men?

⁵⁷ "Ikisi inyi nabrany ukywa imisini inemer nivuny?"

⁵⁸ Ikpara sini inyi basu kyeng kyany eberi aru kyerhe uring kani eshuwenw. Sunonwoo sini inyi nukyene uwure nyi kani engge bi utira karha okyowonw kyekya ite aru kyerhe uring. Aru kyerhe uring kya naanwu bavu arite aranishi, arite aranishi ke lorhonw efen nwu ki uboru eting.

⁵⁹ Iku tananw unu kpura ikiri ufe napurhi ko shoo nukuno."

13

Inyi shere uya nge

¹ Ba akywa dang aru sini ani burha aka tani Iyesu nge asani Ibilatus karha akyu ma apara epere opyo orokru ari Igalili akywa sini aku ma ikara be ubyen Unung.

² Iyesu ka yoromo ka sani, "Inyi ku woro ofo asani ari Igalili men epri orokru kukum ni uyawo usi aku kung igara kan?"

³ Iku tanany, isayo kana! Inyi bana shereny uyaa okroo Unung nge, inyi kany inyi nu kpoony kukumnyi.

⁴ Inyi dirha ni ari atarhi ni ochupari sini igren Isiliyom kpai bayamo eperhemo inyi ku woro ofo ni epri arushoo bidoo Urushelima ni uyawo?

⁵ Iku tanany, isayo kana! Inyi bana shereny uyany nge okro Unung nge inyi kany inyi nukpoony kukumnyi."

Ushosho ushi uwe sini uno sumowo

⁶ Iyesu ka tanamo ushosho wen asani, "Opyoo aru puri ushi uwee bidoo ovroo upyunung aka kyu ukarha osumo nge ekene pen nge iririma.

⁷ Aka sani aru sini aku shaa ekari ovro nge ni, 'Enyee ataru me nechien sini iku ber uwaa usumo ushi uwee wen ise pen mi iririma. Kpawo efen bi ibung ikisi unura owro nge kakawe?'

⁸ "Ekari aru sini aku shaa ovro nge kasani, 'Ete, sherewo enyee eying inu tai ibung ekakari asa ibung inaa nge.

⁹ Ubo sumo enyee ukeba, negben! Ubono sumowo ikpara dang aka kpawo efen.' "

Iyesu mi erere ikru awri uwuro Ayahudiya

¹⁰ Opyo awri uwuro Ayaudiya sini Iyesu ku mer bi owro utuno Ayaudiya.

¹¹ Opyo erere nuo bi upurhan sini ering ushari sie ogoru enyee atarhi ni ochupari. Ogomo nge sini ana bra ushine anaa itituku.

¹² Akywa sini Iyesu rie, aka yirha nge keba ka sani nge ni, "Erere, eshirenw bai udumonw."

¹³ Aka sai ivu ba yaa, ba kywakywa dang aka naa itituku ko doo Unung nge.

¹⁴ Orokru sini engge ni arite owro utuno ayahudiya ka kung anang nge nagang kii Iyesu mi ikru unung uwuro Ayaudiya. Aka sani orokru ni, "Awri eten nuwo amu utuna! Inyi ba ebe pen ikru ba awri dang, Inyi ba kya ba awri uwuro Ayahudiya."

¹⁵ Ete ka yoro nge ni, "Inyi aru pre eteting! Kukumnyi sene sherenyi inaanyi kani ijaki owro upyerhemo awri uwuro Ayaudiya aya mayo omung?"

¹⁶ Erere wen ni ono Ibraim nge, aru sini ishari lorhi nge enyee atarhi ni ochupari me, isayo idima amaa ikru awri uwuro Ayaudiya?"

¹⁷ Ni sini Iyesu peri kana, kukum aru sini ana waa mo nge ka kung uwaa, uparha eshe orokru kasu me ni uma ukuko sini akusa.

Ushosho ikiri Imusta (Imat 13:31-32; Imark 4:30-32)

¹⁸ Iyesu ko gyurho asani, "Igumo Unung ni shoo ne nyee wo? Ini marha yo ni ikimoyo?"

¹⁹ Ini kani ikiri imusta ni, sini orokru kpai aya pura bidoo ovroo. Ika mere ko shoo ushi ononung ayaya kata iburu ba anang nge."

Ushosho Ederere ofuru (Imat 13:33)

²⁰ Iyesu kojo sani, "Ini marha igumo Unung ni ikying?"

²¹ Ini kəni ɛdɛrɛ ofuru sini erere kpəri kəyɛnɛ ubrɛ isɔng umara utarɔ ʊka kpin ɛdɛrɛ ofuru kukum ka fuwa.”

Ɔgrɔ ushwirh

(Imat 7:13-14,21-23)

²² Akywa sini Iyesu kusu kyeng kyaa Urushelima, aka su mɛr orokru bidɔɔ apya kəni ipyang.

²³ Opyo arɔ ko gyurho engɛɛ ni, “Ete, orokru sini anu pen ʊgya asamɔ ɔgrɔɔ?”

Iyesu ko yoromo ka sani,

²⁴ “Inyi sɔmɔ ising nge araa bi ɔgrɔ ushwirh, kii orokru napany nɔ waa uraa bidɔɔ anasu bramɔ.

²⁵ Akywa sini arɔ una beshine afraa ɔgrɔ, inyi bakyu su titing besing asu kuna ɛkəri ɔgrɔ asu sani, ‘Ete, furɔ arɔ ɔgrɔ.’

“Yip anu yorony asani, ‘Inekperhim monyi ko owro sini inyi kuni nge.’

²⁶ “Akywa dang inyi nɔ sani, ‘Aru ra asa kəni unwoo, umer arɔ bidɔɔ itira arɔ.’

²⁷ “Yip anu jo sane nyi ni, ‘Inekperhim inyi ko owro sini inyi kuni nge. Inyi shine ben, inyi arɔ eteting!’

²⁸ “Utei nuwo kəni uraa ere, ba akywa sini inyi borong Ibrahim nge kəni Ishaku kadarha Iyakubu kəni opyo arɔ pɛrɛ onuo Unung. Bidɔɔ Igumo Unung, yip anu inyi kunany besing.

²⁹ Orokru nɔ kuno bei ipara kəni isha aya, kəni isha ure, kəni isha ata aba akiki urumura ipara bidɔɔ Igumo Unung.

³⁰ Uwe arɔ sini ani bi utumo anu bamo ite, arɔ sini anu bi ite anu juro kyamo utumo.”

Iyesu ka kung okwo Urushilima

(Imat 23:37-39)

³¹ Akywa dang opyo Afarisiya abi uwroo Iyesu ka sani engɛɛ ni, “Shere upen nge kii Ihiridus kuwaa ʊpɛrɛnw.”

³² Iyesu ka sa nɔmɔni, “Inyi kya sani ava orumo dang ni, ‘Iku kurho ushari ama orokru ikru echiye kəni ikywa. Ba awri uman atarɔ inu kweri utinam.’

³³ Bikən itɔɔyo ishoo mi nge ni utinam echiye kəni ikywa adarha edere, kii isayo igyang arɔ pɛrɛ onuo Unung kpoo bi orowro sai bi Urushelima!

³⁴ “Urushelima, Urushelima, inyi arɔ pyerhe arɔ pɛrɛ onuo Unung ata arɔ sini

atumi mo eberiny ni atari, ni imerhime iwaa utuno ɔnɔny eberi eying, kəni sini akwa onung so tuno ɔnɔ onung aframo ni ushɔng ni, yip inyi no yorony emye.

³⁵ Nəchiyen una utunony to ɔvro. Iku tanany ʊbrɔbrɔ ni inyi no ojonony emye sai inyi ba sani, ‘Unung ta arɔ sini abi bidɔɔ ʊtɔwa Ete onuo adaduma.’*”

14

Iyesu mi arɔ sini arie ikru unung uwuro Ayahudiya

¹ Upyu unung uwuro Ayahudiya sini Iyesu kii ʊra ʊmura bi idɔɔ una opyo ɔrɔmɔmɔrɔ Afarisiya, ikuyang kasu kong Iyesu Ikra.

² Opyo arɔ sini ivɔ adarhi Ifraa nge murhi kaba bi ite Iyesu.

³ Iyesu ko gyurho ɛkəri Afarisiya kəni avɔwa ogro Imusa, “Ogro mi apara ni ama ikru awri uwuro Ayahudiya?”

⁴ Yip aka shywimo nge na kprukpring, ikpara dang Iyesu ka pyaa amaa ikru kasani engɛɛ ni akyaa.

⁵ Kə kwere Iyesu kə gyurho ɛkəri orokru asani, “Araruny boshoo ni ɔnɔ nge ko inaa imu sini ikpii bi idɔɔ igara unung uwuro Ayahudiya inyi nasu worony nge ba kywakywa dang?”

⁶ Akana bramo uyoro nge.

Iyesu mɛr sini unu kpara ʊkanw ne kwerh

⁷ Nisini Iyesu rii ekyeng sini abarhimo, ikuyang kuworo owro ʊkiki ɔrɔmɔmɔrɔ. Aka tana mo ushoshɔ wen:

⁸ “Akywa sini araru ba barhanw ʊra ʊmura ipara ubaraa bekya ya kiki bi owro ɔrɔmɔmɔrɔ, inu she ushoo asani abarhi opyo arɔ sini eprinw ni imimɔru,

⁹ ɛkəri arɔ sini abarhiny anu ba asani ɔnwɔ ni, ‘Ushine ama orokru wen owro ʊkiki.’ Ikpara dang, unu kung ʊwaa aya kiki bi utumo.

¹⁰ Kənawo aba barhanw, kya ya kiki bi utumo, kii arɔ sini abarhiny ba ba anu sani ɔnwɔ ni, ‘Orokyoro, shine ba bi owro agyagyang.’Kina nɔ manw imumɔru bi ite ʊparha eshe ekyeng sini inyi kiki kəni ɔmɔɔ.

11 Kii kukum aru sini aba kpara ukaa ayaya anu roo ne kwerh, aru sini aba kpara ukaa ne kwerh anu kpara nge ayaya."

12 Iyesu ka sani aru sini a barhi nge ni, "Uba waa ubarha orokru ura umura awri ko umura ure bekya barha orokyoronw, ko arupyanw ko oforonw, ko onogronw, ko aru ufe iyoyow nu nwo. Uba sa kana, anu shu barhanw ukamw, akpuranw.

13 Uba waa ubarha orokru ura umura, ubarha ara ayarha, ogoru, aru sini anabramo ukyeng kani ofow,

14 inyi nupen onuo adaduma. Kii edei orokru men anasubramo ukpuranw. Unung nu kpuranw unung ushine aru shoo nashisha eyesing."

Ushosho Ipara Iriré (Imat 22:1-10)

15 Ni sini ereying bi idw aru sini aku ra umura kani engée kung kana, akasani Iyesu ni, "Unung ta aru sini anu ra umura ipara bi idw igumo Unung onuo adaduma."

16 Iyesu ka sani engée ni, "Opyo orokru ku tuno uma usa ipara iriré akywa dang akabarha orokru napany.

17 Akywa sini ikpara ipara fwa aka tuma agara nge akywa tana aru sini abarhi mo ni, 'Inyi ba kii ekywere ukene umura.'

18 "Ekyeng sini abarhi mo kukummo eye ying ka su tana nge imisini isi imo nasu bamo ba. Ari itite ka sani, 'Ingée rei owro, itwoyo ingée ye pyerhe yo orong. Iku sorhonw kparam afraa nge.'

19 "Opyo aru kasani, 'Irei inaa utina atarhi iwa kyam umarhayw wo we. Iku sorhonw kparam afraa nge.'

20 "Kanawo opyo aru kaa, ka sani, 'Ikpari ubara wu we kaimen inabram uba ba.'

21 "Ekari agara ko juro baa aba atana Ete unaa sini imosi. Ete una ka ta anang, kasani agara nge ni, 'Kya na gbrugbram ekyeng bi ututura kani ususu apya, ayirha ara ayarha, ogoru kani ofow adarha aru sini ana bramo ukyeng.'

22 "Agara ka sani, 'Ete, imisini utani ni aru sa aru sayo, yip owro shushoo.'

23 "Ete una ka sani agara nge ni, 'Kuno akywa bidw itira kani idw apya asa orokru ni aba, aki unam tire.

24 Itanany, ko ereying sini a barhi nge anasu rene nge umura iparam.' "

Ura Ukro Iyesu Ngee (Imat 10:37-38)

25 Ushi orokru napany aku kyeng kani Iyesu, eké tere ka sani omni:

26 "Aru sini eye ba eberim kana tira nge ekperi nge, kani akwaa, kani onw, kani arupyaa, kani oforo nge, adarha ikuru ukaa nge ese maa ushoo onw umer mi nge.

27 Kukum aru sini ana kparange agara nge okro mi nge ese maa ushoo onw umer mi.

28 "Asani araru bidonyi waa vura una ayaya. Ana su kikié epyerhe orong iki-moyo ekari una nushu ra, kii anu ni akai ufe sini unu maa uvuraww?

29 Kii aba nuwa atari ikpa uvura akana brayw ukywereww kukum aru sini oborowo anu sinanw.

30 Anu sani, 'Orokru wen ti ikpa uvura akana brayw ukywere.'

31 "Adarha nge akina ogumo nge nu waa ukyaa uraa ni opyo ogumo. Akana kikié epyerhe kii engée nu bra usa uraa ni aru sini ani orokru usong isipari kani engée ari usong atarhi?

32 Obo orong ingée nasu braa, anu tuma atina aya darha awan ogumo akywa sini eshishi ki ikakarha ogyurho nge imusa uyari ikywi.

33 Kanawo, kukum aru sini abana woro nge ikywie nge ni imisini aniyoo ese maa onw umer mi nge.

Unuo kani uyen (Imat 5:13; Imark 9:50)

34 "Unuo nu uduma, yip upupowa nge be kywerewo anu sa nenyee ukojo sa napupowa?

35 Usamw ni uru utina nge bi ibung ko asa uma ufow; anu kuna anira nge.

"Aru sini obo shoo ni atung ukung nge, akung."

15

Ushosho Atam sini ovriyo (Imat 18:12-14)

1 Upyu unung aru yirha ogon kani aruya napany kaba tuno ekakari Iyesu nge awa kuw.

² Yip Afarisiya kəni avuwa umer ogro Imusa kasu tana uring atata asani, "Orokru wen ku yirha aruya asu ra umura kəni omoo."

³ Ikpara dang Iyesu ka tana mo ushoshu wen asani:

⁴ "Asani araruny ni Atam ukuma nge eying bi idoomo ko vroyo. Anasu shere nge uparha eshe isi echetarhi ni echetarhi bo rumo akyaa upyerhe Atam sini ovruyo kekya akywa sini anu penyo?"

⁵ Aba penyo, anu saayo baya uvu asu me

⁶ waa sini aba ba uduna, anu tuno orokoro nge kəni aru iyoyow ne nge katanamo ni, 'Inyi shem nge ume; kii ipen Atam mi sini ovruyo.'

⁷ Iku tanany ushooyo wurha anu pri nu ume kya ayaya aruya eying beshere uyaa nge ni ari ise echetarhi ni echetarhi aru sini akpari asani imo nashisha, ana waamo shere uya nge.

Ushoshu ufe sini uvrimo

⁸ "Ko asani erere ni ikiri ufe atarhi nge uying ko vrowo nge. Anasu taa uyen, eyerhe ekəri una epyerhe noshong kekya akywa sini anu rowo?"

⁹ Akywa sini obo rowo, anu yirha orokoro kəni ari iyoyow ne nge kasa ni omo ni, 'Inyi shem nge ume; Kii irong ikiri ufem sini ivriwo.'

¹⁰ Iku tanany, ushooyo wurha, ima ofofuru yoo eberi atina Unung kya ayaya baya aruya eying sini eshere uya nge."

Ushoshu onu sini ovrie

¹¹ Iyesu ko suno nge ni utanamō asani, "Opyo orokru sini ani onu apari nge nuwo."

¹² Araji kasani ekperi nge ni, 'Ekperi, mam imisini ini imye bi idoo umanw.' Kənawo aka kaa mo umaa.

¹³ "Bidoo anawri naji, arajaji ko tuno uma kukum, eshere una nge akyaa opyo apya ki ikakarha bi upurha wo asarhi umaa nge no kukum bi ukiki sini usawo uduma."

¹⁴ Sini ekyweri usarha umaa nge kukum, ihywung ka kpaa nagang be ekəri ibung sini onuo kukum. Ikpara dang ihywung ka raa nagang bi sini asaa ni imura nge.

¹⁵ Uwawo aka kya aya waa utina owro opyo onu apya, ekəri onu apya ka tuma nge kya ovro aya su upiri nge ugrii.

¹⁶ Akawa asani ingee na ara umura ugrii oshuro, ekene pen nge aru maa iririma.

¹⁷ "Nisini ojuri baa bidoo ukaa, aka sani, 'Agara aru usa utina ekperim gbrii ni umura ura aparha eshe, imye we bi upen ihywung we perem!'

¹⁸ Ini shine kya eberi ekperim asani nge ni: Ekperi, Iya Unung nge [ara yaya] akyu uyanw.

¹⁹ Nəchiyen ise mam ayirham ni ononw; kparam kəni ere ying bidoo agara utinanw ni.'

²⁰ Ikpara dang ekə shine ko juro kya owro ekperi nge.

"Yip sini eshi kikakarha ekperie ko roo akung okwo nge; oko gyo atara aya kəkan nge asu upyoo igon.

²¹ "Ekəri onoo kasani engee ni, 'Ekperi, Iya Unung nge [ara ayaya] akyu uyanw. Nəchiyen ise mam ujo yirham ni ononw.'

²² "Yip ekperi nge ka sani agara nge ni, 'Inyi sa nagbrugbram! Okom igbe irire ba igyigyang onoom nge. Inyi somo nge imaa ba ani ivu onoom nge ataka bi ifraa.

²³ Inyi yokong onu inaa sini amumurhi ba aru waa. Aki aru sa ipara ara uma.

²⁴ Kii onom wen kpoo bakywaa nəchiyen ujo su fer; ovrie bakywa nəchiyen epen nge.' Kənawo oko sunomo nge ni ipara.

²⁵ "Nisini aku sirha kəna onu okokong nge ni kya orumo. Akywa sini oto iyoyow ni una, aka kung ukra uma kəni aya.

²⁶ Uwawo aka yirha opyo agara ogyurho nge asani, 'Ikimoyo iku kyeng ben?'

²⁷ Ekəri agara ka sani engee ni, 'Arupyanw nge ojuro ba una, ekperinw kawa onu inaa erere kii onoo akru.'

²⁸ "Onu okokong ka kung anang nge nagang atira nge uraa una. Ekperi nge ko kuno ba asu sorho nge.

²⁹ Yip oko yoro ekperi nge a sani, 'Rong! Kukum enyee men iku sanw utina ko ni ying ise mumarham utee ogronw. Ikimoyo umim? Ko ni iying use marhanw umam ananama aki iwa ara asa ipara kəni orokyorom.

³⁰ Uwawo ni sini ononw wen, aru sini asarhanw uma nge bi owro erere ukakae, onoo, ukawaa onu inaa erere!'

31 “ ‘Ɔnɔm’, Ekperi nge ka sani, ‘ko ikini ikpara uni kani emyee, kukum imisini iniyoo inwoyo.

32 Yip ini idima oshoo igyang aru si ipara asu me, kii arupyanw kpoo bakywaa, nechiyen ani akru; ovrie, yip nechiyen epen nge.’ ”

16

Ushosho arite usang ubrubru

1 Iyesu ka tana ɔno umar nge ushosho wen: “Opyo aru ufe nuwo aru sini ani arite atina nge sini aku roo suma nge. Yip akaba tana nge asani ekari agara ku sarha nge suma nge.

2 Kanawo aka yirha nge ogyurho nge, ‘Ikimoyo ye sini iku kung bi ikywinw? Tanam kukum sini uku kyeng ni utunanw, kii una su shinw arite ɔno utina nechiyen.’

3 “Ekari arite atina kasa ni ukaa ni, ‘Ikimoyo ini sa nechiyen? Aritem waa karhami ukyeng ni utuna nge imye isam ni ikruu nagang imuwro, ojo kung uwa usorho.

4 Ikperhi imasini inu saa sini, akywa ukyeng ni utunam bekywereyo, orokru nu yirham bidoo ipyang mo.’

5 “Kanawo aka yirha kukum aru sini okong aru una uta eyeyiny. Ko gyurho aritee, ‘Nenyee wo ukong aritem?’

6 “Aka sani, ‘Odum usong ise echetarhi umi enye.’

“Ekari arite ka sani nge ni, ‘Yirha uyaa usha utanw we, kiki kaimen ɔworo ni usong isi inarhi ni ɔtong.’

7 “Ikpara dang oko gyurho aru mang pari, ‘Unwo kanw nenyee wo uta sini ukong?’

“ ‘Oko yoro asani, abuu ukuma uying umi ikiri ogro.’

“Ekari arite kasani engge ni, ‘Yirha uyaa usha utanw we terewo asani usong isi ochupari.’

8 “Ekari aru ufe ko dɔɔ ekari arite atina usang ubrubru kii eyen eser nge. Kii aru eteting men epri ni eser bi ukikimo kani opyomo ni aru uyen

9 Iku tanany, inyi sa utuna ni ukaa adu manyi umi eyesing epen ukany orokyoro,

kii akywa sini ukaa adumany umi eteting ba kyu kywere wo, anu yirhany bi una ushishaa bayaya.

10 “Aru uyen ubrubru bi ani ima ajaji anujo uyen ubrubru bi ima irire, aru sang ubrubru nge bi ima ijiji kanawo aru sang ubrubru nge bi ima irire.

11 Kanawo inyi ba sany ni uyen ubrubru nge bi kyeng ni ukaa adima eyesing nyi, iyaa nu yoro umany ukaa adima ubrubru?

12 Kanawo inyi ba sany ni sa ubrubru ni suma orokru, iyaa nu many imisini ini nyi?

13 “Baa agara sini anu sa utuna arite apari. Kii anu atira nge ere ying awaa ere ying, ko oyoro ni ere ying abyerhe ere ying. Inyi se many ukroo Unung nge awaa ufe ba kywa eying.”

14 Ekari Afarisiya aru uwaa ufe, ka kung kukum uring men kasu sina Iyesu nge.

15 Iyesu ka sani moni, “Inyi mo inyi ni aru sini ese waa uyen orokru ni inyi na ashisha, yip Unung kperhi ikywiny nge. Imisini orokru weiyo nagang iyoyoo Unung na waa nge.

16 “Ekari ogro Imusa kani imisini aru pere onuo Unung wari yoo orokru ku sa utina nge kyeba ba akywa sini Iyohana bii. Wroo bakywa dang, aku tana iring ididima imi Igumo Unung, kukum orokru kasu somo ikywi nge kekya uraayo.

17 Inu sayo iraa nge asani eyesing kani ayaya ovroyo ni ani irhing ajaji bi idoo ogro Unung nu taa ikruyo.

18 “Aru sini aba shirha eree olorho ubara esheshe erere asa uya [uya uyari ni ere araru]. Kanawo orokru sini olorhi ubara erere sini erime nge shirhi nge asa uya [uya uyari ni ere araru.]*

Ushosho aru ufe kani Ilazarus

19 “Opyo aru ufe nuwo aru usomo suma ufe ususeng aki bidoo ukung ididima kuk-ina unung.

20 Bo onuo unaa opyo aru sorho nuu sini ayirhi utuwa nge ni Ilazarus kukum inama nge anuru yo

21 asa waa asani engge pen umura ekari aru ufe sini uku kyurha mo bi ibung ara. Ko ava kamo ber urene anuru nge.

* 16:18 16:18 Uya ben yen ni uyari ni ere araru ko erime araru

²² “Akywa ka ba sini ekəri aru usorho ko kpoo. Atina Unung ka ba kpapa nge okyo ba ikwo Ibraim kya ayaya. Ekəri aru ufe kaa ko kpoo ekə mine nge.

²³ Ipa ka kyayo owro aru ukpo akasu kung igara. Sini ani bi idoo igara ekə pyerhe ayaya ko rong Ibraim nge kyaa ki ikakarha, Kəni Ilazarus nge bi ikwo.

²⁴ Ekəri aru ufe ka yirha nge asani, ‘Ekperi Ibraim, kung okwom atuma Ilazarus nge aki oturo ikywi ani ivu bi idoo omung otomom erime nge, kii ini bi idoo igara bi ura wen.’

²⁵ “Ibraim ko yoro nge asani, ‘Onom, dirha akywa sini uni akru beyesing uyirha uma ududuma Ilazarus ka yirha uma ubibi, yip nechiyen epen uyari ikywi nge ben unwo usho bidoo igara.

²⁶ Ekywere kukum kən, ukwoo urure nuwo abara ting aru, aki aru sini awa kya owrony ba eberi aru ana bramo kənawo araruny na su braa ubro ba eberiny kyeba eberi aru.’

²⁷ “Ikpara dang ekəri aru ufe ko yoro asani, ‘Iku sorhonw, ekperi Ibraim, tuma Ilazarus nge kya ki una ekperim,

²⁸ kii ini aru pya nge otong. Tana nge akya aya woo mo atung, kii karha akyaba bi owro igara yen kamo.’

²⁹ “Ibraim ko yoro nge ni, ‘Imusa kəni aru pere onuo Unung nuwo kəni omoo. Akun ini aku tanamo.’

³⁰ “ ‘Aka sani, O-o, ekperi Ibraim, yip araru sini okpue be shine akya eberi mo anu shere uya nge.’

³¹ “Yip Ibraim ka sani nge ni, ‘Aba na kumo Imusa nge kəni aru tana onuo Unung, ko araru sini okpue be shine akya aya tanamo anasu yoromo nge.’ ”

17

Umer bi ikywi upuna uya kəni uyoro (Imat 18:6-7,21-22; Imark 9:42)

¹ Iyesu ka sani onno umer nge ni: “Uma sini unusa orokru uya kyeba, yip okwo ni aru sini asimo uba.

² Inu pri olorho nge utari uko bi umroo efən bidoo irong irire nisini anu sa ere ying bidoo onno ajajirhi men akya aya.

³ Inyi sa noshong ni ukany.

“Arupyanw ko oforonw ba sanw uya, uwoo nge atung, ebe shere uya, upuna nge uyaa nge.

⁴ Ko abada sani asanw uya asi iten sara ba wri. Oko juro ba obo sorhonw asi iten sara asani ‘Engge shere uya,’ itooyo upuna nge uyaa nge.”

⁵ Ekəri onno umer Iyesu ka sani Ete, “Jo saa aru uma ubrubru aru nge!”

⁶ Ete ko yoromo asani, “Inyi boshoo ni uma ubrubru nge naji kəni ikiri imusta ni (ikiri imusta ini animaa kəni ikiri ikpong ni), inyi nusani okru ushi ukumo wen ni, ‘Yere ukanw ben aya pura ukanw bidoo irong irire,’ unu kuny asa imisini inyi sini usa.

⁷ “Asani araruny ni agara nge sini akuwroo ko akushaa atam. Akywa sini obo soo anu shusani agara nge ni, ‘Ba kaimen ba kiki ara umura’?

⁸ Anasu tana nge kəna, anu sani, ‘Somo uma utina, ekyenem umura aki ira asa; ikpara sini ibe kywere unwo kanw uka ra asa.’

⁹ Anu sa ekəri agara nge ija kii asi imisini atani nge ni asaa?

¹⁰ Kənawo kany. Ikpara sini inyi basa kukum imisini atany inyi sa, inyi nu sani, ‘Aru ni agara mo; itooyo aru sa utina aru.’ ”

Iyesu mi orokru atarhi sini oku udumo ukong ikru

¹¹ Nisini Iyesu ni bi utira ukya Urushe-lima, aka fwa amarha ibung Igalili kəni Isamariya.

¹² Nisini aku raa opyo apyang, opyo orokru atarhi sini oku udumo ukong ka darha nge. Aka ting bi ikakarha

¹³ ka yirha nge ayaya, “Iyesu, Arite, kung okwo aru!”

¹⁴ Akywa sini erimo, aka sani, “Inyi kya yen ukany eberi ogoku ubyen Unung.” Nisini aku kyeng kyamo, ekə pen ikru.

¹⁵ Nisini ere ying bidoo mo, rii ingge pen ikru, oko juro asu doo Unung nge ni ihywi ayaya.

¹⁶ Aka kpaa okpukpuro ni orung bi ite Iyesu asaa ija. Orokru wen ni ari Isamariya nge.

¹⁷ Iyesu ko gyurho, “Sa ara atarhi mo epen ikru kukum? Eki uparha eshe ere ichetarhi?”

¹⁸ Ba aru sini ojuri ba aba dɔɔ Unung nge sai ekyeng wen?”

¹⁹ Ikpara dang aka sani nge ni, “Shine akyanw; uma ubrɔbrunw manw ikru.”

Ukye Ba Igumo Unung
(Imat 24:23-28,37-41)

²⁰ Upyo unung Afarisiya gyurhi Iyesu nge ikini ikpara yo Igumo Unung kyeba, Iyesu ko yoromo asani, “Ukyeba Igumo Unung isayo irima sini orokru nɔ rong ekperhi asani iba ba,

²¹ ko orokru sani, ‘Inye ben,’ ko ‘Inya ban,’ kii Igumo Unung ni bidɔɔ nyi.”

²² Ikpara dang Iyesu kasa ni ɔɔ umer nge ni, “Ekəri akywa yeba sini inyi nɔ waa urom, ɔɔ Orokru bi igumo, ko awri eying, yip inyi na su rong yo.

²³ Orokru nɔ tanany ni, ‘Awa ban!’ Ko ‘Ewe ben!’ Inyi be kya kuno kyaa aya su ting kroo edei mo nge.

²⁴ Kəni sini uyen iyeyərhi avra se ta uyen kya ayaya bai iyen isha kekya inyan isha kəni ɔɔ orokru nushoo bidɔɔ awrie.

²⁵ Yip bi itee itɔɔyo anu shi igara ededei bavu ipyoo yen ujo tiramo nge.

²⁶ “Kəni ushoo yo bakywa Inuu ni, kənawo inu shoo bakywa ɔɔ Orokru.

²⁷ Orokru ku ra, asu sa, asu ulorho ibara kəni uma ibarha ke kya unung sini Inuu rii ugɔrɔ omung urɔrɛ. Ikpara dang ugyang ka ba pyerhemo kukum.

²⁸ “Inɛ mɛr kəni bakywa Ilitu ni. Orokru ku ra, asu sa, aku rɛɛ asu gbuna, aku pura asu vura.

²⁹ Yip unung sini Ilitu sheri Isɔɔɔm nge, Unung ka sa ura kəni itari ura ka kpaa ba ayaya kə pyerhemo kukum.

³⁰ “Inu shoo nɛmɛr kən ba awri sini ɔɔ orokru nɔ kuno.

³¹ Ba wri dang aru sini ani bi usɔrɔ ubɔrɔ, oshoo ni umaa bidang, ebe kya shuro asani ingɛ weyeremo. Kənawo, aru shoo kyu orumo bekya juro baa ukpara iririma bi una.

³² Inyi dirha ni imisini isi ere Ilitu nge!

³³ Aru sini aba waa usha ofo nge, anu taa yo, Yip aru sini aba taa ufer nge anu penwo.

³⁴ Itaniny ni eting dang ara pari nɔ yuyari bi ipro; anu kpapa ereying eshere ereying.

³⁵ Erere apari nusu kə bi utari bi owro eying; anu kpapa ereying ekə shere ereying.”

³⁶ [Ererime apari nusu wro bi orumo anu kpapa ereying eshere ereying.*]

³⁷ ɔɔ umer nge ko gyurho nge, “Ete, bi ubewo anu sa inyen ima nge?”

Iyesu ko yoro mo asani, “Owro sini ukung inama nuwo upərha wə ulobung se tuno nge.”

18

Ushosho erere okro kəni aru ukyerhe uring

¹ Iyesu tani ɔɔ umer nge ushosho wen ekə eyen mo ni asu sɔrɔɔ Unung ko kina akywa, ebekya woro ikywimo nge.

² Akani: “Bi opyo apya aru kyerhe uring nuwo aru sini ana kung irung Unung ko asani adirhi ni araru.

³ Erere okro nuwo bi ekəri apya dang, akasɔ kyer eberi nge asu sɔrɔɔ nge, ‘Ani eyen ubrɔbrɔ bi idɔɔ mo kəni aru sini atie bi ite.’

⁴ “Kii bo opyo akywa atiri nge yip ba akurha nge akasa ni ukaa ni, ‘Koni sini ina kum irung Unung, ina dirham ni orokru,

⁵ Yip erere okro wen ku wurem, inu ri imisini ini sa akyi epen ubrɔbrɔ, aki eshere uber uwurem nge!’ ”

⁶ Ikpara dang Ete kasani, “Inyi kung imisini aru kyerhe uring usang ubrɔbrɔ nge peri.

⁷ Akani Unung nasu kpura nge aru sini oworimo ubrɔbrɔ, aru sini aku tei nge eting kəni awri? Unung nɔ bura akywa owro uyoro usɔrɔɔ moo?

⁸ Iku tanany, Unung nɔ kpura nekəkərhe. Yip ikpara sini ɔɔ Orokru bo juro, anu darha uma ubrɔbrɔ nge bi eyesing?”

Ushosho Ubafarisi Kəni Aru Yirha Ogon

9 Iyesu ka tanamɔ ushoshoo wen: opyo aru sini atirikywi ni ukamɔ nimɔ ni nashisha ana kparamɔ uparha eshe orokru bi onuo iririma,

10 “Ereime apari kii usorho Unung bi idɔ ubyen Unung, ereying ni Afarisi awan aru ni aru yirha ogon.

11 Ekəri Afarisi ka shine asu sorho Unung bi ikywie ani, ‘Unung, Isi ija ni isam kəni uparha eshe orokru ni, kii isam eyi, isam ere eteting, isam aru uyari ni erere araru. Isanw ija kii sam kəni aru yirha ogon wan ni.

12 Ise kusoro ni pari bidɔ awri etensara, kukum imisini ibe pen ise ma iying bidɔ atarhi.’

13 “Yip aru yirha ogon kə shine atiting ki ikəkarha. Akyana bra ushwe ikra oro ayaya, yip akasu kra ikou nge ani, ‘Unung, kung okwom kii ina aruya nge.’

14 “Itanany, ekəri aru yirha ogon wen ban ni Afarisi ojuri kya uduna ni eme sini epen uyirha be eberi Unung. Kii kukum aru sini aba kpara ukamɔ ni imo ni iririma Unung nu shuro ni ɔmɔ bi ibung, aru sini aba kpara ukamɔ ni imo samɔ bi onuo iririma Unung nu shwemo ayaya.”

*Iyesu tii ɔnɔ ajajirhi onuo adaduma
(Imat 19:13-16; Imark 10:13-16)*

15 Orokru kusu kong ɔnɔmɔ ba eberi Iyesu aki apyamɔ atamɔ onuo adaduma. Nisini ɔnɔ umer nge rii kən, aka tanamɔ uraa nge.

16 Yip Iyesu ka yirha ekəri ɔnɔ ajajirhi ke ba eberi nge asani, “Eshere ɔnɔ ajajirhi aba eberim, ebe kya karhamo nge, kii igumo Unung ni imi edeimo yo.

17 Iku tanany ubrubuwɔɔ, aru sini abana yirha nge igumo Unung kəni ɔnɔ ajaji ni anasu raa nge yo ishishaa.”

*Aru imavu Kəni Igumo Unung
(Imat 19:16-30; Imark 10:17-31)*

18 Opyo ari igumo ko gyurho Iyesu nge, “Avuwa agyagyang, inu sa ikimɔyɔ epen ofo Ushishaa?”

19 Iyesu ko yoro nge, “Ikisi uyirhim ni ara agyagyang? Baa ara agyagyang sai Unung eyeyie.

20 Ukperhi ekəri ogro nge: ‘Bekya yari ni ere araru, unasu perenw araru, unasu sanw uyi, bekya tana upre eteting bi ikywi araru, ma ekperinw kəni akwanw imi-moru mo.’*”

21 Ekəri orokru kasani, “Kukum ɔma men ikywere usa kəna wroo sini ini anagyang.”

22 Nisini Iyesu kung kən akasani engɛɛ ni, “Ima iying shushoo sini utani usa. Gbuna kukum imisini uniyɔɔ ama araa-yarha ekəri ufe, unu pen imavu bayaya. Ikpara dang uka ba okro mi nge.”

23 Nisini akung kən, ikywie ka burayo, kii ani ima avu nge napany.

24 Nisini Iyesu rii ikywie burayɔ akasani, “Ini iraa nge kəni ikinni aru imavu raa igumo Unung!

25 Kii inu pri asani Irakumi nuworo bi idɔ igara anumra nisini ari ima avu nu raa igumo Unung.”

26 Aru sini akung irhing yen oko gyurho asani, “Nechiyen iyaa nu gya?”

27 Iyesu ko yoromo, “Imisini orokru nabraa usa, Unung nubra usayɔ.”

28 Ibitrus ka sani nge ni, “Aru shere kukum imisini aru niyo nge ko kro nwool!”

29 Iyesu kasani ɔmɔni, “Iku tanany ubrubuwɔɔ, baa aru sini anu shere unaa nge ko ere ko arupyaa ko oforo nge ko aru ubyere nge ko ɔnɔɔ bekai igumo Unung,

30 sini anasu yirha nge napany eprimo kəna bi ipyoo yen epen ofo ushishaa bi ipyoo ukye ba.”

*Utana Umang Taru Sini Iyesu Tana Edei
Ukpo Sini Ingeɛ Nu Kpoo*

(Imat 20:17-19; Imark 10:32-34)

31 Iyesu ka kpari ɔnɔ umer nge ara tarhi na pari dang kyaa ishiying ka tanamo, “Aru ye kyamo Urushelima. Kukum imisini ɔwori baa onuo aru pere onuo Unung bekai ɔnɔ Orokru nu tire.

32 Anu maa bavu aru sini enekperhimo Unung. Anu sina nge, atira nge, ataa ekpe.

33 Anu kraa epere nge. Bawri umang taru anujo shine.”

34 Yip ɔnɔ umer nge kyana kperhimo iririma bi idɔ umamen. Kii Unung swimo

* 18:20 18:20Uku 20:12-16; Og Im 5:16-20

nge ni ekəri ikuri iring, kə nawo ekyene kperhimo imisini Iyesu ku pere.

Iyesu Mi Ofow Aru Sərho Ikrɔ
(*Imat 20:29-34; Imark 10:46-52*)

³⁵ Nisini Iyesu tekya ufwa Ijeriko ofow kiki bo nuwo utira asu sərho.

³⁶ Nisini akung ushi orokru ku woro, oko gyurho ikimoyo ikusa.

³⁷ Aka tana nge ni, "Iyesu ari Inazaret nge aku woro."

³⁸ Ekə yee ihywi ayirha nge, "Iyesu, ɔno Idouda, kung okwom!"

³⁹ Aru sini ani bi ite ekəri okyoro ka tana nge uraa nge asani ashwi, yip ekə yee ihywi nagang, "Ɔno Idouda, kung okwom!"

⁴⁰ Iyesu ka ting kasani ɔkung ekəri orokru ba eberi nge. Nisini abii iyoyow, Iyesu ko gyurho nge,

⁴¹ "Ikimoyo uwei ni isanw?"

Oko yoro nge asani, "Ete, iwei ujo rong owroo."

⁴² Iyesu kasani nge ni, "Nechiyen rong owro! Uma ubrubrunw manw ikru."

⁴³ Ba kywakywa dang akasu rong owro ko kroo Iyesu nge, asu dɔɔ Unung nge. Nisini kukum orokru rii, ɔko dɔɔ Unung nge ukamɔ.

19

Iyesu kəni Izaka

¹ Iyesu ka raa kasu woro bidɔɔ Ijeriko.

² Opyo orokru nuwo utuwa nge ni Izaka. Engɛɛ ni ogumo aru yirha ufe ogon, oshoo ni ima avu nge.

³ Aka waa urong kii iyaa ni Iyesu. Ana braa urong Iyesu nge bidɔɔ orokru bekai sini ani ekwekwi.

⁴ Aka ting kyaa ni ite ka kirha ushi uwee, bi onuo utira sini Iyesu ku kyeng nge akuwaa uroo.

⁵ Akywa sini Iyesu fuwi ekəri owro. Ɔko gyo ikra oro ayaya ka sani nge ni Izaka shuro ne nekəkərhe kii ini shuro unanw echiyɛ.

⁶ Izaka ko shuro nekəkərhe ka yirha nge kidɔɔ unaa ni ofofuru.

⁷ Ni sini orokru kukum erii kəna akasu pere ni opyomo ka sani, "Akyaa ushuro bi una aruya."

* 19:13 19:13ɔfe itiri iperi itaru

⁸ Izaka ka shine atiting ka sani, "Ete, ini ma ara ayarha usari imi sini iniyɔɔ. Aru sini ira ne nge ini kpura nge asa inarhi ure imi sini iyirhi."

⁹ Iyesu ka sani nge ni, "Echiye oforo ba ɔdunanjw, kii orokru wen kaa ɔno una Ibraim nge."

¹⁰ Kii Imye Ɔno Orokru bii upyerhewo asa oforo, okyo imi sini ivriyo."

Ushosho ufe
(*Imat 25:14-30*)

¹¹ Aku kyeng ba iyoyow ni Urushelima, ekəri orokru sini aku kuwo kasu worofo a sani akywa sini imo ba kya Urushelima akywakywa dang igumo Unung nu tikpa, aka tanamo ushosho.

¹² Ikpara dang aka sani ɔmoni: "Opyo orokru nuwo ari igumo akyi okyoro ki ipyii ibung kikəkarha aya yirha igumo ikpara dang ko juro baa."

¹³ Aka yirha agara nge atarhi amamo ufe sini ayirhi ni imina* ikiri iyiyng asani inyi tere avu nge kyekya ujuro bam.

¹⁴ "Ekəri ara pya na waamo nge aka tuma atina okroo ngeɛ a sani, 'Aru na waamo orokru wen oko igumo aru.'

¹⁵ "Akywa sini aya yirhi igumo ko sɔɔ, aka tuma uyirha agara sini amimo ufe. Ɔko gyurhomo awaw kperhi ikimoyo epen baya ufe sini amimo.

¹⁶ "Aru sini ovo ite uba, ka sani, 'Ete, ikiri ufe sini umim iteri avu nge kəpen atarhi bayaa.'

¹⁷ "Ete una ka sani nge ni, 'Agaram agyagyang, usa negben bekei sini uyen ubrubru bi ima ijiji imanw igumo apya atarhi.'

¹⁸ "Agara umang pari nge kaba, ka sani, 'Ete una umim ikiri ufe ikə itere avu nge kəpen ikiri itong bayaa.'

¹⁹ "Ete una ka sani nge ni, 'Imanw igumo apya ɔtong.'

²⁰ "Opyo agara kaba ka sani, 'Ete una, yirha ikiri ufenw, ilorhi ba ani utugbe kɔɔɔ.

²¹ Ikung irung nwu bekai sini usang aduma. Use kpapa ɔwroo sini use kyonw nge, akana ɔwroo sini use puranw.'

²² "Ete una ka sani nge ni, 'unwo agara ebebi, Ini kyanw iring ni imisini uperi.

Uyoni ise kpara imi sini iso kyom, akana imi sini ise puram?

²³ Ikisi uno kyonw bi una kyu ufe, Iba soo bi ikpara nge iba yirha ufe kani ara yaa nge?"

²⁴ "Ete una ka tana aru titing burha a kani, 'Akarha ikiri ufe dang nge bavuo ama aru shoo ni ikiri atarhi nge.'

²⁵ "Aka sani nge ni, 'Ete una, ani Imina atarhi nge!'

²⁶ "Okoo yoro ka sani, 'Iku tana nyi aru sini ani uma nge anujo maa nagang, aru sini asaa niyoo anima sini aniyoo anu karha nge.

²⁷ Aru sini ana waamo emye ni igumo, inyi komo ba ben epyerhemo bi item.' "

Iyesu rhii Urushelima kani ogumo ni
(Imat 21:1-11; Imark 11:1-11; Iyo 12:12-19)

²⁸ Akywa sini Iyesu kywere upere uring men aka kpa itemo asu kyeng kirha nge kyaa Urushelima.

²⁹ Akywa sini afwi iyoyow ni Ibaitafeji kani Ibetani bi ikwo ukro sini a yirhi ni Izaitun aka tuma onoo mer nge aru apari asani moni,

³⁰ "Inyi kya kidoo apya sini ani ite nyi, inyi ba raa inyi nu darha eniri ani ijaki ami sini ba aru sini akirha nge. Inyi shire nge okoba ben.

³¹ Aru sini obo gyurho inyi, 'Ikisi inyi ku shire nge?' Inyi sani engae ni, 'Ete nge ewei.' "

³² Aru sini atumimo aka kyaa aya darha nemer kani sini Atanimi ni.

³³ Akywa sini a ku shire ekere ani Ijaki, okoro ko gyurhomo, "Ikisi inyi ku shire ekere ani Ijaki?"

³⁴ Aka sani, "Ete nge ewei."

³⁵ Oko koo ba owro Iyesu, oko wuro ugbe usomo mo ko soro ani Ijaki eka she Iyesu nge akirha bayaa.

³⁶ Sini a kpin utura orokru kasu ta uma usomomo bi utira.

³⁷ Akywa sini afwa bi iyoyow ni Urushelima owro sini utira shuri kyawo ukro Izaitun, onoo mer nge napany ka kpin ubrir Unung nge ayaya bekai uma ujijire sini erii.

³⁸ Aka su ta akpa kasu sani, "Unung ta onuo adaduma baya ogumo sini abii bidoo utuwa Ete!"

"Uyari ikywi kya ayaya, kani udo kyekya owro Unung kya ayaya!"

³⁹ Opyoo Afarisi sini ani idoo orokru ka sani Iyesu nge ni, "Avwa, tana onoo mer nwi ni ashywi!"

⁴⁰ Iyesu ko yoromo, "Iku tanany aru men ba shywimo nge, atari yen nu shoo akpa."

Iyesu tei bekai Urushelima

⁴¹ Akywa sini a fwa iyoyow ni Urushelima ni sini atii ikra ni ekere apya eka shire ere

⁴² Ka sani, "Asani inyi kperhi echiye imi sini ini kong uyari ikywi ba inoshoo igyang. Uwe oswiny yonge.

⁴³ Akywa yeba aru sini ana waamo nyi anu tany ukro ekere asu raa ni enyi bai ku ikina isha.

⁴⁴ Anu kurhonyi bi ibung, anu perheny kani onoo nyi. Ene sheremo utari uying bayu upyoo. Kii inyi ne kperhiny akywa sini Unung bii aba sany oforo."

Iyesu bi idoo Ubyen Unung
(Imat 21:12-17; Imark 11:15-19; Iyo 2:13-22)

⁴⁵ Iyesu ka raa Ubyen Unung kasu yeri aru gbuna uma.

⁴⁶ Aka sani mo ni, "Owori bi idoo iring Unung a sani 'unam nu shoo owro usorho Unung yo'; uwe inyi tereyo oto 'utara eyi.' "

⁴⁷ Aka su mer orokru ku ukina Unung bi idoo Ubyen Unung. Ogu Ubyen Unung kani avwa mer ogro Imusa kani oromomoru mo kasu uwaa sini imo nu pere nge.

⁴⁸ Ekywere ekene pen mo uru tira sini anu pere nge, bekai sini orokru kakari nge asu kung ididima uring sini aku mer mo.

20

Ogyurhi bi ikywie igumo Iyesu
(Imat 21:23-27; Imark 11:27-33)

¹ Upyu unung, Iyesu ni bi idoo ubyen Unung asu mer orokru asu tanamo iring ididima, ogu ubyen Unung adarha avwa mer ogro Imusa kani orokong ka ba owroo.

² Aka sani nge ni, “Tana aru akina edei igumoyo uni iyoo imusa uring men? Iyaa minw ikru yen?”

³ Oko yoro mo ni, “Imye ma Ini gyurhony kam inyi tanami

⁴ Ibaptisma Iyohana ikuni baa yaya wo, ki baa owroo orokru?”

⁵ Ekə tere asu pya onuo ni ukamo ka sani, “Aru ba sani, ‘Ba ayaya,’ anu sani, ‘Ikisi inyi no yoronyi ni nge?’

⁶ Yip aru ba yoro asani, ‘Ikuni baa owroo orokru,’ kukum ekəri orokru nu ta aru ni atari epyerhe. Kii oyori nge asani Iyohana ni aru pere onuo Unung nge.”

⁷ Oko yoro nge asani “Aru ne kperhimo ikuni baa ube wo.”

⁸ Iyesu ka sa nomoni, “Imye kam ina tanamo nyi, aru sini amim ikru usa uring men.”

*Iyesu tani ushoshu beka aru wro
(Imat 21:33-46; Imark 12:1-12)*

⁹ Ikpara dang Iyesu ko suno nge ni utana orokru ushoshu wen, “Opyo aru puri inabi aka ma opyo aru uta ekəri abya ka kyaa okyoro ki opyo apya kikakarha ekə derhe nge.

¹⁰ Sini akywa ukana fwa aka tuma agara nge kya owro aru sini amimo abya uta, akya ayirha nge osumo inabi sini akani. Yip ekəri aru sini ayirhi orumo uta aka kraa ekəri agara eyeri nge avu akuru.

¹¹ Ekə jo tuma opyoo agara nge, aka kraa amaa uwaa, ayeri nge avu akuru.

¹² Aka tuma umang ataru nge aka saa onuru efen nge ke esing.

¹³ “Ekpara dang okoro ekəri abya, ka sani, ‘Ikimo ini sa nechiyen? Ini tuma onom sini ipri ni uwaa nge, oboroo anushe maa imimoru nge.’

¹⁴ “Yip akywa sini erie, aka sani opyomo ni. ‘Ekəri onə okoro ari orumo we, inyi ba aru pere nge, aki abya shoo amaru.’

¹⁵ Aka kraa efen nge bi esing kə pere nge.

“Ikimoyoo nechiyen okoro ekəri abya nusa ni omo?”

¹⁶ Eyeba ebe epyerhe ekəri aru sini amimo abya uta ama opyo aru ekəri abya.”

Sini orokru kung uring men, akani, “Unung sa ibe kya shoo kana!”

¹⁷ Iyesu ko komo ikra ka sani, “Nechiyen ikimoyo ini imisini owori bi idoo iring Unung asani:

“ ‘Utari sini aru vura tiramowo uwawowo utari itung’*?”

¹⁸ Aru sini aba kpaa bayu utari wen anu verhe nge nuyuwu, aru sini uba kpaa ba aya unu koo kəni ubre ni.”

¹⁹ Avuwa umer ogro kəni ugu byen Unung, kawaa apara sini anu kpin Iyesu nge ba kywakywaa, kii ekperhi asani atani ushoshu wen bi ikywimowo. Yip aka kung irung orokru.

*Ugyurho beka ukpura ogon
(Imat 22:15-22; Imark 12:13-17)*

²⁰ Akasu yara nge asu waa apara sini anu kpin nge ni uya aka tuma opyoo orokru aki oyovuno nge kəni imo ni aru ubrubrumo ni. Aku tiri ikwyi imo nu kpin nge ni iririma sini eperi, aki imo naa nge bavu ari igumo Iroma.

²¹ Ekəri aru sini atumimo ko gyurho Iyesu nge asani “Avuwa, aru kperhi nge asani uringnwu kəni umergnwu ubrubruwowa. Une pyerhe ite araru, use mer utira Unung nemer kəni ushoyo ni.

²² Ini idima aru kpura ikaisar nge ufe ogon kii isayo nemer?”

²³ Iyesu kperhi uworofomo nge wo aka sani mo ni,

²⁴ “Yen mi ikiri ufe. Uwuwu iyang wo uni ba yaa adarha owori ni ikin?”

Oko yoro nge ni, “Imi Ikaisar”.

²⁵ Aka sani omo ni, “Nyi ma Ikaisar nge ima sini ini mi Ikaisar, ama Unung nge ima sini ini mi Unung.”

²⁶ Akana bramo ukpin nge beka iring ye bite orokru, ekə jijire sini oyori mo ka sa na kprukpring.

*Ugyurho beka ushine aru sini okpuimo
(Imat 22:23-27; Imark 12:18-27)*

²⁷ Akywa dang opyo aru sini ayirhimo ni Asadukiya (aru sini ono yoromo ni ushine aru sini okpuimo), aka ba owroo Iyesu ko gyurho nge asani.

²⁸ “Avuwa, Imusa wori aru bi idoo ogro asani, arupya orokru bo kpoo eshere eree asamo ni onə nge, itooyo arupya nu lorho

* 20:17 20:17 Et Ub 118:22

ubara ekəri erere okro ebyere ɔno bi ũka arupya.

²⁹ Nəchiyen opyo arupya nuwo ani eten-sara, ɔrɔkɔng mɔ ko lorho ubara nge ko kpoo asaa ni ɔno nge.

³⁰ Aru umang pari ko lorho ubara nge ko kpoo baa ukyepen ɔno kaa.

³¹ Kənawo aruman taru nge ko lorhi ubara nge. Ima iying dang kukum mo ere tensara dang olorho ubara ekəri erere okpomo ekene penmo ɔno.

³² Bakurha nge kukum ekəri erere ko kpoo kaa.

³³ Unung ushine eyesing kəni sini aru pya etensara dang olorho ubara nge anu shoo ere iyaa bi idɔɔmo?"

³⁴ Iyesu ko yoro, "Orokru ipyoo yen ku lorhi ubara asu ma ibara.

³⁵ Yip ererime kəni erere aru sini amaa ushine bi ukpo akiki be ipyoo ukyeba ana su lorhomo ubara anasu mamɔ ubara.

³⁶ Anasu jo kpomo kii ani kəni atina Unung ni. Ani ɔno Unung mo, bekai sini ani ɔno ushine bai idɔɔ ukpowo.

³⁷ Yip bidɔɔ ushoshu ũpya orumo, Imusa yen napupurhi asani aru sini okpuimo anu shine, kii ayirhi ekəri Ete nge ni, 'Unung Ibrahim, Unung Ishaku, adarhi Unung Iyakubu.'†

³⁸ Asaa Unung aru sini okpomo, yip ani Unung aru sini ani akromo, kii bekai nge wɔ kukum ni akru."

³⁹ Opyo avuwa umer ogro Imusa ka sani "Avuwa upere ne mer!"

⁴⁰ Aka samɔ ni ikywi sini anu jo gyurho nge ipyoo ima nge.

ɔno iyaa ni ekəri Ikristi?

(Imat 22:41-46; Imark 12:35-37)

⁴¹ Iyesu ko gyurhomo asani, "Ikisi orokru yirhi Ikristi nge ni ɔno Idouda?

⁴² Ekəri Idouda kaa wori bidɔɔ uyaa usha ete uber:

" 'Ete sini etem nge ni:

"Kiki ba avu uram

⁴³ Ke kya akywa sini ini tere aru sini ana waamonwɔ aki oshoo igɔgɔru utɛ ifraanw." ' ‡

⁴⁴ Idouda yirhi nge ni 'Ete.' Anusa nenyee ɔko jo shoo ɔno?"

Iyesu kəni avuwa ogro Imusa

(Imat 23:1-36; Imark 12:38-40)

⁴⁵ Sini orokru kukum aku kung Iyesu nge, akasani ɔno umer nge ni,

⁴⁶ "Inyi sa noshong ni avuwa umer ogro Imusa men. Ese waa ukyeng kəri nu ugbe ugbugbang ewei orokru fomo nge bi idɔɔ Ize, awaa uwro kikii ɔmɔmɔru bi owro utuno Ayaudiya kəni owro ipara.

⁴⁷ ɔmɔmɔ ani aru ra ni ina ere ukpo. Uwaa uyen ukamɔ okong otuturo nge bo owro usorho Unung. ɔmɔmɔ anu yirha igara ire."

21

Ufe sini erere okro mi

(Imark 12:41-44)

¹ Akywa sini Iyesu shishi bi owro usorho Unung oko gyo ikra orong aru sini ani uma avu nge aku ma ufe bi owro usa ufe bi owroo usorho Unung.

² Oko rong opyo erere okro araa yarha asi ikiri ufe ipari nge.

³ Iyesu ka sani, "Itanany ubrubruwo, erere okro ara ayarha wen asi imi sini ipri kukum mo:

⁴ Kukum orokru men ami bai idɔɔ akai uma sini ani umoo, yip ekəri erere bidɔɔ ayarha nge ami kukum ima imi sini iparha eshe bi ukikie."

Uburu owro usorho Unung kəni upe akurha akywa

(Imat 24:1-2; Imark 13:1-2)

⁵ Opyo aru kroo ngee kasu pere edei sini ekyeni ubyen Unung ni atari agyagyang adarha uma ududuma sini ami Unung nge. Yip Iyesu ka sani,

⁶ "kəni sini inyi rii umamen ni, akywa yeba sini anau sheremo uru utari baya upyo; anu burayo nge kukum.

⁷ "Avuwa" oko gyurho nge a sani, "Akina akywa yo anusa umamen? Adarha nge ikimɔyo inu shoo upe sini aru nurong akywa sini umamen ye ba?"

⁸ Iyesu ko yoromo asani, "Inyi sa noshong kii araru ke derhiny. Kii orokru napany yeba bi utuwam, asani, 'Imye ni ikristi', 'Akywa tow ufwa.' Inyi bekya okromoo.

⁹ Akywa sini inyi ba kung oshosho uraa kani ushine okoo ededei, inyi bekya kung irung. Itoozo umamen yeba noru, Yip akurha nekebaa kakaimen."

¹⁰ Iyesu ko suno ngee ni utanamo asani, "Ibung nushine uraa ni ibung, igumo nuting ite ni igumo.

¹¹ Ujuro ibung nu shoo nagang, ihwung nukpaa kani idumo ki owroo ededei, uuma irung kani upe okoko kyeba baa ayaya.

¹² "Yip kekya akywa umamen kukum, anu kpir nyi, ogyurhony. Anu naanyi kya eberi owro utuno Ayaudiya, anu kpir nyi afrany bi uboru eting, anu kongny kya ite ogumo kani ari ite kukum bekai utuwam.

¹³ Yip akywa yenyo inyi nu pen apara atanamo imisini Unung sa.

¹⁴ Yip inyi shere ikywiny, inyi bekya wure ukany bekai imisini inyi nu yoro ekari ogumo kani arite.

¹⁵ Kii ini many urhing kani amraa sini araru bidoo aru sini ana waamo nyi anubra utin bi iteny ko asa nenyi ni urhingnyi samo nemer.

¹⁶ Ko aru byereny, arupyany kani oforony, onoo grony kani orokyorony anu gbunanyi nge. Ekə pyerhe opyo aruny.

¹⁷ Orokru kukum nasu waamo nyi bekai utuwam.

¹⁸ Yip ko ifung ikywi araruny iying naw uvroyo.

¹⁹ Inyi bawura ikywi, inyi nu pen ugya.

Iyesu tani sini anu bura Urushelima nge (Imat 14:15-21; Imark 13:14-19)

²⁰ "Akywa sini inyi bakyu rong aru tei iko ekari Urushelima, inyi nu kperhi nge asani akywa bura ekari apya oto iyoyow.

²¹ Akywa dang aru sini ani bi Iyahudiya itoozo atin kyamo ki oyokro, aru sini ani idoo apya akuromo, aru sini ani idoo afa ebekya raa idoo apya.

²² Kii akywa igara yoye, urhing men nu tire kani sini owori bidoo irhing Unung ni.

²³ Yip ima okwo ni erere aru ko ofo, kani aru ma onoo iyan bakya dang! Uma ubibi napany nupen ibung yen, anang Unung nu shuro baya orokru men.

²⁴ Anu pyerhe opyo arumo ni ikama uraa, anu yerhe opyo aru kya kukum ibung olorho mo ni ujang. Aru sini

enəkperhimo Unung nu sarhi Urushelima nge kekya ikpara sini akywamo nu tire.

Ukyee ba onoo orokru

(Imat 24:29-31; Imark 13:24-27)

²⁵ "Epe uma ubibi nu shoo bi ikra unung, Uperi kani Uuyeri. Bi eyesing, kukum ibung nu raa idoo igara kani uwure adarhi irung bekai utei kani ujuro omung.

²⁶ Orokru nu su kyurho bekai irung, uworo ofo imi sini inupen ari eyesing, kii anu juro uma ujujire ki ayaya.

²⁷ Bakywa dang anu rong Onoo Orokru kukyeng ba bidoo umung ni ikru kani akai imimoro.

²⁸ Akywa sini uumamen nu tikpa usa, inyi shine epyerhe ayaya kii akywa oforonyi te ba iyoyow."

Umer Iyesu bi ikywi ushi uwaa

(Imat 24:32-35; Imark 13:28-31)

²⁹ Aka tanamo ushoshoo wen: "Inyi rong ushi uwee kani kukum ashi.

³⁰ Inyi bo rong atu turo ayaa inyi nu kperi nge nivuny asani ikpirhi te ba wurha.

³¹ Kanawo Inyi bakywu rong umamen tusa, inyi kperhi nge asani igumo Unung to iyoyow.

³² "Itaniny ubrubrowoo, orokru ipyoo yen anasu kpomo kukummo, umba kukum umamen be tire ba.

³³ Ayaya kani eyesing nu kywereyo, yip iring Unung nasu kywereyo.

Inyi sa noshong ni ukany

³⁴ "Inyi sa noshong ni ukany. Inyi bekya yoro ikywiny tire ni uwaa ura uma kani uwaa usa uma adarhi uwaa uku ididima eyesing yen, inyi bekya yoro awri dang kya tira kpin nyi kani opo ni.

³⁵ Kii eye ba baya orokru kukum kani opo ni kokywu ubee bi eyesing.

³⁶ Inyi sha ukany ku kani ikpara, osorho Unung sini inyi nu pen ikru imi ugya ni kukum uring men sini utekyu usani, adarha nge sini inyi nubra uting bi ite onoo orokru."

³⁷ Kukyunu unung Iyesu kyer umer bi ekari ubyen Unung, kanawo kukyunu ure ese kuno kyaa oyoo moro ki aya uvra sini ayirhi ni ukro Izaitun.

³⁸ Ni ititikywa kukyunu unung orokru kyer ukuwo bi ubyen Unung.

22

Olorhi onuo awaw upere Iyesu nge

(Imat 26:1-5; Imark 14:1-2; Iyo 11:45-53)

¹ Nechiyen ipara agbangkru imusang edere ofuru, sini ayirhi ni ipara uworo to iyoyow.

² Ogu ubyen Unung kani avuwa umer ogro Imusa kasu waa utira sini imo nu pere Iyesu nge, awaa usa kana ususo beka sini akung irung ekari orokru.

Iyahuda gbini Iyesu ngee

(Imat 26:14-16; Imark 14:10-11)

³ Ishari ka raa ikywi Iyahuda, aru sini ayirhi nge ni Iskariyoti, aru sini ani eying bi idoo aru atarhi na apari dang.

⁴ Iyahuda ka kya eberi Ogubyen Unung kani arite asha ubyen Unung aya pya onuo sini ingee nu gbunamo Iyesu nge.

⁵ Aka kung ididima ko yoro asani imo nu maa ufe.

⁶ Iyahuda ko yoroni kana, kaba raa upyerhe apara sini ingee numa Iyesu nge bavumo sini araru nasu ukperhi nge.

Iyesu kani ono umer nge rii umura ipara uworo

(Imat 26:17-25; Imark 14:12-21; Iyo 13:21-30)

⁷ Ekari awri ipara agbankro ka fwa ami anu ma ikara anatam Ipara uworo.

⁸ Iyesu ka tuma Ibitrus mo kani Iyohana, a sani, **"kya eye kyene aru umura sini aru nura bi ipara uworo."**

⁹ Oko gyurho nge, "Uweini aru ye kyene bi ubewo?"

¹⁰ Oko yoromo a sani, **"Inyi basu raa ekari apya, Inyi nu sira ni opyoo orokru okong obom omung. Inyi kroo ngee kekya una sini anu raa nge,"**

¹¹ asani ekari aru una ni, 'Avuwa gyurhi ni: eki uboru ekyeng, owro sini imye kani ono umer mi nura umura ipara uworo nge?'

¹² Anu yen nyi okru uboru bi una ayaya sini ekywere ukenewo, inyi nu darha

asa uma nge nemer. Inyi kyene umura burha."

¹³ Aka kyaa aya darha nemer kani sini Iyesu tanimo ni. Eka kyene ekari umura ipara uworo.

Uure umi Ete

(Imat 26:26-30; Imark 14:22-26; 1 Ikor 11:23-25)

¹⁴ Sini akywa fwi, Iyesu ka kiki kani ono umer nge awaa ura umura.

¹⁵ Aka sani omoni, **"Iwaa akyu sani ira umura ipara uworo men kani enyi kekya ikpara sini inu kung igara."**

¹⁶ Kii iku tana nyi, inojo rammoo, sai ibe tire bi idoo igumo Unung."

¹⁷ Iyesu ka kpara osong, kasa Unung nge ija, ka sani, **"Inyi yirha akakaa bi idoo opyony."**

¹⁸ Iku tana nyi, inojo sam omung osumo ushi inabi men, sai igumo Unung ba ba."

¹⁹ Aka kpatri ipara agbankro, kasa Unung nge ija, ka yurhayo, amamo, a sani, **"Ina-mam yooe aminy; inyi sa kan asu dirha ni emye."**

²⁰ Kani sini asini, sini ekyweri ura umura ure aka kpara osong, ka sani, **"Osong yen ulorho iring isayo sini afri ni eyi mi, sini aniri nge bi ukany.*"**

²¹ Yip ekari aru sini anu gbunam nge we akiki kani emye nge ben.

²² Ono orokru nu kpoo kani sini Unung kyoni, yip ima okwoyo ini aru sini anu agbuna ngee!"

²³ Akywa dang ono utina nge ka tikpa usu gyurho opyoomo, iyaa bi idoomo, anushe usi ima yen.

Amaa beka iyaa anushoo arite

²⁴ Yip eka shine amaa ni opyoomo, beka sini aku woro ofo iyaa anushoo arite bi idoomo.

²⁵ † Iyesu ka sani omoni, **"Ogumo aru sini enekperhimoo Unung ese yen arumoo ikru, ese yirha opyoomo ni arushe orokru."**

²⁶ ‡ Yip inyi naw shoony kani omoni. Bi uka kana arite bi idoo nyi anu shoo kani ara ajajini, aru sini ani ogumo anu shoo kani aru sa utuna ni.

* 22:20 22:20Ipyo iworo sayo ni, sini aniri bi ukany
22:26Imat 23:11; Imark 9:35 § 22:27 22:27Iyo 13:12-15

† 22:25 22:25Imat 20:25-27; Imark 10:42-44 ‡ 22:26

27 **S**Iyaa ni arite, aru sini akiki asura umura nge kii aru ukaa ekari umura nge? Aru sini akiki asura ngee? Yip ini bi idoo nyi kani aru kaa umura ni.

28 Inyimo inyi ting kani emye nge bi idoo umarha sini isii.

29 Kani sini Ekperi mim ikru igumo ni, kanawo ikumany nemer kana.

30 *Inyi nu ra asa kani emyee bi idoo igumom. Inyi nu kiki bi igogoru igumo, okong igumo baya edei atarhi na pari ami on Isrela.

Iyesu tani asani Ibitrus nura amaa ukperhi nge

(Imat 26:31-35; Imark 14:27-31; Iyo 14:27-31)

31 "Isimon, Isimon, shywi akung! Ishari waa apara uwaw umarhany, akaanyi oworo igigyang kani ibibi kani sini aru owro so woro ikiri ogro bai idoo iwung ni.

32 Yip Ikarha sorho Unung nge bi ukanw, Isimon, sini uma ubrubrunw nasu kpaawo. Kanawo akywa sini ube tere ba ni emye uta onogronw ikru nge."

33 Isimon kasani, "Ete, ikarha ekywere utuno uma iye kya kani nwoo ko bi uboru eting ko bi ukpo."

34 Iyesu ko yoro, "Itananw, Ibitrus, kekya akywa sini okoro nupen echiye, unu raa amaa nge asi itaru asani une kperhinw imye."

35 Ikpara dang Iyesu ko gyurho mo, "Akywa sini ituminy bai ipa ufe, bai uburhu ko ataka, inyi tii iririma?"

Oko yoro, "Bai iririma."

36 Akasani omoni, "Yip nechiyen aru sini oboshoo ni ipa ufe nge akpara yo, kanawo uburhu; kanawo uba sanw ni ikama igbang nge, ugbuna igbe irenw ere iying nge.

37 Kii itaniny asani ekari iring Unung peri asani: 'Apari nge bidoo aruya.'†Ika tanany asani itooyo inyeen tire bi ikywim. Kii imisini owori bi ikywim uku kyeeba utire."

38 Ono umer nge kasani, "Rong, Ete, ukama ugbang upari me."

Oko yoromo asani, "Imaa kana!"

Iyesu Sorhi Unung Bayu Ukro Izaitun
(Imat 26:36-46; Imark 14:32-42)

39 Iyesu ko kuno kyaa kani sini eren nge ni kya aya ukro Izaitun, ono umer nge ko kroo nge.

40 Ni usu fwa eberi nge akasani omoni, "Inyi sorho Unung kii inyi kya kpa bidoo umarha."

41 Ekə yin nge naji ikarha nge ini kani ufen utari ni ko kpukporo sorho Unung asani,

42 "Ekperi, iboshoo uwaanw wo, ukparam song igara yen nge. Yip sa imisini unwoo uwei bekya sa imisini imyee iwei."

43 Atina Unung ba ayaya kaba eberi nge aba taa ikru nge.

44 Ono sorho Unung nagang, kii akung irung igara ukyeba, idung nge ku tono bi ibung kani eyi ni.

45 Nisini eshini baa owro sorho Unung ko juro baa owro ono umer nge, aka darha mo aku moro. Ofokru mo samo ukara.

46 Oko gyurho mo asani, "Ikisi inyi ku moro? Inyi shine sorho Unung kii inyi kya kpa bi idoo umarha."

Akpin Iyesu Nge

(Imat 26:47-56; Imark 14:43-50; Iyo 18:3-11)

47 Nisini eshishi upya onuo ushi orokru ka ba. Ereying bi idoo ono umer nge sini ayirhi nge ni Iyahuda engae kpite okomo ba. Ekə yin ba ikwo Iyesu ewe kan nge.

48 Yip Iyesu ko gyurho nge, "Iyahuda ni ukenwo uwa gbuna ono orokru nge?"

49 Nisini ono umer Iyesu rii imisini iku waa ukyeng, akasani, "Ete, aru kpa orokru men ni ikama igbang aru?"

50 Ereying bi idoomo ka kpa agara ogu ubyen Unung, utung nge uma avu ura.

51 Yip Iyesu ko yoro asani, "Imaa kana!" Aka pya utung ekari orokru ekə pen ikru.

52 Iyesu kasani ekari ogu ubyen, arite asha ubyen Unung, adarha orokong, aru sini abii uwaa ukpin nge ni, "Ikisi inyi kuno ni ukama ugbang kani ukuma ashi uwaa kpin mi kani ine eyi ni?"

53 Ku kyunu unung ini kani inyi nge bi idoo ubyen Unung, inyi kyana pyany imye. Yip akywany yoye sini ini imi igumo eting."

* 22:30 22:30Imat 19:28 † 22:37 22:37 Isha 53:12

Ibitrus rii amaa inge ne kperhi nge Iyesu nge

(Imat 26:57-58,69-75; Imark 14:53-54,66-72; Iyo 18:12-18,25-27)

⁵⁴ Aka kpin Iyesu nge akyamo ne nge kidɔɔ una ugu byen Unung. Ibitrus su kroo nge bai ikakarha.

⁵⁵ Nisini opyoo aru kani ura bi ugba upyang akiki kukum asu uweri ura, Ibitrus ka kiki kani ɔmɔɔ.

⁵⁶ Opyo agara erere rie akiki burha bi idɔɔ uyen ura. Oko koo ikra negben kasani, "Orokru wen ni kani engɛ nge."

⁵⁷ Yip aka ra amaa nge asani, "Erere, ine kperhim nge."

⁵⁸ Anakywa naji opyoo aru ko roo ka sani, "Unwɔ kanw unidɔɔ mɔ."

Ibitrus ko yoro kasani, "Ererime, isam idɔɔ mɔ!"

⁵⁹ Kekya ukpin itɔmɔ iying opyoo aru kojo sani, "Ubrubruwɔɔ orokru wen ni kani engɛ nge, kii ari Igalili nge."

⁶⁰ Ibitrus ko yoro asani, "Ererime, ine kperhim imisini uku tana!" Nisini eshishi upya onuo ɔkɔɔ kɛpɛn.

⁶¹ Ete Iyesu kɛ tere ikramo ka sira itituku kani Ibitrus. Akywa dang Ibitrus ka dirha ni iring sini Ete tani nge: **"Kyekeya upɛn ɔkɔɔ echiye una ra amaa nge ni une kperhinw emye asi taru."**

⁶² Oko kuno kyaa esing eye tei nagang.

Asini Iyesu nge, akraa

(Imat 26:67-68; Imark 14:65)

⁶³ Aru tei ikɔ sini aku sha Iyesu nge aka raa usina nge kani ukraa.

⁶⁴ Oko lorho nge ikra ni utugbe aka sani nge ni, "Tana onuo Unung! Iyaa ogyung?"

⁶⁵ Aka tana nge uring ukakɛa idedei.

Okong Iyesu nge ba bi ite ari igumo

(Imat 26:59-66; Imark 14:55-64; Iyo 18:19-24)

⁶⁶ Ni uba uyere itikywa ɔɔkɔng tuno, bi upurha ugu byen Unung kani avuwa umer ogro nikani ɔmɔɔ, oko kong Iyesu ba bi itemo.

⁶⁷ Akasani engɛ ni, "Tana aru, unwɔɔ uni Ikristi?"

Iyesu ko yoro mo, **"Iba tany inyi nasu yorony ni emye,**

⁶⁸ **ibo gyurhony inyi nasu yorony emye.**

⁶⁹ **Yip Imisini ikpin bai kaimen, ɔɔ orokru nu kiki ba avu ura Unung ogumo ikrɔ kukum."**

⁷⁰ Kukummo oko gyurho nge, "Nechiyen unwɔ ni ekari ɔɔ Unung?"

Oko yoro mo asani, **"E Inyi pere nɛmɛr imyee."**

⁷¹ Akasani, "Ikisi aru ku waa araru jo tana aru, aru kyu karha kuwɔ ni atung aru sini eperi ni onuo."

23

Okong Iyesu nge ba bi ite Ibilatus

(Imat 27:1-2,11-14; Imark 15:1-5; Iyo 18:28-38)

¹ Ekari akywa dang kukum orokru sini ani burha ka shine kpaa nge kyaa bi ite Ibilatus.

² Aka kpin upre nge, eteting asani, "Aru darha orokru wen aku derhi araru. Akarhamɔ ukpura Ikaisar nge ogon asani engɛ ni Ikristi, oshoo ogumo."

³ Ikpara dang Ibilatus ko gyurho Iyesu nge ni, "Unwɔɔ ni ogumo Ayaudiya?"

Iyesu ko yoro nge, **"Upere nɛmɛr."**

⁴ Ibilatus katana ekari ugu byen Unung kani ekari ushi, "Ine penmi nge ni irhirhing ibibi."

⁵ Yip akya noyoromo, oko sunomo nge usani, "Aku derhi orokru kukum Iyahudiya ni umer nge. Atiikpa bai Igalili nechiyen ewe oto ben."

⁶ Ni ukung kana, Ibilatus ko gyurho kii ekari orokru ni ari Igalili ngee.

⁷ Nisini a kperhi nge asani Iyesu ni bai ibung Igumo Ihiridus yo aka tuma ni nge kya eberi Ihiridus aru sini ani bi Urushelima kaa bi ikpara dang.

⁸ Nisini Ihiridus rii Iyesu nge, aka kung negben! Nagang, kii uwruwroo aku waa sini ingɛ nu roo. Bekai imisini akung bi ikywie, aku tira ikywi nge nu rong asi usma ujijire sini inuyen ikrɔ Unung.

⁹ ɔkɔ shorho Iyesu nge ni ugyurho npany, yip Iyesu kyana yoroo nge.

‡ 22:67 22:67 ɔtuwa "Ikristi" ini bi "Igrik" ɔtuwa "Imezaya" ini bi "Ibraniya kani Aramic" kukummo eperɛ ni Aru sini Unung kuni nge enyɛɛ bi ikwyi

10 Ekəri ugu ubyen Unung kəni ekəri avuwa umer ogro titing burha, asu tana uraa nge nagang ani Iyesu si ima ibibi.

11 Ikpara dang Ithridus kəni aru teiko nge kasu maa uwa, asu sina nge, oko somo nge igbe ire igiyang okojo tuma ni engge kyamo eberi Ibilatus.

12 Unung dang Ithridus kəni Ibilatus ko to orokoro kii uwruwroo ana siramo ni opyo.

Akywi iring upere Iyesu nge
(Imat 27:15-26; Imark 15:6-26; Iyo 18:39—19:16)

13 Ibilatus kayirha ugu ubyen Unung kəni arite adarha orokru owro eying,

14 kasani moni, "Inyi kom orokru wen ba ani aku derhi orokru ni eshine oko ni igumo. Igyurho nge uring bi itenyi ben Ine penmi nge ni irhirhing ibibi kəni sini inyi pere bi ikywie ni.

15 Kənawo Ithridus kəne pen engge ni irhirhing ibibi, uwowo ojo tuma ni engge ba owro aru. Kəni sini inyi rii ni ese sa iririma sini imaa ukpo.

16 Bi kəna wo, Ini kyerhe nge uwoworhu eshere nge akyaa."

17 [Kii itwoyo Ibilatus eshiremo orokru eying bau idwo uboru eting, aru sini orokru sorhi bakywa ipara uworomo. (17)] *

18 Ekəri ushi orokru kukum ka fen akpa, "Pere orokru wen! Eshire aru Ibarabas nge!"

19 (Ibarabas aru sini odo shoo bi uboru eting, engge eshini oko bi idwo Urushelima, epere orokru.)

20 Ibilatus waa ushere Iyesu nge, oko jo sorho ekəri ushi orokru.

21 Yip oko susuno mo nge utakpa, "Kpaa baya agara akii okpoo! Kpaa ba agara akii okpoo!"

22 Okojo pere ni omo umang taru nge: "Ikiyo? Akina eteting yo orokru wen si? Ise penmi nge ni iriring sini imaa ukpo. Bi bukənawo Inu kyerhe nge uwoworhu eshere nge akyaa."

23 Yip kəni uta akpa nge ayaya oko sunomoo nge ni uwaa ni akpaa baya

agara. Ba kurha nge akpamo kamamo imu waamo.

24 Bi bukənawo Ibilatus ka kywa iring upere Iyesu nge kəni uwaa moni.

25 Ekə shere ekəri Ibarabas nge aru sini afrii bi uboru eting bekai ushine oko kəni upere orokru, aru sini ani imo wei, ka mamə Iyesu nge asa imisini imo wei ni engge.

Eperi Iyesu nge baya agara
(Imat 27:32-44; Imark 15:21-32; Iyo 19:17-27)

26 Nisini ekəri aru tei iko ku kyamo ni Iyesu, aka kpin Isimon nge aru Isayirin, aru sini aku juro kyebaa idwo apya bai ibung ukukəri, akakpin nge asaa nge agara, asaa ukparayo okroo Iyesu nge.

27 Akai ushi orokru ko kroo nge, bi idwomo erere nuwo aru sini etiri ni ofo okru asu tei kəni unira ere nge bekai nge.

28 Iyesu ka tere asani omoni, "**Erere Urushelima, inyi bekya etei mi; inyi tei ukany kəni onony.**

29 **Kii ekəri akywa yeba sini inyi nusani, 'Unung ta erere sini asamo ni onwo nge, ofo sini ese byere yo ko niying kəni ayan sini onwo sesamo! Onuo adaduma!'**

30 **Ikpara dang,**
" **'Orokru nu sani ukro ni, 'Kpa baya aru!'**
Ka sani avra, 'Fra aru!'" †

31 **Kii orokru basa uring men akywa sini ushi negəgəre, ikimoyo inushoo nenyee uba kurawo?'**

32 Opyo aru sa uma ubibi apari nuo kəni Iyesu nge sini akpin mo eweye perhemo.

33 Nisini abii owro sini ayirhi ni "Ukuri ikywi", Burha aka kpaa baya agara kəni aru sa uma ubibi apari dang ere ying ba avu ura, opyo aru ba avu upuma.

34 Iyesu kasani, "**Ekperi, punamo uyamo nge, kii ene kperhimo imisini akusa.**" ‡ Aka kəkaa igbe nge kə fer atari orong iyaa nu kpaa ikina ni.

35 Orokru titing asu rong nge, arite orokru kasu saa uwa, asu sina nge. Aka sani, "Asa opyo aru oforo; asu ukaa ibo shoo asani engge ni Ikristi, aru sini Unung karha oworo nge."

* 23:17] 23:17] Ipyoo iworo sayo ni eseyen nge bi upen kəni sini epere bi idwo Imat 27:15 kəni Imark 15:6. † 23:30 23:30 Osi 10:8 ‡ 23:34 23:34] Ipyoo iworo itee isayo ni iworo yen nge.

³⁶ Ekəri aru tɛi iko kaba asu sina nge. Aka maa imusa ukpakpam,

³⁷ asani, "Ibo shoo unwuo ni ogumo Ayaudiya, sa ukanw oforo."

³⁸ Owori uworo akpa bayarhi ikywie umusini usini: EWEN NGEE NI OGUMO AYAUDIYA

³⁹ Ereying bidoo ekəri aru sa uma ubibi sini osuni nge ba agara burha kasu ushorho nge utira ani: "Si unwuo ni Ikristi? Sa ukanw Oforo kani aru!"

⁴⁰ Yip orobyoo ekəri aru sa uma ubibi ka tana awan aru uraa nge. Kasani, "Una kung irung Unung, bekai sini akywiny iring ukpo neme kani enge?"

⁴¹ Igara aru neme, kii aru ku pen neme ni imisini aru si, yip orokru wen sesaa irima ibibi."

⁴² Ikpara dang aka sani, "Iyesu dirha ni imye akywa sini uba ba bidoo igumonw.Š"

⁴³ Iyesu ko yoro nge, "**Ubrubruwaa itan-inw, echiye yen unu shoo kani emye bi Iparadai.**"*

Ukpo Iyesu

(Imat 27:45-56; Imark 15:33-41; Iyo 19:28-30)

⁴⁴ Kekyaa ni ikpakpaa awri wo, owro kasa eting bi kukum ibung kekyaa akywa itomo itaru ni awri,

⁴⁵ kii unung shere uta nge. Ikyeri sini akai owro ushisha kani ubyen Unung ka sarayo ba barating bayaya kyeba atata.

⁴⁶ Iyesu ka ta onuo ayaya ayirha kasani, "**Ekperi, ima uring mi ba avunw.**"† Nisini eperi kana, aka wara ufen nge uma akurha ko kpoo.

⁴⁷ Nisini arite aru teiko rii imasini isi, oko doo Unung nge asani, "Iyoro ni orokru wen ni nashisha."

⁴⁸ Nisini orokru sini otuni burha owo orong imisini iku kyeng, rii imisini isi, akasu kra ikow mo akyamo.

⁴⁹ Yip kukum aru sini ekperhi nge, kani erere sini okrii nge bai Igalili, atiting bai ikakarha, kasu rong umamen.

Umune Iyesu

(Imat 27:57-61; Imark 15:42-47; Iyo 19:38-42)

⁵⁰ Opyo orokru nuwo burha aru sini ayirhi utowa nge ni Isufu, ani ere ying bidoo ari igumo Ayahudiya‡, ani negben oshoo nashisha.

⁵¹ Aru sini atiri nge uworho utumo imisini asi. Okuni ba apya Ayaudiya bi Ibung Arimatiya, ingee kaa aku sha igumo Unung.

⁵² Aka kya owro Ibilatus oyo sorho ukung Iyesu.

⁵³ Ikpara dang oko shurowo bi bung, ka garhawo ni uperi ka yara nge bi ogron sini ooi bi upang, amisini ese minemo araru nge wroo sini ooiyo.

⁵⁴ Asi umamen kukum unung ukyene uma Ayaudiya sini anakywa shi naji ni awri uwuro Ayaudiya tikpa.

⁵⁵ Erere sini abii kani Iyesu nge bai Igalili ko krii Isufu nge oyo rong ekəri ogron kani sini ayari inama nge bidooyo.

⁵⁶ Akywa dang oko juro kyamo uduna eka ye kyene enye unyang ududuma kani anayaa unyang ududuma. Yip oko wuro awri uwuro Ayaudiya kani sini ogro peri ni.

24

Iyesu shine bai idoo ogron

(Imat 28:1-10; Imark 16:1-8; Iyo 20:1-10)

¹ Ni ititikywa awri etensara itee isati, ekəri erere ka kpara ikang kani enye unyang ududuma sini ekyeni okyo ka kpin utira kyamo ekəri owro ogron.

² Aka darha eyin utari nge bo nuwo ogron,

³ yip nisini arii idoo ogron, onoromo ukung Ete Iyesu.

⁴ Anayu uworofo bi ikywi umamen, ba kywakywa dang opyo orokru aparti sini oomi uma ufufuru sini uku yana kani uyen unung ni ko kuno atiting bi itungmo.

Š 23:42 23:42opyu uworo itee bii ni ikru igumonw * 23:43 23:43 Iparadise: bidoo utere Igrik umi Ogro Eteng, asa utona ni iring yen abasu pere iring Abya eden. Bakywa Ogro Asa ese sa utona ni iring yen abasu pere owro sini ono Unung se su me asu wuro, nisini aku sha upara eshe ukyerhe uring. † 23:46 23:46Ete Ub 31:5 ‡ 23:50 23:50Emen mo ani ekəri ushi orokru dang sini ugyurhi Iyesu nge uring. Aka waa ni Ibilatus na akyu pere nge.

⁵ Ikpara dang ekəri erere ka kung irung nge nagang ko susuno akywimo ibung, yip ekəri orokru kasani ɔmɔ ni, "Ikisi inyi ku pyerhe aru akru bidɔ aru sini okpuimo?"

⁶ Asaa nge ben! Akarha akyushine! Inyi dirha imisini atany, bi ikpara sini eshishi kəni enyi nge bi Igalili:

⁷ **'Itɔɔyo ama ɔno orokru ba avu aruya, anu kpaa baya agara. Yip bi awri umang taru anu shine.'** "

⁸ Ekpara dang aka dirha ni uring nge.

⁹ Nisini ojuri bai owro ɔgrɔn, aka tana ɔno umer nge atarhi ni eying kəni uparha eshe aru kroo nge kukum uring men.

¹⁰ Imeri aru kuno bai Imadala, Ijowana kəni Imeri akwa Iyakubu adarha uparha eshe erere sini ani kəni ɔmɔ. ɔmɔmɔ atani ɔno umer nge uring men.

¹¹ Yip usang uyoromo ni imisini ekəri erere peri, kii akung kəni iring ukəkəe yoni.

¹² Bi kəna, Ibitrus kə shine ni atara kya ekəri owro ɔgrɔn. Oko kpukporo kə ten kidɔ ko rong uperi sini agərhi Iyesu nge uyari bi itung, akywa dang oko juro kyaa uduna, asu wɔrɔfo asani ikimoyo isi.

Iyesu yen ukaa eberi ɔno umer nge apari (Imark 16:12-13)

¹³ Ba awri eying dang ɔno umer Iyesu apari aku kyeng kyamo opyo apyang sini ayirhi utɔwa ni Imawus, amisini ikarha nge kəni Urushelima ini kekyaa ukpin ikilomita atari ni eying.

¹⁴ Akasu pɛrɛ ni opyomo beka kukum umusini usi.

¹⁵ Nisini aku pɛrɛ asu pya onuo uring men ni opyo mo, Iyesu ko kuno nivuo asu kyeng kəni ɔmɔ.

¹⁶ Oroo nge, yip ekəne kperhimo asani Iyesu ngee.

¹⁷ Iyesu ko gyurho mo, **"Ikimoyo inyi ku pɛrɛ ni opyony, sini inyi ku kyeng bi utira?"**

Aka ting nakprukpring, abubura ikywi.

¹⁸ Ereying bi idɔ mo, sini ayirhi utɔwa ni Ikilopas, ko gyurho nge, "Unwɔ eye-yinw uni ekyeng bi Urushelima sini une kperhinw uring men sini uku kyeng ba awri men ni?"

¹⁹ Iyesu ko gyurho mo, **"Ukina uma?"** Oko yoro nge, "Uma sini upen Iyesu ari

Inazaret. Ani aru pɛrɛ onuo Unung nge. Uring nge kəni ɔuma usaa ni ikruɔ bi ite Unung adarha bi ite orokru kukum.

²⁰ Ogu ubyen Unung kəni ogumo akpari nge ama aki akywaa iring ukpo imisini anu aka kpaa baya agara epɛrɛ nge,

²¹ yip aru ku utira ikywi nge asani engɛ nɔ basa ari Isrela oforo. Si ukwɛrɛwɔ wurha, echiye ni awri umang taru wro kəni sini umamen si ni.

²² Adarha nge opyo erere bi idɔ aru kə jijire aru nagang, sini eshini ni ititikywa yen akyaa eberi ɔgrɔn,

²³ yip akyana romo ukung ngee. Oko juro aba tana aru asani imɔ rong opyo atina Unung aru sini atana aru asani Iyesu ni akru.

²⁴ Ikpara dang opyo aru bi idɔ aru kə shine kya ɔgrɔn owro sini emine nge aya darha nɛmɛr kəni sini ekəri erere pɛrɛ ni, yip akyaa no romo Iyesu nge."

²⁵ Akywa dang Iyesu ka sani ɔmɔ ni, **"Inyi sine nye inyi ni egmee kən, inyi sine nye inyi ni oshong owro oyoro bidɔ ikywiny ni kukum imisini aru pɛrɛ onuo Unung peri!"**

²⁶ **Si itɔɔyo Ikristi kung igara umamen ko shoo ni uraa igumo nge?"**

²⁷ Iyesu ka tana mo kukum imisini ɔwori bi idɔ iring Unung bi ikywie, kpaa bai ogro Imusa adarha kukum ɔwɔrɔ aru pɛrɛ onuo Unung.

²⁸ Nisini etekya fwa ekəri apyang sini eye kyamo nge, Iyesu ko suno nge ni okyoro kəni aya kyaa ki ikəkarhawo ni.

²⁹ Yip oko sɔrɔhɔ nge asani, "Ki kəni aru nge, kii ewure kpaa; unung kywɛrɛwɔ." Bi kəna Iyesu ka raa una akiki kəni ɔmɔ.

³⁰ Akywa sini akiki kəni ɔmɔ awa ra umura, aka kpaa agbankrɔ, kasa ija, oko jurho ama mo.

³¹ Ikpara dang ikramo kə yɛɛ, ekə kperhi nge asani Iyesu ngee, akywa dang oko voo moni urong.

³² Aka sani opyo omo ni, "Ubrubru! Ikywi aru kasu pyayo sini aku pɛrɛ ni aru bi utira asu furɔ aru iring Unung"

³³ Aka tira shine ojuro kyamo Urushelima. Aka ya darha atina nge atarhi ni eying dang otuni eberi ying kəni opyoo aru,

³⁴ aku tana ni, “Ubrubruwɔɔ! Ete karha akyu shine! Eyen ukaa bi ite Isimon roo nge.”

³⁵ Ekəri ɔɔɔ ɔmər aparti ka tanamo imisini isi bi ɔtira, adarha sini ekperhi ni Iyesu nge bakywa sini ojurhi ikyee ufuforho.

Iyesu yen ukaa eberi ɔɔɔ ɔmər nge

(Imat 28:16-18; Imark 16:14-18; Iyo 20:19-23; Iti Ati 1:6-8)

³⁶ Akywa sini eshi ɔtutana uring men Iyesu nivuo oko kuno abarating mo ofomo nge asani, “**Uyari ikywi kyeba eberi nyi.**”

³⁷ Ekə jijire nge ka kung irung nge nagan, asu wɔɔɔfo kii imo rii ering nge.

³⁸ Iyesu ka sani ɔɔɔ ni, “**Ikisi inyi kpi eyi, ikisi ikywiny ni ipari?**”

³⁹ Inyi rong ivum kəni ifraam. Imyee nivum! Inyi pyam akung; kii ering saa ni inama nge kəni okwoo, kəni sini inyi rii ini oyo nge ni.”

⁴⁰ Nisini eperi kəna ekə yen mo ivuo kəni ifraa.

⁴¹ Bukəna ɔsang uyoromo, bekai ofofuru kəni ujijire. Ikpara dang Iyesu ko gyurho mo, “**Inyi ni iri ɔmura nge ben?**”

⁴² Aka maa uting itofuru ufuforho,

⁴³ aka yirha ara bi ite mo.

⁴⁴ Iyesu kasa ni ɔɔɔ ni, “**Imisini itanayi ye akywa sini ishishi kəni enyi nge: Kukum ɔmasini ɔwɔri bi idɔɔ ogro Imusa,**

aru pərə onuo Unung kəni ete, itɔɔyo itire bi ikywim.”

⁴⁵ Ikpara dang ekə yee mo ikywi aki ekperhi iring Unung nge.

⁴⁶ Aka tana mo, “**Imisini ɔwɔri ye: Ikristi nɔ si igara, eshine, ba awri ɔmang taru.**

⁴⁷ Okojo wɔɔɔ asani bidɔɔ ɔpyaawɔ anu tana iring ididima bidɔɔ ɔtɔwa nge kya kukum Ibung atikpa bai Urushelima, ni orokru shere ɔya nge aki Unung pɔnamo ɔyamɔ nge.

⁴⁸ Inyimo inyi ni aru sini inyi rii imisini isi ben. Itɔɔyo inyi tana opyo aru bekaiyo.

⁴⁹ Nəchiyen inyi kung, Inu tumany ni ɔma onuo Ekperim [Ering ushisha] bayany; yip inyi sha bidɔɔ apya noru kekyaa akywa sini inyi nɔ tire ni ikru ba ayaya.”

Iyesu kyaa ayaya

(Imark 16:19-20; Iti Ati 1:9-11)

⁵⁰ Iyesu ko kuno ni ɔɔɔ ɔmər nge bi idɔɔ apya kekyaa ukpin Ibetani, ekə shwe ivu ayaya kasa ija.

⁵¹ Nisini asa ija, ekə sheremo Unung ka kpara nge kyaa ayaya.

⁵² Oko kpukporo akywa dang ko dɔɔ ekə tire ni ofofuru nagan oko ojuro kyamo Urushelima.

⁵³ Kukina ɔnung anu bi ubyen ɔnung asu dɔɔ Unung nge kəni ɔsa ija.